



**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti  
Merkez Bankası**

***Bülten***

**Temmuz 1989**

**No.8**

## İÇİNDEKİLER

<b>I. Bölüm</b>	
K.K.T.C. de Merkez Bankası ve Bankacılık Faaliyetleri	2 - 26
<b>II. Bölüm</b>	
Ekonomik Gelişmeler	28 - 53
1. Üretim, İstihdam ve Fiyatlar	29
a) Üretim Artışı ve Kaynakların Kullanımı	29
b) İstihdam	34
c) Fiyat Hareketleri ve Ücretler	36
2. Mali ve Parasal Gelişmeler	39
a) Mali Gelişmeler	39
b) Parasal Gelişmeler	44
3. Ticaret, Pazarlama ve Ödemeler Dengesi	45
a) Ticaret ve Pazarlama	45
b) Ödemeler Dengesi	51
<b>III. Bölüm</b>	
Merkez Bankasının Üç Aylık Hesapları	54 - 59
Bilânço	55
Kâr ve Zarar hesabı	56
Hesaplar Hakkında Açıklamalar	57
<b>IV. Bölüm</b>	
Bankacılık İstatistikleri	60 - 67
<b>V. Bölüm</b>	
Bankacılık Kesiminin Özel İlgi Duyacağı Mevzuat Fasil 262 Poliçeler Yasası (29/1989 sayılı Yasa ile değiştirilmiş şekliyle)	68 - 109
K.K.T.C. Bankalar Yasası (25/1983, 26/1987 ve 42/1989 sayılı Yasalarla değiştirilmiş şekliyle)	69
	101
<b>VI. Bölüm</b>	
Tabloların Listesi	110 - 112

## I. Bölüm

### Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Merkez Bankası ve Bankacılık Faaliyetleri

29/1989 sayılı Poliçeler (Değişiklik) Yasası 56 sayı ve 16 Mayıs 1989 tarihli Resmi Gazete'de, 42/1989 sayılı K.K.T.C. Bankalar (Değişiklik) Yasası ise 29 Haziran 1989 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yayın tarihlerinden itibaren yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Poliçeler (Değişiklik) Yasasının gerekçesinde, çekle ödemelerin düzenlenmesi, çek kullananlar arasında güvensizliğin giderilmesi ve ticari hayattaki ödemelere bir düzen getirilmesi hususlarına işaret olunurken K.K.T.C. Bankalar (Değişiklik) Yasasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren bankaların ödenmiş sermayeleri ile şubelerine tahsis edecekleri sermaye miktarlarının artırılması öngörülmüştür.

Sözü edilen yasalara getirilen değişikliklerin daha kolay izlenmesini sağlamak düşüncesiyle, Fasil 262 Poliçeler Yasası (29/1989 sayılı yasa ile değiştirilmiş şekliyle) ve K.K.T.C. Bankalar Yasası 29/1983, 26/1987 ve 42/1989 sayılı yasalarla değiştirilmiş şekliyle tam metin halinde V. Bölüme dahil edilmiştir.

35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasında belirtilen çerçevede bankalar tarafından getirilen kısa vadeli senet ve vesikaları reeskonta kabul ederek veya Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Hazine Kefaleti karşılığında avans vermek suretiyle, piyasaya para sürme ve bankalara kaynak sağlama görevleri Bankamızca sürdürülmüştür. Yasanın 36. maddesi altında Merkez Bankası tarafından miktarı cari yıl bütçe ödenekleri toplamının %5'ini geçmemek üzere Hazineye Kısa Vadeli Avans Hesabı açılması yetkisine karşılık 1987 yılı sonunda 3500 milyon ₺ miktarında görülen Hazine Kısa Vadeli Avans Hesabı 1988 yılında kapatılmıştır.

31 Mart 1989 tarihi itibarıyla avans ve reeskont işlemleri Tablo 1'de, avans ve reeskont işlemlerinden doğan borç bakiyelerinin 31 Aralık 1987, 31 Aralık 1988 ve 31 Temmuz 1989 tarihleri itibarıyla karşılaştırması ise Tablo 2'de gösterilmiştir. Turizm kredilerinin de Kontrollü Krediler kapsamına alınmasıyla bu tür kredilerde sağlıklı bir artış gözlenmektedir. 31.12.88'de 316.3 milyon ₺ miktarında olan Turizm kredileri 31.7.89'da 1.970.0 milyon ₺'ye yükselmiştir.

Tablo 1

## 31 Mart 1989 itibariyle Avans ve Reeskont İşlemleri

Milyon ₺

Kredi Türü	Borçlu	Borç Bakiyesi	Senet Adedi	Senet Toplamı
Hazine Kefaletini	K.T. Sanayi İşletmeleri Holding Ltd.	1.421.9	2	650.0
Haiz Bonolar	K.M.S. Cypfruvex İşl. Ltd.	3.354.4	3	3.000.0
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	208.4	4	220.0
" "	Toprak Ürünleri Kurumu	5.300.0	2	5.500.0
" "	K.T. Turizm İşl. Ltd.	300.0	1	300.0
" "	Devlet Üretme Çiftlikleri	200.0	2	200.0
		<u>10.784.7</u>	<u>14</u>	<u>9.870.0</u>
Küçük Esnaf ve Sanatkâr Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>1.335.0</u>	<u>891</u>	<u>1.341.5</u>
Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	40.0	2	40.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	58.0	4	58.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	330.0	12	330.0
		<u>428.0</u>	<u>18</u>	<u>428.0</u>
İmalatçı-İhracatçı Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	10.0	1	10.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	477.0	20	479.0
" "	Türk Bankası Ltd.	50.0	2	50.0
" "	Türkiye İş Bankası A.Ş.	200.0	8	200.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	35.0	2	35.0
		<u>772.0</u>	<u>33</u>	<u>774.0</u>
Ticari Senetler	K. Ticaret Bankası Ltd.	255.0	15	255.0
" "	Türk Bankası Ltd.	50.0	3	50.0
		<u>305.0</u>	<u>18</u>	<u>305.0</u>
Tarım Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	18.3	5	18.3
" "	K.Türk Koop.Merkez Bankası Ltd.	170.8	48	170.8
		<u>189.1</u>	<u>53</u>	<u>189.1</u>
İhracat Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	21.0	2	21.0
" "	Türk bankası Ltd.	200.3	13	200.3
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	61.2	3	61.2
" "	Asbank Ltd.	40.0	2	41.3
		<u>322.5</u>	<u>20</u>	<u>323.8</u>
Turizm Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	500.0	10	500.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	300.0	10	300.0
" "	Türk Bankası Ltd.	300.0	10	300.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	300.0	6	300.0
		<u>1.400.0</u>	<u>36</u>	<u>1.400.0</u>
	Genel Toplam	<u>15.536.3</u>	<u>1083</u>	<u>14.631.4</u>

Tablo 2

**Avans ve Reeskont Borç Bakiyelerinin 31 Aralık 1987  
31 Aralık 1988 ve 31 Temmuz 1989 itibariyle Karşılaştırması**

Kredi Türü	Borçlu	Milyon ₺		
		31 Aralık 1987	31 Aralık 1988	31 Temmuz 1989
Hazine Kefaletini	K.T. Sanayi İşletmeleri			
Haiz Avans	Holding Ltd.	896.2	1421.9	1421.9
" "	K.M.S. Cypfruvex İşl. Ltd.	1023.6	3354.4	3354.4
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	125.8	208.4	208.4
" "	Toprak Ürünleri Kurumu	4824.9	6279.0	-
" "	Devlet Üretim Çiftlikleri	181.6	-	102.0
" "	T.C.M. Konsolide Fonu	802.5	-	-
" "	İnkişaf Sandığı	-	-	300.0
" "	K.T. Turizm İşl. Ltd.	-	-	-
		<u>7854.6</u>	<u>11263.7</u>	<u>5386.7</u>
Hazineye Kısa				
Vadeli Avans	Hazine Cari Hesabı	3500.0	-	-
Küçük Esnaf ve				
Sanatkâr Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	641.4	1265.9	1429.3
Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	24.1	99.5	60.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	93.9	45.7	90.0
" "	Türk Bankası Ltd.	34.8	-	20.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	116.8	35.3	315.0
" "	Asbank Ltd.	9.5	-	-
		<u>279.1</u>	<u>180.5</u>	<u>485.0</u>
İhracat Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	65.5	35.6	-
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	27.6	-	-
" "	Türk bankası Ltd.	72.6	116.8	66.2
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	32.4	-	66.0
" "	Asbank Ltd.	-	-	70.0
		<u>198.1</u>	<u>152.4</u>	<u>202.2</u>
Ticari Senetler	K. Ticaret Bankası Ltd.	117.0	319.6	250.0
" "	Türk Bankası Ltd.	35.8	64.9	85.0
" "	K. Kredi bankası Ltd.	25.9	-	-
" "	Asbank Ltd.	11.3	-	-
		<u>190.0</u>	<u>384.5</u>	<u>335.0</u>
Tarım Senetleri	K.T. Koop. Merkez Bankası	120.7	131.4	191.7
" "	T.C. Ziraat Bankası	159.6	-	-
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	-	21.4	24.3
		<u>280.3</u>	<u>152.8</u>	<u>216.0</u>

İmalatçı-İhracatçı					
Senetleri		K. Vakıflar Bankası Ltd.	-	10.2	-
"	"	K. Ticaret Bankası Ltd.	-	502.7	520.0
"	"	Türk Bankası Ltd.	-	82.3	30.0
"	"	K. Kredi Bankası Ltd.	-	84.0	45.0
"	"	Türkiye İş Bankası A.Ş.	-	101.2	200.0
"	"	Asbank Ltd.	-	9.9	-
			-	790.3	795.0
Turizm Senetleri		K. Ticaret Bankası Ltd.	-	316.3	360.0
"	"	K. Vakıflar Bankası Ltd.	-	-	500.0
"	"	Türk Bankası Ltd.	-	-	300.0
"	"	K. Kredi Bankası Ltd.	-	-	600.0
"	"	Asbank Ltd.	-	-	210.0
			-	316.3	1.970.0
Genel Toplam			<u>12.943.5</u>	<u>14.506.4</u>	<u>10.819.2</u>

Para ve Kambiyo İşleri Yasasındaki tanıma göre "Yetkili Bankalar" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan ve ithalât, ihracat işlemleri yapmaya döviz almaya, döviz bulundurmaya, döviz satmaya, döviz satışına mesnet teşkil eden turistlere mahsus döviz alım bordroları ve/veya makbuz tanzim etmeye Maliye İşleri ile ilgili bakanlıkça yetkili kılınan bankaları anlatır. K.K.T.C. Merkez Bankası dışında yetkili bankalar şunlardır:

T.C. Ziraat Bankası  
Türk Bankası Ltd.  
Türkiye İş Bankası A.Ş.  
K.T. Kooperatif Merkez Bankası Ltd.  
Kıbrıs Kredi Bankası Ltd.  
Türkiye Halk Bankası A.Ş.  
Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.  
Limasol Türk Kooperatif Bankası Ltd.  
Kıbrıs Ticaret Bankası Ltd.  
Kıbrıs Endüstri Bankası Ltd.  
Kıbrıs Faisal İslâm Bankası Ltd.  
Asbank Ltd.  
Akdeniz Garanti Bankası Ltd.

"Yetkili Müesseseler" Para ve Kambiyo İşleri Yasası kuralları uyarınca döviz alıp satmaya ve bulundurmaya yetkili kılınan müesseseleri anlatır. Bu müesseselerin Maliye işleriyle görevli bakanlıktan çalışma izni almaları zorunludur. Halen faaliyette bulunan yetkili müesseselerin isim ve kayıtlı büro adresleri aşağıda gösterilmiştir:

Birinci Döviz Alım Satım Şirketi Ltd.  
158 A Girne Caddesi, Lefkoşa.

Fırıncıoğulları Co. Ltd.  
2-4 Asmaaltı Sokak, Lefkoşa.

Elmaslar Yatırım Şirketi Ltd.  
89 D Taner Küçük İş Hanı Girne Caddesi, Lefkoşa.

Merimann Currency Exchange Co. Ltd.  
49 E II. Selim Caddesi, Lefkoşa.

Ertuğrul Akbel And Sons Ltd.  
Osman Paşa Caddesi, Mustafa Hacı Ali Apt. No. 2, Lefkoşa.

Sun Döviz Bürosu Ltd.  
Abdi İpekçi Caddesi, Lefkoşa.

Nafa Döviz Alım Satım Şirketi Ltd.  
Zafer Çarşısı No. 10 Atatürk Caddesi, Girne.

Orhan Kâhya Ltd.  
3-4 Zafer Çarşısı, Girne.

Uluçay Exchange Co. Ltd.  
13 Namık Kemal Meydanı, Mağusa.

Er-Tem Yatırım Şirketi Ltd.  
2 G Kışla Yolu Mağusa

Batu Exchange Co. Ltd.  
52 İstiklâl Caddesi, Mağusa.

K.K.T.C. Merkez Bankası aşağıdaki bankalarla muhabirlik ilişkilerinde olup, bunlardan;

Midland Bank PLC International Division Londra  
Commerzbank AG Londra  
Commerzbank AG Frankfurt  
American Express Bank Ltd. Londra  
Bank of Credit and Commerce International S.A., Londra  
National Westminster Bank PLC, Londra

bankaları ile döviz, T.C. Merkez Bankası ile hem döviz hem Türk Lirası hesapları yürütülmektedir.

Döviz rezervlerimiz bankaların resmi kurdan tutukları dövizlerle bankalar kuru-rundan tuttıkları dövizlerden oluşmaktadır. K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Ban-kalar sınıflandırmasına göre Mart 1988 - Temmuz 1989 döneminde Devlet Kuru he-sabında tutulan dövizler, Tablo 3'te gösterilmiştir. Bundan görüleceği üzere sözü edilen süre zarfında Devlet pozisyonunda önemli bir değişiklik olmamış, Aralık 1988 sonu itibarıyla toplam 46391.0 bin ABD doları ve serbest 43461.8 bin ABD doları miktarlarında olan döviz cüzi azalışlarla Mayıs 1989'da toplam 36439.9 bin ABD doları ve serbest 34834.4 bin ABD doları miktarlarına düşmüştür. Temmuz 1989 sonundaki pozisyona göre toplam döviz 42064.5 bin ABD doları miktarında olup bundan 3093.2 bin ABD doları miktarındaki taahhütler düşüldükten sonra serbest olarak 38971.3 bin ABD doları kalmaktadır. Bankaların döviz pozisyonlarında her-hangi bir sınırlama mevcut olmamakla beraber resmi dövizlerin daha çok K.K.T.C. Merkez Bankasında toplandığı gözlenmektedir.



Tablo 3

**K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Tasnifine Göre  
Mart 1988 - Temmuz 1989 döneminde Devlet Kuru Hesabında Tutulan  
Dövizin ABD Doları Karşılığı ve Mevcut Taahhütler**

Bin ABD \$

Tarih	Bankalar	Toplam Döviz \$	Toplam Taahhüt \$	Serbest \$
2 Nisan 1988	K.K.T.C. Merkez Bankası	34.877.4	-	34.877.4
	Diğer Bankalar	6.691.1	8.466.8	(1.775.7)
	Toplam	41.568.5	8.466.8	33.101.7
2 Temmuz 1988	K.K.T.C. Merkez Bankası	38.725.8	-	38.725.8
	Diğer Bankalar	4.678.8	4.605.1	73.7
	Toplam	43.404.6	4.605.1	38.799.5
1 Ekim 1988	K.K.T.C. Merkez Bankası	39.662.9	-	39.662.9
	Diğer Bankalar	3.415.8	3.472.3	(56.5)
	Toplam	43.078.7	3.472.3	39.606.4
31 Aralık 1988	K.K.T.C. Merkez Bankası	42.779.1	-	42.779.1
	Diğer Bankalar	3.611.9	2.929.2	682.7
	Toplam	46.391.0	2.929.2	43.461.8
28 Ocak 1989	K.K.T.C. Merkez Bankası	40.555.4	-	40.555.4
	Diğer Bankalar	3.282.5	3.070.2	212.3
	Toplam	43.837.9	3.070.2	40.767.7
28 Şubat 1989	K.K.T.C. Merkez Bankası	38.031.7	-	38.031.7
	Diğer Bankalar	3.038.9	3.346.6	(307.7)
	Toplam	41.070.6	3.346.6	37.724.0
1 Nisan 1989	K.K.T.C. Merkez Bankası	34.733.6	-	34.733.6
	Diğer Bankalar	4.079.0	2.395.2	1.683.8
	Toplam	38.812.6	2.395.2	36.417.4
29 Nisan 1989	K.K.T.C. Merkez Bankası	34.657.6	-	34.657.6
	Diğer Bankalar	3.515.3	2.495.2	1.020.1
	Toplam	38.172.9	2.495.2	35.677.7
27 Mayıs 1989	K.K.T.C. Merkez Bankası	33.468.2	-	33.468.2
	Diğer Bankalar	2.971.7	1.605.5	1.366.2
	Toplam	36.439.9	1.605.5	34.834.4

1 Temmuz 1989			
K.K.T.C. Merkez Bankası	37.122.8	-	37.122.8
Diğer Bankalar	1.682.9	2.986.1	(1.303.2)
Toplam	38.805.7	2.986.1	35.819.6
29 Temmuz 1989			
K.K.T.C. Merkez Bankası	41.237.1	-	41.237.1
Diğer Bankalar	827.4	3.093.2	(2.265.8)
Toplam	42.064.5	3.093.2	38.971.3

Yine K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar sınıflandırmasına göre bankalar kurundan özel ve tüzel kişiler adına açılan döviz tevdiat ve döviz mevduat hesaplarındaki dövizlere ait bilgiler Tablo 4'te verilmiştir. Aralık 1988 sonunu izleyen dönemde bu hesaplarda kayda değer bir değişiklik olmamıştır.

Tablo 4

**K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Tasnifine Göre  
Mart 1988 - Temmuz 1989 Döneminde Bankalar Kurundan Özel ve Tüzel  
Kişiler Adına Tutulan Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesaplarının  
ABD Doları Karşılığı ve Hesap Türüne Göre Dökümü**

Tarih Bankalar	Döviz Tevdiat		Döviz Mevduat		Toplam Döviz \$
	Hesap Adedi	Miktar \$	Hesap Adedi	Miktar \$	
31 Mart 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1123	5.289.0	5.289.0
Diğer Bankalar	3082	12.770.0	22444	41.063.0	53.833.0
Toplam	3082	12.770.0	23567	46.352.0	59.122.0
30 Haziran 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1197	5.725.0	5.725.0
Diğer Bankalar	3215	14.159.0	23770	40.283.2	54.442.2
Toplam	3215	14.159.0	24967	46.008.2	60.167.2
30 Eylül 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1329	6.661.4	6.661.4
Diğer Bankalar	3179	14.557.9	24920	45.951.1	60.509.0
Toplam	3179	14.557.9	26249	52.612.5	67.170.4
31 Aralık 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1015	6.903.0	6.903.0
Diğer Bankalar	3413	20.824.3	27648	55.778,8	76.603.1
Toplam	3413	20.824.3	28663	62.681.8	83.506.1
31 Ocak 1989					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1051	6.792.3	6.792.3
Diğer Bankalar	3575	17.336.0	29354	55.304.6	72.640.6
Toplam	3575	17.336.0	30405	62.096.9	79.432.9
28 Şubat 1989					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1079	6.608.2	6.608.2
Diğer Bankalar	3413	17.645.9	27979	55.061.2	72.707.1
Toplam	3413	17.645.9	29058	61.669.4	79.315.3
31 Mart 1989					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1104	6.894.2	6.894.2
Diğer Bankalar	3331	19.061.6	28686	56.100.8	75.162.4
	3331	19.061.6	29790	62.995.0	82.056.6
30 Nisan 1989					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1095	6.821.8	6.821.8
Diğer Bankalar	3423	16.892.5	29002	58.515.5	75.408.0
Toplam	3423	16.892.5	30097	65.337.3	82.229.8

31 Mayıs 1989					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1113	6.342.0	6.342.0
Diğer Bankalar	3466	19.600.7	29694	57.115.2	76.715.9
Toplam	3466	19.600.7	30807	63.457.2	83.057.9
30 Haziran 1989					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	988	6.514.2	6.514.2
Diğer Bankalar	3335	16.648.7	30130	57.241.8	73.890.5
Toplam	3335	16.648.7	31128	63.756.0	80.404.7

Döviz rezervlerimiz devlet kuru ile bankalar kuru olarak iki başlık altında görülmektedir. Devlet kuru hesabında tutulan dövizler tahsise tabi dövizlerdir. Bankalar kuru başlığı altında gösterilen dövizler ise özel ve tüzel kişilere ait döviz tevdiat ve mevduat hesapları ile bankaların kendi nam ve hesaplarına tuttıkları dövizlerden oluşmaktadır. Aralık 1988 sonu itibarıyla Devlet Kuru Hesabındaki toplam döviz 46391.0 bin ABD doları ve Bankalar kurunda tutulan toplam döviz ise 103.331.9 bin ABD doları değerindedir (Tablo 5). Ocak-Haziran 1989 ortalaması Devlet kurunda 39523.3 bin ABD doları ve Bankalar kurunda 105258.4 bin ABD doları değerinde olduğuna göre, Bankalar Kuru Hesabında artış, Devlet Kuru Hesabında ise düşüş gözlenmektedir.

Tablo 5

## Döviz Rezervlerinin Artış Hızı

Bin ABD \$

Tarih - Döviz Niteliği	Miktar	Bir önceki ayla karşılaştırması
<u>Mart 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	41.568.5	
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	59.122.0	
b) Bankaların kendileri	5.191.8	64.313.8
Toplam	105.882.3	
<u>Haziran 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	43.404.6	104.41
Bankalar Kurunda Tutulan :		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	60.167.2	
b) Bankaların Kendileri	12.678.7	72.845.9
Toplam	116.250.5	109.79
<u>Eylül 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	43.078.7	99.24
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	67.170.4	
b) Bankaların Kendileri	17.152.5	84.322.9
Toplam	127.401.6	109.59
<u>Aralık 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	46.391.0	107.68
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	83.506.1	
b) Bankaların Kendileri	19.825.8	103.331.9
Toplam	149.722.9	117.52
<u>Ocak 1989</u>		
Devletin Kur Hesabında	43.837.9	94.50
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	79.432.9	
b) Bankaların Kendileri	21.611.8	101.044.7
Toplam	144.882.6	96.77
<u>Şubat 1989</u>		
Devletin Kur Hesabında	41.070.6	93.69
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	79.315.3	
b) Bankaların Kendileri	21.641.0	100.956.3
Toplam	142.026.9	98.03

Mart 1989

Devletin Kur Hesabında			
Bankalar Kurunda Tutulan:		38.812.6	94.50
a) Özel ve Tüzel Kişiler			
b) Bankaların Kendileri	82.056.6		
Toplam	<u>23.349.8</u>	<u>105.406.4</u>	104.40
		<u>144.219.0</u>	101.54

Nisan 1989

Devletin Kur Hesabında			
Bankalar Kurunda Tutulan:		38.172.9	98.35
a) Özel ve Tüzel Kişiler			
b) Bankaların Kendileri	82.229.8		
Toplam	<u>25.991.0</u>	<u>108.220.8</u>	102.67
		<u>146.393.7</u>	101.50

Mayıs 1989

Devletin Kur Hesabında			
Bankalar Kurunda Tutulan:		36.439.9	95.46
a) Özel ve Tüzel Kişiler			
b) Bankaların kendileri	83.057.9		
Toplam	<u>23.983.7</u>	<u>107.041.6</u>	98.91
		<u>143.481.5</u>	98.01

Haziran 1989

Devletin Kur Hesabında			
Bankalar Kurunda Tutulan:		38.805.7	106.49
a) Özel ve Tüzel Kişiler			
b) Bankaların Kendileri	80.404.7		
Toplam	<u>28.476.0</u>	<u>108.880.7</u>	101.72
		<u>147.686.4</u>	



Haziran 1989 ayına ait Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının Cins ve Vadelerine göre dökümünü gösteren Tablo 6, vade yönünden incelendiğinde ilk sıranın, Döviz Tevdiat Hesaplarında vadesiz hesaplar ve Döviz Mevduat Hesaplarında bir yıl vadeli hesaplar tarafından işgal edildiğini görürüz. Döviz cinsine göre en popüler para sterlin, daha sonra ABD doları ve DM görülmektedir.

Tablo 6

30 Haziran 1989 tarihi itibariyle Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının  
Cins ve Vadelerine Göre Dökümü

Bin ABD \$

<u>Döviz Tevdiat Hesapları</u>	Sterlin	B. Alman Markı	ABD Doları	Kıbrıs Lirası	\$ Karşılığı
Vadesiz	5.901.6	2.225.5	2.584.6	209.5	13.351.3
6 ay vadeli	159.2	31.5	55.9		321.0
1 yıl vadeli	1.632.9	59.0	393.5	109.5	2.976.4
<b>Toplam</b>	<b>7.693.7</b>	<b>2.316.0</b>	<b>3.034.0</b>	<b>209.5</b>	<b>16.648.7</b>
	=\$ (-12.026.8)	(1.190.8)	(3.034.0)	(397.1)	
<u>Döviz Mevduat Hesapları</u>					
Vadesiz	8.949.9	7.300.7	5.934.6	270.3	24.191.0
6 ay vadeli	2.744.1	462.5	308.2	26.2	4.885.4
1 yıl vadeli	16.604.7	5.158.3	5.800.7	142.7	34.679.6
<b>Toplam</b>	<b>28.298.7</b>	<b>12.921.5</b>	<b>12.043.5</b>	<b>439.2</b>	<b>63.756.0</b>
	=\$ (44.236.5)	(6.643.4)	(12.043.5)	(832.6)	
<b>Genel Toplam</b>	<b>35.992.4</b>	<b>15.237.5</b>	<b>15.077.5</b>	<b>648.7</b>	<b>80.404.7</b>
	=\$ (56.263.3)	(7.834.2)	(15.077.5)	(1.229.7)	

Elde ettiğimiz bilgilere göre 30 Haziran 1989 tarihi itibariyle bankalarca kullanılan döviz kredileri bakiyesi sterlin türünden 4.768.658, ABD doları türünden \$ 2.662.762 ve Batı Alman Markı türünden 976.173. D.M. olmak üzere toplam olarak 9.799.568 ABD doları değerindedir.

Aralık 1987 bazına göre Hayat Pahalılığı Endeksinde, Aralık 1988 sonu itibariyle kaydedilen %62.57 oranındaki artışı sözü edilen dönemin enflasyon oranı olarak kabul edersek Aralık 1987'de 111.5 milyar ₺ miktarındaki mevduatın satın alma gücünü koruyabilmesi için Aralık 1988'de 181.3 milyar ₺'ye ulaşması gerekmekte idi. Tablo 7'den görüleceği üzere Aralık 1988 sonu itibariyle toplam Türk Lirası mevduat 170.9 milyar ₺ miktarındadır. Bu suretle reel artış kaydedilmemiştir. Aynı yaklaşımla 1989 yılının ilk altı aylık döneminde kaydedilen %25.17 oranındaki enflasyon dikkate alındığında Aralık 1988'de 170.9 milyar ₺ miktarında olan toplam mevduatın satın alma gücünü koruyabilmesi için Haziran 1989'da 213.9 milyar ₺'ye ulaşması gerekmekte idi. Böyle bir artış kaydedilmediği cihetle 1989 yılının ilk altı aylık döneminde de toplam ₺ mevduatında reel artış olmadığını söyleyebiliriz (Tablo 7).

Tablo 7

## Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı

	Mevduatın Nite- liğine göre Dökümü	Milyon TL Bir önceki dönemle karşılaştırması
<u>Mart 1988</u>		
Resmi	53.818.0	
Ticari	10.694.8	
Tasarruf	59.008.1	
Toplam	<u>123.610.9</u>	
<u>Haziran 1988</u>		
Resmi	54.481.0	101.23
Ticari	13.197.3	123.39
Tasarruf	69.085.6	116.89
Toplam	<u>138.763.9</u>	112.25
<u>Eylül 1988</u>		
Resmi	68.169.6	125.12
Ticari	15.671.4	118.74
Tasarruf	77.518.3	112.20
Toplam	<u>161.359.3</u>	116.28
<u>Aralık 1988</u>		
Resmi	73.369.4	107.62
Ticari	16.044.4	102.38
Tasarruf	81.564.3	105.21
Toplam	<u>170.978.1</u>	105.96
<u>Ocak 1989</u>		
Resmi	74.655.5	101.75
Ticari	16.713.6	104.17
Tasarruf	81.342.3	99.72
Toplam	<u>172.711.4</u>	101.01
<u>Şubat 1989</u>		
Resmi	73.763.8	98.80
Ticari	18.154.3	108.61
Tasarruf	84.124.6	103.42
Toplam	<u>176.042.7</u>	101.92
<u>Mart 1989</u>		
Resmi	72.849.0	98.75
Ticari	19.831.4	109.23
Tasarruf	87.243.0	103.70
Toplam	<u>179.923.4</u>	102.20

Nisan 1989

Resmi	71.463.6	98.09
Ticari	19.914.4	100.41
Tasarruf	<u>95.015.1</u>	108.90
Toplam	<u>186.393.1</u>	103.59

Mayıs 1989

Resmi	68.693.1	96.12
Ticari	21.692.1	108.92
Tasarruf	<u>102.851.2</u>	108.24
Toplam	<u>193.236.4</u>	103.67

Haziran 1989

Resmi	73.220.7	106.59
Ticari	24.636.4	113.57
Tasarruf	<u>113.259.1</u>	110.11
Toplam	<u>211.116.2</u>	109.25

Resmi mevduatın K.K.T.C. Merkez Bankası ile diğer Bankalar arasında Aralık 1986 - Haziran 1989 süresindeki bölünümü Tablo 8'de verilmiştir. Buna göre bölünüm ortalama olarak Aralık 1986'da 66.7:33.3, 1987'de 65.4:34.6, 1988'de 68.8:31.2 ve 1989 yılının ilk altı aylık döneminde 55.7:44.3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 8

Milyon TL

K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar  
Mezinde Resmî Mevduat

Tarih	K.K.T.C. Merkez Bankası	%	Diğer Bankalar	%	Toplam
Aralık 1986	18.374.7	66.7	9.191.0	33.3	27.565.7
Ocak 1987	22.742.8	66.5	11.434.3	33.5	34.177.1
Şubat 1987	24.350.8	67.3	11.806.9	32.7	36.157.7
Mart 1987	26.237.3	69.3	11.635.4	30.7	37.872.7
Nisan 1987	25.985.3	70.8	10.699.8	29.2	36.685.1
Mayıs 1987	24.195.5	69.0	10.870.8	31.0	35.066.3
Haziran 1987	24.329.4	64.7	13.294.2	35.3	37.623.6
Temmuz 1987	24.709.7	60.5	16.149.1	39.5	40.856.8
Ağustos 1987	23.541.6	60.9	15.128.4	39.1	38.670.0
Eylül 1987	22.974.5	60.0	15.288.0	40.0	38.262.6
Ekim 1987	27.135.3	64.7	14.791.0	35.3	41.926.3
Kasım 1987	29.903.8	66.7	14.918.8	33.3	44.822.6
Aralık 1987	31.644.9	64.5	17.412.4	35.5	49.057.3
Ocak 1988	34.960.4	70.3	14.800.2	29.7	49.760.6
Şubat 1988	35.842.4	70.9	14.718.6	29.1	50.561.0
Mart 1988	37.750.3	70.1	16.067.7	29.9	53.818.0
Nisan 1988	35.993.4	66.9	17.823.7	33.1	53.817.1
Mayıs 1988	37.772.4	66.2	19.324.7	33.8	57.097.1
Haziran 1988	37.160.4	65.8	19.320.2	34.2	56.481.0
Temmuz 1988	41.704.9	69.2	18.538.9	30.8	60.243.8
Ağustos 1988	42.241.6	69.1	18.874.5	30.9	61.116.1
Eylül 1988	47.962.5	70.4	20.207.1	29.6	68.169.6
Ekim 1988	53.168.5	70.2	22.531.6	29.8	75.700.1
Kasım 1988	59.110.6	70.7	24.537.5	29.3	83.648.1
Aralık 1988	48.415.3	66.0	24.954.1	34.0	73.369.4
Ocak 1989	48.005.8	64.3	26.649.7	35.7	74.655.5
Şubat 1989	43.061.7	58.4	30.702.1	41.6	73.763.8
Mart 1989	41.228.4	56.6	31.620.6	43.4	72.849.0
Nisan 1989	38.408.0	53.7	33.055.6	46.3	71.463.6
Mayıs 1989	34.147.6	49.7	34.545.5	50.3	68.693.1
Haziran 1989	37.732.8	51.5	35.487.9	48.5	73.220.7



Türk Lirası Mevduat artış hızı ile Plâsman artış hızının Aralık 1986 - Haziran 1989 dönemindeki karşılaştırması Tablo 9'da, İskonto senetleri ve Bankalar Plâsmanlarının dökümü ve geçmiş dönemle karşılaştırması ise Tablo 10'da gösterilmiştir.

Plâsmanların sektörel dağılımında Kamu Kurum ve Kuruluşlarının payı Aralık 1988'de %11.5'ten Haziran 1989'da %6.4'e düşerken İmalât Sanayiinin payı %3.8'den %5.7'ye, Turizmin payı ise %1.8'den %3.9'a yükselmiştir.

Tablo 9

Milyon ₺

**Türk Lirası Mevduat Artış Hızı ile Toplam  
Plasman Artış Hızının karşılaştırması**

	Toplam ₺ Mevduat	Bir önceki ayla karşılaş- tırması %	Toplam Plasman	Bir önceki ayla karşılaş- tırması %
Aralık 1986	62.671.3		43.998.7	
Mart 1987	76.745.7	122.46	46.233.8	105.08
Nisan 1987	79.340.4	103.38	46.040.1	99.58
Mayıs 1987	82.254.6	103.67	44.874.3	97.47
Haziran 1987	88.846.0	108.01	46.416.9	103.44
Temmuz 1987	94.905.9	106.82	46.631.2	102.62
Ağustos 1987	94.309.7	99.38	49.567.3	104.07
Eylül 1987	97.775.5	103.68	50.680.9	102.25
Ekim 1987	103.159.1	105.51	54.850.4	108.23
Kasım 1987	104.817.2	101.61	57.631.5	105.07
Aralık 1987	111.450.1	106.33	65.986.4	114.50
Ocak 1988	113.499.3	101.84	68.620.7	104.00
Şubat 1988	116.599.6	102.73	68.857.4	100.34
Mart 1988	123.610.9	106.01	68.087.6	98.88
Nisan 1988	128.201.9	103.71	69.898.8	102.66
Mayıs 1988	136.610.0	106.55	68.741.3	98.34
Haziran 1988	138.763.9	101.58	73.339.8	106.69
Temmuz 1988	145.964.0	105.19	73.527.0	100.26
Ağustos 1988	151.316.9	103.67	74.192.9	100.91
Eylül 1988	161.359.3	106.63	77.281.9	104.16
Ekim 1988	169.298.4	104.92	83.733.9	108.34
Kasım 1988	176.567.6	104.29	86.693.4	103.53
Aralık 1988	170.978.1	96.83	98.354.2	113.45
Ocak 1989	172.711.4	101.01	99.086.4	100.74
Şubat 1989	176.042.7	101.92	98.703.9	99.61
Mart 1989	179.923.4	102.20	106.515.3	107.91
Nisan 1989	186.393.1	103.59	111.905.4	105.06
Mayıs 1989	193.236.4	103.67	115.080.6	102.83
Haziran 1989	211.116.2	109.25	125.873.7	109.37

Tablo 10

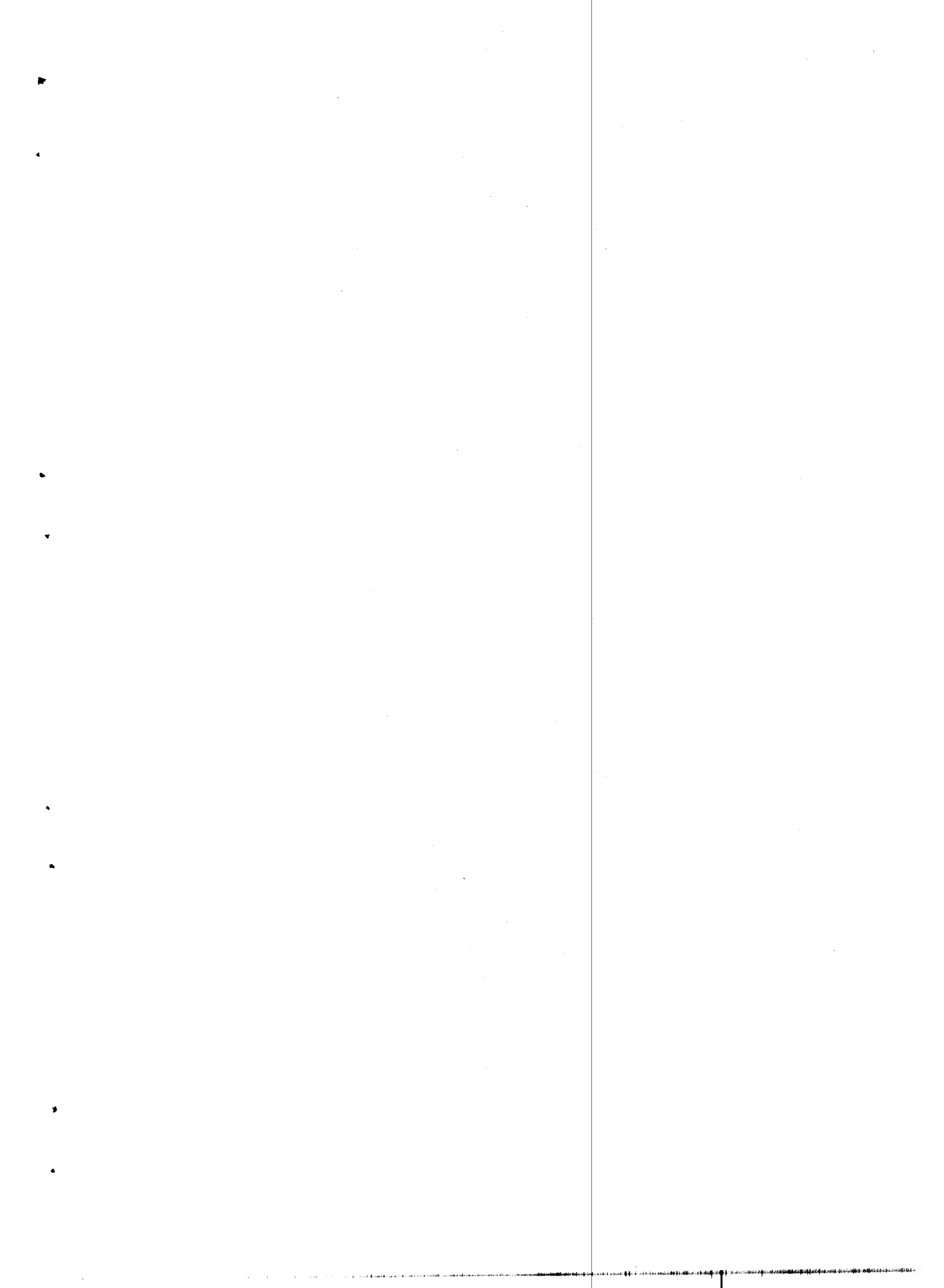
**İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının  
Sektörel Bazda ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması**

	Aralık 1988		Haziran 1989	
	%	Miktar	%	Miktar
Kamu Kurum ve Kuruluşları	11.5	11.263.8	6.4	8.011.2
Tarım	16.5	16.251.3	16.4	20.629.2
İmalât Sanayii	3.8	3.695.2	5.7	7.229.3
Yük Taşımacılığı	0.4	446.6	1.1	1.425.8
Yurtiçi ve Yurtdışı Ticaret	44.1	43.425.3	43.9	55.268.2
Bina ve İnşaat	2.9	2.877.4	3.0	3.805.8
Turizm	1.8	1.751.7	3.9	4.850.7
Şahsi ve Mesleki Borçlar	12.8	12.584.1	13.0	16.330.3
İskonto Senetleri	<u>6.2</u>	<u>6.058.8</u>	<u>6.6</u>	<u>8.323.2</u>
	<u>100.0</u>	<u>98.354.2</u>	<u>100.0</u>	<u>125.873.7</u>

Not: Kamu Kurum ve Kuruluşları kalemi karşısında gösterilen miktar Bankamızca çeşitli sektörlerdeki kamu kurum ve kuruluşlarına Hazine Kefaleti Karşılığı verilen avansları da içermektedir. (Bak. Tablo 2).

## **II. Bölüm**

### **EKONOMİK GELİŞMELER**



## EKONOMİK GELİŞMELER

### 1. Üretim, İstihdam ve Fiyatlar

#### a) Üretim Artışı ve Kaynakların Kullanımı:

1987, 1988 ve 1989 yıllarında G.S.M.H.'nin dağılımı ve sektörel katma değerlerinin büyüme hızları Tablo 11'de cari üretici fiyatları ve Tablo 12'de sabit üretici fiyatları ile karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

1977 sabit fiyatlarıyla 1987'de 5684.1 milyon ₺ olan G.S.M.H. 1988'de 6084.0 milyon ₺'ye ulaşmış ve 1989'da 6576.9 milyon ₺ olarak gerçekleşeceği tahmin olunmaktadır. Bu itibarla sabit fiyatlarla büyüme hızı 1988'de %7 ve 1989'da %8.1 olarak görülmektedir.

Sabit üretici fiyatları ile hesaplanan 1987, 1988 ve 1989 yılları G.S.Y.I.H.'sının sektör paylarına göz attığımızda her üç yılda Kamu Hizmetlerinin %21.2, %20.0 ve %18.8 oranları ile ilk sırayı ve Ticaretin %18.7, %18.1 ve %18.2 oranları ile ikinci sırayı işgal ettiğini görürüz. 1987 ve 1988'de tarım %12.1 ve %12.1 oranları ile üçüncü sırada ve sanayi %11.4 ve %11.7 oranları ile dördüncü sırada görülmektedir. 1989'da Tarımın payı %11.7'ye düşerken Sanayinin payı %14.0'a yükselmiştir. Bunları %10.9, %11.6 ve %11.6 oranları ile Ulaştırma-Haberleşme sektörü izlemektedir.

Tablo 11

## G.S.M.H.'ın Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları

(Cari üretici fiyatlarıyla Milyon TL)

Sektörler	1987	1988	1989*	Büyüme Hızı		Dağılım Yüzdesi		
				1987-1988	1988-1989*	1987	1988	1989*
1. Tarım	36.081.3	54.531.4	98.659.8	51.1	80.9	12.7	11.4	12.0
a) Çiftçilik	34.218.8	51.119.2	93.222.4	49.3	82.4	12.0	10.7	11.3
b) Ormancılık	195.3	258.9	343.3	32.6	32.6	0.1	0.1	0.1
c) Balıkçılık	1.667.3	3.153.3	5.094.1	89.1	61.5	0.6	0.6	0.6
2. Sanayi	32.572.3	53.479.6	124.031.1	64.2	131.9	11.5	11.2	15.0
a) Maden ve Taşocakçılığı	2.330.8	3.693.4	6.907.3	58.5	87.0	0.8	0.8	0.8
b) İmalât Sanayii	26.204.6	42.082.5	102.159.7	60.6	142.8	9.3	8.8	12.4
c) Elektrik-su	4.036.9	7.703.7	14.964.1	90.8	94.2	1.4	1.6	1.8
3. İnşaat	22.685.6	32.709.6	48.687.0	44.2	48.8	8.0	6.8	5.9
4. Ticaret	66.584.4	112.418.9	193.109.4	68.8	71.8	23.5	23.5	23.4
a) Toptan ve perakente ticaret	51.468.5	84.780.4	138.696.5	64.7	63.6	18.2	17.7	16.8
b) Otelcilik ve lokantacılık	15.115.9	27.638.5	54.412.9	82.8	96.9	5.3	5.8	6.6
5. Ulaştırma - Haberleşme	20.449.5	37.050.9	57.970.9	81.2	56.5	7.2	7.7	7.0
6. Mali Müesseseler	13.198.6	30.009.1	50.008.2	127.4	66.6	4.6	6.3	6.1
7. Konut Gelirleri	8.170.8	13.290.9	17.354.8	62.7	30.6	2.9	2.8	2.1
8. Serbest Meslek ve Hizmetleri	15.318.6	25.157.2	44.619.7	64.2	77.4	5.4	5.2	5.4
9. Kamu Hizmetleri	47.160.5	77.626.1	127.162.7	64.6	63.8	16.6	16.2	15.4
	21.626.8	42.791.6	63.670.5	97.9	48.8	7.6	8.9	7.7
G.S.Y.İ.H. (a.f.)	283.848.4	479.065.3	825.274.1	68.8	72.3	100.0	100.0	100.0
Net Dış Alem Faktör Geliri	5.258.0	6.782.9	9.900.0	29.0	46.0	1.9	1.4	1.2
G.S.M.H. (a.f.)	289.106.4	485.848.2	835.174.1	68.1	71.9	101.9	101.4	101.2

\* Ön tahmin rakamlarıdır.

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 12

## G.S.M.H.'nın Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerinin Büyüme Hızları

(1977 Üretici fiyatlarıyla Milyon ₺)

Sektörler	1987	1988	1989*	Büyüme Hızı*		Dağılım Yüzdesi		
				1987-1988	1988-1989	1987	1988	1989*
1. Tarım	677.9	726.7	759.6	7.2	4.5	12.1	12.1	11.7
a) Çiftçilik	638.8	680.6	712.5	6.5	4.7	11.4	11.3	11.0
b) Ormancılık	4.4	5.0	5.7	13.6	14.0	0.1	0.1	0.1
c) Balıkçılık	34.7	41.1	41.4	18.4	0.7	0.6	0.7	0.6
2. Sanayi	634.4	700.1	913.7	10.4	30.5	11.4	11.7	14.0
a) Maden ve Taşocakçılığı	17.7	19.7	23.7	11.3	20.8	0.3	0.3	0.3
b) İmalât Sanayii	512.1	568.0	773.7	10.9	36.2	9.2	9.5	11.9
c) Elektrik ve Su	104.6	112.4	116.2	7.4	3.4	1.9	1.9	1.9
3. İnşaat	451.3	465.6	488.9	3.2	5.0	8.1	7.8	7.5
4. Ticaret	1.046.3	1.087.4	1.180.8	3.9	8.6	18.7	18.1	18.2
a) Toptan ve perakente Ticaret	933.4	950.8	1.035.0	1.9	8.9	16.7	15.8	15.9
b) Otelcilik ve Lokantacılık	112.9	136.6	145.8	21.0	6.7	2.0	2.3	2.3
5. Ulaştırma-Haberleşme	610.0	694.6	755.7	13.9	8.8	10.9	11.6	11.6
6. Mali Müesseseler	244.5	266.3	283.1	8.9	6.3	4.4	4.4	4.4
7. Konut Gelirleri	352.6	360.3	368.5	2.2	2.3	6.3	6.0	5.7
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	201.1	214.2	237.0	6.5	10.6	3.6	3.5	3.6
9. Kamu Hizmetleri	1.181.2	1.197.8	1.219.9	1.4	1.8	21.2	20.0	18.8
İthalât Vergileri	181.4	286.1	291.7	57.7	2.0	3.3	4.8	4.5
G.S.Y.İ.H. (a.f)	5.580.7	5.999.1	6.498.9	7.5	8.3	100.0	100.0	100.0
Net Dış Alem Faktör Geliri	103.4	84.9	78.0	-17.9	-8.1	1.9	1.4	1.2
G.S.M.H. (a.f.)	5.684.1	6.084.0	6.576.9	7.0	8.1	101.9	101.4	101.2

\* Ön tahmin rakamlarıdır.

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü



1988-1989 yıllarına ait Karşılaştırmalı Kaynaklar-Harcamalar Dengesi Tablo 13'tedir. Gayri Safi Milli Hasıla'nın Toplam Kaynaklar içindeki payı 1988'de %97.5 iken bu oran 1989'da %98.6'ya yükselmiş Dış açığın payı ise %2.5'ten %1.4'e düşmüştür. Böylece Toplam Kaynaklarda Yurtiçi Kaynaklar lehine bir gelişme olmuş ve dışa bağımlılık azalmıştır. 1988'de Toplam Kaynakların %16.9'u Yatırımlara ve %83.1'i Tüketime gitmiş olup 1989'da bu oranlar sıra ile %16.5 ve %83.5 olarak görülmektedir. Bu suretle Tüketime payı artmış Yatırımların payı ise azalmıştır. Sabit sermaye yatırımlarında Kamunun payı %23.2'den %26.9'a yükselmiş Özel Sektörün payı ise %76.8'den %73.1'e düşmüştür. Toplam Tüketimde Kamunun payı %23.2'den %23.4'e yükselmiş, Özel sektörün payı ise %76.8'den %76.6'ya düşmüştür.

Tablo 13

## Kaynaklar - Harcamalar Dengesi

Milyon ₺

	1988*		1989**		Değişme %		GSMH'ya oranı	
	Cari fiyatlarla	1977 Sabit fiyatlarıyla	Cari fiyatlarla	1977 Sabit fiyatlarıyla	Cari	Sabit	1988	1989
I. TOPLAM KAYNAKLAR	498.303.6	6.240.0	846.989.9	6.669.9	70.0	6.9	102.6	101.4
(1) G.S.M.H. (a.f.)	485.848.2	6.084.0	835.174.1	6.576.9	71.9	8.1	100.0	100.0
(a) G.S.Y.I.H.	479.065.3	5.999.1	825.274.1	6.498.9	72.3	8.3	98.6	98.8
(b) Net Dış Alem Faktör Geliri	6.782.9	84.9	9.900.0	78.0	46.0	-8.1	1.4	1.2
(2) Dış Açık	12.455.4	156.0	11.815.8	93.0	-5.1	-40.4	2.6	1.4
II. TOPLAM YATIRIMLAR	83.974.4	1.051.6	139.422.9	1.097.9	66.0	4.4	17.3	16.7
(1) Sabit Sermaye	75.297.5	942.9	128.941.7	1.015.4	71.2	7.7	15.5	15.4
(a) Kamu	17.462.8	218.7	34.627.0	272.7	98.3	24.7	3.6	4.1
(b) Özel	57.834.7	724.2	94.314.7	742.7	63.1	2.6	11.9	11.3
(2) Stok Değişmeleri	8.676.9	108.7	10.481.2	82.5	20.8	-24.1	1.8	1.3
(a) Kamu	4.190.3	52.5	5.062.4	39.9	20.8	-24.0	0.9	0.6
(b) Özel	4.486.6	56.2	5.418.8	42.6	20.8	-24.2	0.9	0.7
III. TOPLAM TÜKETİM	414.329.2	5.188.4	707.567.0	5.572.0	70.8	7.4	85.3	84.7
(1) Kamu Tüketimi	95.975.7	1.201.8	165.388.0	1.302.4	72.3	8.4	19.8	19.8
(2) Özel Tüketim	318.353.5	3.986.6	542.179.0	4.269.6	70.3	7.1	65.5	64.9
IV. TOPLAM YURTIÇİ TASARRUFLARI	71.519.0	895.6	127.607.1	1.004.9	78.4	12.2	14.7	15.3

\* Gerçekleşme

\*\* Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

## b) İstihdam

1987, 1988 ve 1989 yıllarında istihdamın sektörel dağılımı karşılaştırmalı olarak Tablo 14'te verilmiştir. Her üç yılda yaklaşık %30 payla Tarım birinci sırayı işgal etmekte bunu yaklaşık %22 payla Kamu Hizmetleri ve %10 payla Sanayi sektörü izlemektedir. Tarım ve Kamu Hizmetleri sektörleri düşüş trendi gösterirken Sanayi, Ticaret ve Serbest Meslek ve Hizmetler Sektörlerinde yükseliş göze çarpmaktadır.

1987'de 66212 olan çalışan nüfus, 1988'de 67733 ve 1989'da 69685'e yükselmiştir. Bu suretle işsizlik oranı 1987'de %1.8, 1988'de %1.3 ve 1989'da %0.9 olarak görülmektedir.

Tablo 14

## İstihdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus

Sektörler	1987		1988		1989 (ön tahmin)	
	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %
1. Tarım	19780	29.9	19600	28.9	19345	27.8
2. Sanayi	6872	10.4	7127	10.5	7917	11.4
a) Madencilik ve Taşocakçılığı	-	-	-	-	-	-
b) İmalât Sanayii	5732	8.7	5960	8.8	6737	9.7
c) Elektrik-Su	1140	1.7	1167	1.7	1180	1.7
3. İnşaat	6750	10.2	6992	10.4	7254	10.4
4. Ticaret-Turizm	6015	9.1	6261	9.2	6526	9.4
a) Toptan ve Perakente ticaret	4651	7.0	4691	6.9	4880	7.0
b) Otelcilik Lokantacılık	1364	2.1	1570	2.3	1646	2.4
5. Ulaştırma-Haberleşme	4776	7.2	5232	7.7	5548	7.9
6. Mali Müesseseler	1663	2.5	1767	2.6	1845	2.6
7. Serbest Meslek ve Hizmetler	5261	7.9	5507	8.1	5927	8.5
8. Kamu Hizmetleri (KİT ve Belediyeler dahil)	15095	22.8	15247	22.6	15323	22.0
Toplam Çalışan Nüfus	66212	100.0	67733	100.0	69685	100.0
İşsiz Sayısı	1210		881		645*	
Toplam Nüfus	165035		167256		169272	

\* Ocak- Haziran ortalaması

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

### c) Fiyat Hareketleri ve Ücretler

1986, 1987 ve 1988 yılları ile 1989 yılının ilk yedi ayındaki fiyat hareketleri karşılaştırmalı olarak Tablo 14'de verilmiştir. Devlet Plânlama Örgütüncə yeni bir tüketim harcamaları anketi yapılmış ve bu anket sonucu belirlenen eğilimlere göre ağırlıklı, yeni bir tüketim kalıbı hazırlanarak 1 Ocak 1988'den itibaren baz olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Hayat pahalılığı 1984'de %70.72, 1985'de %43.04, 1986'da %48.09, 1987'de %43.01 ve 1988'de %62.57 olarak saptanmış olup bunun mal ve hizmet gruplarına göre dağılımı Tablo 16'da gösterilmektedir.

Yüksek enflasyonist ortamda maaş ve ücretlerin satın alma gücünü korumak düşüncesiyle 1983 yılından beri eşel mobil sistemi uygulanmaktadır. 1985 yılı sonuna kadar her dört ay sonundaki hayat pahalılığı artışı dikkate alınarak maaş ve ücretlere yansıtılan artışlar 1986 yılından itibaren her üç ay sonundaki duruma göre ayarlanmaya başlanmıştır. Asgari Ücret Komisyonunca 1 Ocak 1987'den itibaren, ayda 90.000.-₺ olarak saptanan asgari ücret sözü edilen Komisyonun 9 Aralık 1987 tarihli tavsiye kararı uyarınca 1 Ocak 1988'den itibaren ayda 121.000.-₺'ye yükseltilmiştir. Asgari Ücret Saptama Komisyonununun 2 Aralık 1988 tarihli toplantısında alınan tavsiye kararı ile 1 Ocak 1989 tarihinden itibaren ayda 205.000.-₺ olarak saptanan asgari ücret 7 sayı ve 19 Ocak 1989 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konmuştur.

**Tablo 15**

**Hayat Pahalılığı**

	<u>1986</u> %	<u>1987</u> %	<u>1988</u> %	<u>1989</u> %
Ocak	7.10	3.18	8.08	5.71
Şubat	11.54	4.43	17.09	14.07
Mart	19.01	9.05	24.11	16.47
Nisan	19.15	10.00	26.58	20.78
Mayıs	20.69	11.35	28.53	24.09
Haziran	21.07	17.12	31.45	25.17
Temmuz	31.75	19.33	36.44	32.82
Ağustos	36.47	19.77	44.73	
Eylül	36.68	24.43	48.11	
Ekim	38.81	34.54	53.54	
Kasım	41.48	38.40	57.86	
Aralık	48.09	43.01	62.57	

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 16

**Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet Gruplarına  
Göre Dağılımı**

	1984 %	1985 %	1986 %	1987 %
Yiyecek ve içecek	45.48	16.89	30.83	19.63
Ev ve ev masrafı	6.70	5.03	3.23	6.11
Giyim	5.53	12.34	7.74	7.68
İlaç ve Tıp	0.62	0.46	0.41	0.39
Eğitim	0.60	0.33	0.11	0.47
Taşıt	6.36	3.93	1.45	3.47
Hizmetler	1.32	1.25	1.34	0.79
Eğlence ve Okuma	0.93	0.35	0.92	0.66
Sigara	3.03	2.31	1.88	3.63
Şahsi Harcamalar	0.15	0.15	0.18	0.18
Toplam	<u>70.72</u>	<u>43.04</u>	<u>48.09</u>	<u>43.01</u>

1 Ocak 1988 den itibaren yeni döküm uygulanmıştır, şöyleki:

	1988 %	1989 (Aralık-Temmuz) %
Gıda	27.53	18.21
Giyim	5.57	3.31
Ev Eşyası	6.49	1.30
Sağlık ve Kişisel Bakım ile ilgili Harcamalar	3.36	0.68
Ulaştırma ve Haberleşme	9.62	5.43
Kültür, Eğitim ve Eğlence	4.78	0.84
Konut ve Konut ile ilgili Harcamalar	3.15	1.73
Sigara	2.07	1.32
Toplam	<u>62.57</u>	<u>32.82</u>

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü.

## 2. Mali ve Parasal Gelişmeler

### a) Mali Gelişmeler

Bütçe harcamaları 1985'te 45.8 milyar TL, 1986'da 70.5 milyar TL, 1987'de 106.1 milyar TL ve 1988'de 151.2 milyar TL olarak gerçekleşmiş, 1989 rakamı ise 271.6 milyar TL olarak tahmin edilmiştir. Bu harcamaların Yerel gelir katkısında 1985'te %46.9, 1986'da %47.2, 1987'de %55.6 ve 1988'de %72.2 oranlarıyla, istikrarlı bir gelişme kaydedilmiştir. 1989'da cüzi bir düşüş göze çarpmaktadır. Yerel gelirleri G.S.M.H. ile karşılaştırdığımızda Yerel Gelirlerin G.S.M.H.'ya oranının %1985'te %16.9'dan 1987'de %24.4'e yükseldiğini 1988 ve 1989 yıllarında ise sırasıyla %22.5 ve %21.9'a düştüğünü görürüz (Tablo 17 ve 18).

1988 yılı sonu itibariyle birikmiş bütçe açıkları 92.6 milyon TL'na baliğ olmuştur. 1986 yılı sonuna kadar artış gösteren bütçe açıklarının 1987'den itibaren düşüşe geçtiği gözlenmektedir (Tablo 19).

Bütçe açıklarına karşılık T.C. Ziraat Bankasından sağlanan krediler, faizler hariç 1987 yılı sonunda 55.9 milyar TL tutarındadır. 1987 yılından sonra T.C. Ziraat Bankasından borç alınmamış, bütçe açıkları iç borçlanmalarla karşılanmıştır (Tablo 20).



Tablo 17

G.S.M.H. ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi  
1984-1989

Milyar ₺

	1985		1986		1987		1988		1989 (Tahmin)	
	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi
I. Bütçe Yerel Gelirleri	21.5	16.9	33.3	17.1	59.0	24.4	109.2	22.5	183.1	21.9
1. Vergi Gelirleri	17.6	13.9	26.3	13.5	48.2	16.7	90.7	18.7	150.5	18.0
a) Dolaysız Vergiler	8.6	6.8	14.5	7.4	26.2	9.1	47.2	9.7	78.2	9.4
b) Dolaylı Vergiler	9.0	7.1	11.8	6.0	22.0	7.6	43.5	8.9	72.3	8.6
2. Diğer Gelirler	3.9	3.0	7.0	3.6	10.8	3.7	18.5	3.8	32.6	3.9
II. Bütçe Giderleri	45.8	36.1	70.5	36.1	106.1	36.7	151.2	31.1	271.6	32.5
1. Cari Giderler	35.7	28.1	58.0	29.7	83.9	29.0	130.8	26.9	227.5	27.2
a) Personel Giderleri	17.2	13.6	27.7	14.2	39.0	13.5	87.3	18.0	110.1	13.2
b) Diğer Cari Giderler	2.9	2.3	4.8	2.5	6.9	2.4	10.2	2.1	22.7	2.7
c) Transferler	15.6	12.2	25.5	13.0	38.0	13.1	33.3	6.8	94.7	11.3
- Sosyal			15.5	7.9	25.3	8.7			68.8	8.2
- Diğer			10.0	5.1	12.7	4.4			25.9	3.1
2. Savunma Giderleri	3.6	2.8	5.0	2.6	6.0	2.1	7.8	1.6	14.2	1.7
3. Yatırımlar	6.5	5.1	7.5	3.8	16.2	5.6	12.6	2.6	29.9	3.6
III. Dış Yardım ve Borçlanmalar	24.3	19.1	37.2	19.1	47.1	16.3	42.0	8.6	88.5	10.6
- Dış Yardımlar					26.9	9.3	23.2	4.8	40.5	4.8
- Borçlanmalar (Açık)					20.2	7.0	18.8	3.9	48.0	5.8

Not: G.S.M.H. 1985 126.9  
1986 195.1  
1987 289.1  
1988 485.8  
1989 835.2 (ön tahmin)

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 18

**Karşılaştırmalı Bütçe Özeti**  
1985 - 1989

Milyar ₺

	1985		1986		1987		1988		1989	
	Gerçek- leşme	%	Gerçek leşme	%	Gerçek leşme	%	Gerçek- leşme	%	Gerçek- leşme(Tahmin)	%
Bütçe Finansmanı										
Yerel Kaynaklar	21.5	46.9	33.3	47.2	59.0	55.6	109.2	72.2	183.1	67.4
Dış Yardım } Borçlanma }	24.3	53.1	37.2	52.8	26.9	25.4	23.2	15.4	40.5	14.9
	20.2				18.8	12.4	48.0	17.7		
	45.8	100.0	70.5	100.0	106.1	100.0	151.2	100.0	271.6	100.0
Cari Harcamalar	35.7	77.9	58.0	82.3	83.9	79.1	130.8	86.5	227.5	83.8
Savunma Harcamaları	3.6	7.9	5.0	7.1	6.0	5.7	7.8	5.2	14.2	5.2
Yatırım Harcamaları	6.5	14.2	7.5	10.6	16.2	15.2	12.6	8.3	29.9	11.0
	45.8	100.0	70.5	100.0	106.1	100.0	151.2	100.0	271.6	100.0

Not: Ankara'da ödenen yatırım harcamaları yukarıdaki rakamlara dahil edilmemiştir.

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 19

Yıllar İtibariyle Bütçe Açıkları

	Milyar İL	
	<u>Bütçe Açığı</u>	<u>G.S.M.H. Yüzdesi</u>
1975 yılı açığı	0.1	8.6
1976 yılı açığı	0.2	5.8
1977 yılı açığı	0.3	7.2
1978 yılı açığı	0.3	5.5
1979 yılı açığı	0.7	7.8
1980 yılı açığı	1.5	8.8
1981 yılı açığı	2.0	8.3
1982 yılı açığı	2.9	8.3
1983 yılı açığı	3.7	7.9
1984 yılı açığı	6.8	9.2
1985 yılı açığı	12.5	9.9
1986 yılı açığı	22.6	11.6
1987 yılı açığı	20.2	7.0
1988 yılı açığı	18.8	3.9
1988 sonu birikmiş bütçe açığı	92.6	

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü

**Tablo 20**

**T.C. Ziraat Bankasından sağlanan Kredilerin  
(faizler hariç) yıllar itibariyle dökümü**

	Milyar ₺
1975	0.1
1976	0.1
1977	0.1
1978	0.3
1979	0.4
1980	1.4
1981	2.0
1982	3.0
1983	5.3
1984	6.4
1985	8.8
1986	18.0
1987	10.0
1988	-
	<u>55.9</u>

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü

- b) Parasal Gelişmeler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolünün Para, Kambiyo, Bankacılık Bölümü altında yer alan maddeler peyder pey uygulama alanına konulmaktadır.

26/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar (Değişiklik) Yasası 1 Haziran 1987, 35/1987 sayılı yeni Merkez Bankası Yasası 26 Haziran 1987 ve 22/1987 sayılı Para ve Kambiyo İşleri (Değişiklik) Yasası ise 1 Kasım 1987 tarihinden itibaren yürürlüğe konmuştur. 22/1987 sayılı yasa ile değişik şekliyle 38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri Yasası altında verilen yetkilere dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü de 2 Kasım 1987 tarih ve 116 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak aynı gün yürürlüğe girmiştir. Böylece öngörülen yeni düzenlemeler için gerekli alt yapı hazırlanmış bulunmaktadır.

### 3. Ticaret, Pazarlama ve Ödemeler Dengesi

#### a) Ticaret ve Pazarlama

Toptan ve perakente ticaret K.K.T.C. ekonomisinde önemli bir yer işgal etmektedir.

Bu sektörden doğan katma değer cari fiyatlarla 1987'de 51468.5 milyon ₺ ve 1988'de 84.780.4 milyon ₺ olarak gerçekleşmiş, 1989'da ise 138.696.5 milyon ₺ olarak tahmin edilmektedir. İstihdam açısından bakıldığında toptan ve perakente ticaret sektöründe çalışanlar 1987'de 4651 ve 1988'de 4691 olarak saptanmış, 1989'da ise 4880 tahmin olunmuştur. Bu suretle kişi başına katma değer 1987'de 11.1 milyon ₺ ve 1988'de 18.1 milyon ₺ ve 1989'da 28.4 milyon ₺ şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 21 incelendiğinde 1981-1989 yılları itibarıyla dışalımın %41-49 arasındaki bölümünün Türkiye'den ve %51.59 arasındaki bölümünün diğer ülkelerden, dış satımın ise %5-22 arasındaki bölümünün Türkiye'ye %78-95 arasındaki bölümünün ise diğer ülkelere yapıldığını görürüz.

Dışalımlarımızda Türkiye birinci sırayı alırken onu Birleşik Krallık, Birleşik Krallık dışındaki Avrupa Ortak Pazar Ülkeleri ve Uzak Doğu Ülkeleri izlemiş, dış satımlarımızda ise en büyük pay Birleşik Krallığa daha sonra Türkiye ve diğer Avrupa Ortak pazar Ülkelerine gitmiştir (Tablo 22).

Tarım ürünleri dışsatımlarımızın %56 ile %78 arasında değişen bir oranını oluştururken %22 ile %43 arasında değişen bir oranı da sanayi ürünlerinden oluşmuştur. Dışsatımda ise yaklaşık %10 tarımsal ürünlere karşılık %90 sanayi ve mineral ürünleri görülmektedir (Tablo 23 & 24).

Dış ticaret açığımız dolar bazında yılda 166 milyon ABD \$'na yükselmiştir. 1979-1989 döneminde dışsatımın dışalım karşılama oranının %24 ile %47 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 25).

Dış ticaretimizin gelişmesinde ulaşım ve haberleşme en büyük etkenlerdendir. Politik ve ekonomik nedenlerle K.K.T.C. deniz ve hava limanlarına uluslararası ticarete mevcut koşulların gerektirdiği şekilde düzenli uçak ve gemi seferleri yapılamamaktadır. Dış dünya ile haberleşme imkânlarımız da arzu edilen düzeyde değildir. Bütün bunlara karşın çok sayıda yabancı ülke ile ticari ilişkiler tesis edilmiş olup durumun iyileştirilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

Tablo 21

K.K.T.C.'nin Türkiye ve Diğer Ülkelerle olan Dış Ticareti  
1981 - 1989

Milyon ABD \$

Yıllar	Dış Alım				Toplam	Dış Satım				Toplam
	Türkiye	%	Diğer Ülkeler	%		Türkiye	%	Diğer Ülkeler	%	
1981	44.2	42.5	59.9	57.5	104.1	7.1	19.3	29.8	80.8	36.9
1982	49.5	41.3	70.4	58.7	119.9	7.3	18.5	32.2	81.5	39.5
1983	65.3	45.0	80.0	55.0	145.3	6.5	16.1	34.2	83.9	40.7
1984	61.5	45.1	74.8	54.9	136.3	8.4	21.6	30.4	78.4	38.8
1985	65.1	45.5	77.9	54.5	143.0	5.4	11.7	40.9	88.3	46.3
1986	70.1	45.8	83.1	54.2	153.2	7.7	14.8	44.3	85.2	52.0
1987	94.3	42.7	126.7	57.3	221.0	7.9	14.3	47.2	85.7	55.1
1988	101.9	46.7	116.2	53.3	218.1	6.3	12.0	46.1	88.0	52.4
1989 (Ocak-Mart)	26.7	49.4	27.4	50.6	54.1	0.8	4.6	16.5	95.4	17.3

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 22

Ülkeler İtibariyle Dış Ticaret  
1986 - 1989

Milyon ABD \$

Ülkeler	1986				1987				1988				1989 (Ocak-Mart)			
	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%
I. Türkiye	70.1	45.8	7.7	14.8	94.9	42.9	8.4	15.2	101.9	46.7	6.3	12.0	26.7	49.4	0.8	4.6
II. Diğer Ülkeler	83.1	54.2	44.3	85.2	126.1	57.1	46.7	84.8	116.2	53.3	46.1	88.0	27.4	50.6	16.5	95.4
1. Birleşik Krallık	22.7	14.8	32.8	63.1	31.3	14.2	36.7	66.6	32.6	15.0	37.5	71.6	9.1	16.8	13.2	76.3
2. Diğer AET ülkeleri	28.6	18.7	1.9	3.6	40.8	18.5	4.8	8.7	31.7	14.5	5.0	9.5	7.6	14.0	1.4	8.1
3. Orta Doğu İslâm Ülkeleri	1.7	1.1	5.3	10.2	3.3	1.5	3.5	6.4	5.1	2.3	1.9	3.6	1.1	2.0	1.4	8.1
4. Uzak Doğu Ülkeleri	15.8	10.3	-	-	33.8	15.3	-	-	24.9	11.4	-	-	5.6	10.4	-	-
5. Diğer	14.3	9.3	4.3	8.3	16.9	7.6	1.7	3.1	21.9	10.1	1.7	3.3	4.0	7.4	0.5	2.9
Toplam	153.2	100.0	52.0	100.0	221.0	100.0	55.1	100.0	218.1	100.0	52.4	100.0	54.1	100.0	17.3	100.0

Kaynak : Ticaret ve Sanayi Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü



Tablo 23

Dışsatımın Yapısı  
1985 - 1989

Milyon ABD \$

Grup	1985		1986		1987		1988		1989 Ocak-Mart	
	1985	%	1986	%	1987	%	1988	%	1989 Ocak-Mart	%
1. Tarım Ürünleri	35.9	77.6	36.9	71.0	31.1	56.5	29.4	56.1	13.2	76.3
a) Narenciye	29.9	64.6	28.5	54.8	22.5	40.8	23.9	45.6	11.4	65.9
b) Patates	2.6	5.6	3.8	7.3	2.3	4.2	2.4	4.6	-	-
c) Canlı Hayvanlar	2.3	5.0	2.3	4.4	1.8	3.3	0.8	1.5	-	-
d) Diğer Tarım Ürünleri	1.1	2.4	2.3	4.4	4.5	8.2	2.3	4.4	1.8	10.4
2. Sanayi Ürünleri	10.3	22.2	14.7	28.3	23.5	42.6	22.6	43.1	4.1	23.7
a) İşlenmiş Tarım Ürünleri	3.9	8.4	4.9	9.4	6.9	12.5	3.9	7.4	2.4	13.9
b) Diğer Sanayi Ürünleri	6.4	13.8	9.8	18.9	16.6	30.1	18.7	35.7	1.7	9,8
3. Mineraller	0.1	0.2	0.4	0.7	0.5	0.9	0.4	0.8	-	-
TOPLAM	46.3	100.0	52.0	100.0	55.1	100.0	52.4	100.0	17.3	100.0

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 24

**Mal Gruplarına Göre Dış Alım**  
1985 - 1989

G r u p	Milyon ABD \$							
	1986	%	1987	%	1988	%	1989 (Ocak-Mart)	%
1. Yiyecek ve Canlı Hayvan	16.1	10.5	19.7	8.9	19.9	9.1	4.5	8.3
2. İçkiler ve Tütün	7.3	4.8	12.5	5.7	10.8	5.0	2.7	5.0
3. Yakıttan gayrı yanmayan hammadde	3.3	2.1	3.5	1.6	5.4	2.5	1.1	2.0
4. Mineral yakıtlar, yağlayıcı madde ve ilgili olanlar	11.3	7.4	18.2	8.2	20.1	9.2	3.7	6.9
5. Hayvan ve Sebze yağları	1.0	0.6	1.4	0.6	1.8	0.8	0.1	0.2
6. Kimyevi Maddeler	13.2	8.6	15.7	7.1	15.9	7.3	3.8	7.0
7. Hammaddesine göre tasnif edilenler	49.3	32.2	64.8	29.3	66.3	30.4	17.6	32.5
8. Makine ve Nakliye Araçları	37.8	24.7	65.6	29.7	57.0	26.1	15.3	28.3
9. Çeşitli Mamuller	13.9	9.1	19.6	8.9	20.9	9.6	5.3	9.8
TOPLAM	153.2	100.0	221.0	100.0	218.1	100.0	54.1	100.0

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 25

Dış Ticaret  
1979-1989

Milyon ABD \$

Yıllar	Dış Alım	Dış Satım	Açık	Dışsatımın Dışalımı Karşılama Oranı
1979	90.8	35.8	55.0	%39.4
1980	94.4	44.5	49.9	%47.1
1981	104.1	36.9	67.2	%35.4
1982	119.9	39.5	80.4	%32.9
1983	145.3	41.0	104.3	%28.2
1984	135.6	38.4	97.2	%28.3
1985	141.7	45.8	95.9	%32.3
1986	153.2	52.0	101.2	%33.9
1987	221.0	55.1	165.9	%24.9
1988	218.1	52.4	165.7	%24.0
1989 Ocak-Mart	54.1	17.3	36.8	%32.0

#### b) Ödemeler Dengesi

1987, 1988 ve 1989 yıllarında ticaret açığı 166 milyon ABD doları olarak görülmektedir.

Genelde dışsatımlarımız dışalımımızın yüzde 31'ini karşılayabilmiştir. 1979-1989 dönemi dış ticaretini gösteren Tablo 25 incelendiğinde en iyi performansın, ihracatın, ithalâtın %47.1'ini karşıladığı 1980 yılında, en kötü performansın ise ithalâtın sadece %24.0'ünü karşılayabildiği 1988 yılında olduğu görülür.

Görünmeyen İşlemlerde Turizmin katkısı 1987'de 103.5 milyon ABD dolarından 1988'de 118.0 milyon ABD dolarına yükselmiş ve 1989'da 126.8 milyon ABD dolarına ulaşacağı tahmin olunmaktadır. Diğer görünmeyenlerin de katkısıyla Cari İşlemler Dengesindeki açık 1987 yılındaki 20.7 milyon ABD dolarından 1988 yılında 8.8 milyon ABD dolarına düşmüş ve bu açığın 1989 yılında 5.4 milyon ABD dolarına ineceği tahmin olunmuştur. 1988 yılında K.K.T.C.'ye gelen turist sayısı 229506 rakamı ile en yüksek düzeydedir. Bunun %75.6'sı Türkiye'den %24.4'ü ise diğer ülkelerdendir. 1989 yılının ilk altı aylık döneminde gelen turist sayısı toplam 112180 olup, 86651'i Türkiye'den ve 25529'u diğer ülkelerdendir.

Diğer Görünmeyen İşlemler Kalemi yurt dışından gelen havale, Türk Barış Gücünün Kıbrıs'taki harcamaları ve Birleşmiş Milletler Barış Gücü ve İngiliz Üs Bölgesinde çalışanların kazançlarından, sivil uçak kiralaması için yapılan ödemeler, yabancı ülkelerde okuyan öğrencilerin masrafları, yabancı ülkelerde tedavi olanların harcamaları ve Hükümet görevlileri ile dış temsilciliklerin harcamaları çıktıktan sonra kalan miktarı göstermektedir.

Tablo 26

## Ödemeler Dengesi

Milyon ABD \$

	1987	1988	1989*	Değişme %	
				1987-88	1988-89*
<b>I. Cari İşlemler</b>					
<b>A. Dış Ticaret</b>					
1. Dışsatım	55.1	52.4	55.0	-4.9	5.0
2. Dışsalım	221.0	218.1	223.5	-1.3	2.5
Dış Ticaret Dengesi	-165.9	-165.7	-165.8	-0.1	0.1
<b>B. Görünmeyen İşlemler</b>					
1. Turizm (net)	103.5	118.0	126.8	14.0	7.5
2. Diğer Görünmeyenler (net)	41.7	38.9	36.3	-6.7	-6.7
Görünmeyen İşlemler Dengesi	145.2	156.9	163.1	8.1	4.0
Cari İşlemler Dengesi	-20.7	-8.8	-5.4	-57.5	-38.6
<b>II. Sermaye Hareketleri</b>					
1. TC Yardım ve Kredileri	35.5	10.9	13.5	-69.3	23.9
2. Diğer Dış Yardımlar	8.3	5.8	3.5	-30.1	-39.7
3. Bedelsiz Dışsalım	63.9	61.9	62.6	-3.1	1.1
4. Kısa Vadeli Diğer Sermaye Hareketleri	-63.9	-40.4	-38.6	-36.8	-9.4
Sermaye Hareketleri Dengesi	43.8	38.2	41.0	-12.8	7.3
Genel Denge	23.1	29.4	35.6	27.3	21.1
<b>III. Rezerv Hareketleri (- Artış +Azalış)</b>	-26.2	-33.0	-37.0	26.0	12.1
<b>IV. Net Hata ve Noksan</b>	3.1	3.6	1.4		

\* Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

Tablo 27

**Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler  
1978-1989**

Yıllar	T.C.den Turist	% Payı	Diğer Ülkelerden Turist	% Payı	Toplam
1978	104738	92.8	8172	7.2	112910
1979	95115	87.7	13286	12.3	108401
1980	69808	82.6	14703	17.4	84511
1981	62660	80.2	15474	19.8	78134
1982	65018	74.2	20611	25.8	87629
1983	78467	79.3	20467	20.7	98934
1984	93413	82.4	19905	17.6	113318
1985	103791	83.0	21284	17.0	125075
1986	107064	80.0	26766	20.0	133830
1987	147965	80.3	36372	19.7	184337
1988	173599	75.6	55907	24.4	229506
1989 ( 6 ay Ocak - Haziran)	86651	77.2	25529	22.8	112180

Kaynak: Ulaştırma Bayındırlık ve Turizm Bakanlığı  
Devlet Plânlama Örgütü

**III. Bölüm**

**MERKEZ BANKASININ ÜÇ AYLIK  
HESAPLARI**

Tablo 28

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI'NIN  
31.3.1989 TARİHLİ BİLANÇOSU

Milyon TL

AKTİF	1989	1988	PASİF	1989	1988
	Mart	Aralık		Mart	Aralık
Döner Değerler (1)	132.657.9	137.938.6	Hazine Cari Hesabı (5)	41.212.4	48.404.8
Krediler (2)	15.536.3	14.506.4	Mevduat (6)	37.465.6	42.942.4
Bina ve Teçhizat (3)	755.1	729.7	Mevduat Munzam Kar.(7)	48.510.2	43.280.7
Diğer Aktifler (4)	3.859.3	1.278.5	Fonlar (8)	3.358.3	3.105.3
			Diğer Pasifler (9)	7.028.8	4.912.2
			Öz Kaynaklar (10)	15.233.3	11.807.8
	152.808.6	154.453.2		152.808.6	154.453.2



Tablo 29

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI'NIN**  
**1.1.1989-31.3.1989 DÖNEMİ KAR VE ZARAR HESABI**

Milyon ₺

GİDER	1988		GELİR	1989	
	1.1.89-31.3.89	1.1.89-31.12.88		1.1.89-31.3.89	1.1.88-31.12.88
Personel Giderleri (11)	151.7	974.0	Alınan Faizler (14)	5.301.0	15.437.4
İdari Giderler (12)	266.2	749.0	Alınan Komisyonlar (15)	245.4	375.4
Verilen Faizler (13)	2.120.2	5.926.7	Kambiyo İşleri Gelirleri	203.0	221.6
Verilen Komisyonlar	2.0	113.9	Sair Gelirler	5.6	121.5
Amortismanlar	8.6	31.8			
Kasadaki ₺ ve Efektifler	-	1.500.0			
Sigortası	-	3.000.0			
Faiz Farkı Fonu	-	473.4			
Sair Giderler	6.7	3.387.1			
Kâr	3.199.6				
	5.755.0	16.155.9		5.755.0	16.155.9

## HESAPLAR HAKKINDA AÇIKLAMALAR

	Milyon ₺	
	<u>1989</u> <u>Mart</u>	<u>1988</u> <u>Aralık</u>
<b>(1) DÖNER DEĞERLER</b>		
Kasa	2.973.5	5.172.3
Altın Kasası	56.5	3.3
Efektif Deposu (Dolar karşılıkları 31.12.88'de 5.295.703 31.12.89'da 5.844.949 ABD Dolarıdır).	11.838.6	9.601.2
Hariçteki Bankalar (₺)	2.084.0	3.332.8
Hariçteki Bankalar (Yabancı Para) (Dolar karşılıkları 31.12.88'de 66.093.608 31.3.89'da 57.126.000 ABD Dolarıdır).	115.705.3	119.829.0
	<b>132.657.9</b>	<b>137.938.6</b>
<b>(2) KREDİLER</b>		
Hazine Kef. Haiz Bonolar Üzerine Avans	10.784.8	11.263.7
İhracat Senetleri Üzerine Avans	322.5	152.4
Küçük Sanat Erbabı Senetleri Üzerine Avans	1.335.0	1.265.9
Ticaret Senetleri Üzerine Avans	305.0	384.5
Sanayi Senetleri Üzerine Avans	1.200.0	970.8
Tarım Senetleri Üzerine Avans	189.0	152.8
Turizm Senetleri Üzerine Avans	1.400.0	316.3
	<b>15.536.3</b>	<b>14.506.4</b>
<b>(3) BİNA VE TECHİZAT</b>		
Teçhizat	130.3	105.5
Eksi: Amortisman	29.5	30.1
	100.8	75.4
Bina	677.1	677.1
Eksi: Amortisman	22.8	22.8
	654.3	654.3
	<b>755.1</b>	<b>729.7</b>
<b>(4) DİĞER AKTİFLER</b>		
Muvakkat Borçlular	3.837.3	1.261.9
İlk Tesis Giderleri	1.7	9.5
Eksi: Amortisman	1.6	9.3
	0.1	0.2
Kırtasiye ve Matbua Deposu	21.9	16.4
	<b>3.859.3</b>	<b>1.278.5</b>

1989  
Mart

1988  
Aralık

(5) HAZİNE CARİ HESABI

Bu kalem Hazine Cari Hesabı başlığı altında yer alan hesapların bakiyesini göstermektedir. Maliye Bakanlığının 8.4.87 tarih ve 36/79-54/87 sayılı kararı ile Döviz İstikrar ve Fiyat İstikrar fonları hesapları Hazine Cari Hesabı bakiyesine alınmıştır. 31.3.1989 tarihi itibarıyla Döviz İstikrar Fonunda 78.838.235.310 ₺ Fiyat İstikrar Fonunda ise 12.272.575.424 ₺ mevcuttur.

(6) MEVDUATLAR

Türk parası

8.877.0

15.395.0

Yabancı Parası

28.588.6

27.547.4

37.465.6

42.942.4

(7) MEVDUAT MUNZAM KARŞILIKLARI

Bankalararası mevduat hariç, tüm Bankaların ₺ mevduatlarının %15'i ile Döviz tevdiat ve mevduatlarının %20'sinin Merkez Bankasına yatırılacağı hakkında 35/1987 sayılı Yasanın 24. maddesi uyarınca yatırılan miktarları gösterir.

48.510.2

43.280.7

(8) FONLAR

Faiz Farkı Fonu

2.910.0

2.878.9

Turizm Geliştirme ve Tanıtma Fonu

448.3

26.4

Kıbrıs Türk Elektrik Kurumu

-

200.0

3.358.3

3.105.3

(9) DİĞER PASİFLER

Muvakkat Alacaklılar ₺ ve Kby. ile Alacaklı Transituar Hesabını gösterir.

(10) ÖZ KAYNAKLAR

Sermaye

2.000.0

İhtiyatlar

6.930.3

Sigorta Fonu

2.877.5

11.807.8

11.807.8

1.1.89-31.3.89 devresi kârı

3.199.6

Sigorta Fonu

225.9

15.233.3

	1989 1.1.88-31.3.89	1988 1.1.88-31.12.88
<b>(11) PERSONEL GİDERLERİ</b>		
Yönetim Kurulu Maaşları	12.6	38.3
Personel -		
Maaşlar (Asli maaş + Mem. Öd. + H.P.)	116.7	294.0
Emekli Sandığı	9.4	565.0
Diğer	13.0	76.7
	139.1	935.7
	<u>151.7</u>	<u>974.0</u>
<b>(12) İDARİ GİDERLER</b>		
Sigorta	226.9	597.5
Kıymet Yollama Giderleri	18.7	116.2
Kırtasiye, Matbuat	3.7	15.2
Telex, Telefon	3.0	6.6
Diğer	13.9	13.6
	<u>266.2</u>	<u>749.0</u>
<b>(13) VERİLEN FAİZLER</b>		
Banka Mevduatları	707.8	1.900.8
Mevduat Munzam Karşılıkları	999.5	3.009.9
Döviz Hesapları	412.9	1.016.0
	<u>2.120.2</u>	<u>5.926.7</u>
<b>(14) ALINAN FAİZLER</b>		
Dış Muhabirler	3.388.0	10.397.6
Yerel Faizler	1.913.0	5.039.8
	<u>5.301.0</u>	<u>15.437.4</u>
<b>(15) ALINAN KOMİSYONLAR</b>		
Yabancı Para	178.6	215.7
Türk Lirası	66.6	159.7
	<u>245.4</u>	<u>375.4</u>

#### **IV. Bölüm**

### **BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ**

## BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ

Müteakip sayfalardaki tablolar aşağıda listesi verilen bankaların verilerinden derlenmiştir.

- K.K.T.C. Merkez Bankası
- T.C. Ziraat Bankası
- Türk Bankası Ltd.
- Türkiye İş Bankası A.Ş.
- K.T. Kooperatif Merkez Bankası Ltd.
- K. Kredi Bankası Ltd.
- Türkiye Halk Bankası A.Ş.
- K. Vakıflar Bankası Ltd.
- K. Ticaret Bankası Ltd.
- K. Endüstri Bankası Ltd.
- K. Faisal İslam Bankası Ltd.
- Asbank Ltd. (Haziran 1986 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır).
- Akdeniz Garanti Bankası Ltd. (Mart 1989 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır).

Tablo 30

## BANKALARIN AKTİF ÖZETLERİ

Milyon TL

Tarih	Kasa	Merkez Bankası Bakiyesi	Dahili Bankalar Bakiyesi	Harici Bankalar Bakiyesi	Yatırımlar	İskonto Senetleri	Avans ve Krediler	Diğer Aktifler	Aktifler Toplamı
<u>1984</u>									
Aralık	1.032.2	4.462.5	3.469.5	15.631.9	85.8	736.1	36.305.9	24.955.9	86.679.8
<u>1985</u>									
Aralık	1.539.8	5.275.5	4.776.4	19.730.8	90.3	2.122.2	56.884.3	24.587.5	115.006.8
<u>1986</u>									
Aralık	2.377.5	13.994.7	2.735.2	35.944.5	193.4	4.217.3	41.903.0	28.655.1	130.020.7
<u>1987</u>									
Aralık	4.968.5	31.081.1	4.587.3	67.468.6	881.2	3.821.8	48.909.6	57.978.5	219.696.6
<u>1988</u>									
Mart	4.682.3	40.962.7	2.866.3	66.141.4	927.5	3.472.4	51.899.7	82.303.3	253.255.6
Haziran	6.557.1	48.686.2	2.045.3	76.165.2	676.7	4.575.9	59.807.8	102.116.9	300.631.1
Eylül	7.062.7	59.480.4	2.931.1	99.416.3	644.9	4.989.1	64.861.2	125.000.2	364.385.9
Aralık	8.894.7	72.046.7	3.070.3	132.361.5	1.042.8	6.058.8	86.552.1	113.310.2	423.337.1
<u>1989</u>									
Ocak	7.926.3	67.949.7	2.849.7	126.793.9	1.123.9	6.082.4	86.649.9	129.373.5	428.749.3
Şubat	8.727.2	70.547.8	3.826.0	133.954.5	1.123.9	5.634.3	88.901.6	132.166.8	444.882.1
Mart	10.672.7	67.012.7	6.924.7	153.402.8	1.124.9	6.062.5	97.471.5	135.326.4	477.998.2
Nisan	8.833.1	76.999.3	5.709.0	152.703.5	1.124.9	7.018.4	105.402.7	148.607.3	506.398.2
Mayıs	9.767.0	72.938.0	4.805.2	160.335.1	1.254.3	6.773.6	109.814.9	155.972.8	521.660.9
Haziran	9.494.0	81.861.2	6.416.9	164.848.2	1.499.5	8.323.2	122.324.9	168.655.7	563.423.6

Not: 1- Yukarıdaki tabloya K.K.T.C. Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.  
2- K.K.T.C.'ye Ziraat Bankası'nın dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı, yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir. Ocak 1989'dan itibaren ise söz konusu kısıtlı ihraç işleminin uygulanması mümkün görülmediğinden T.C. Ziraat Bankası rakamları tümüyle liste dışı bırakılmıştır.

Tablo 31

## BANKALARIN PASIF ÖZETLERİ

Tarih	Sermaye ve İhtiyatlar	İlk Talep	Küçük Tasarruf	Vadeli Mevduat	Merkez Bankasına Borçlar	Dahili Bankalar Alacak Bakiyesi	Milyon ₺		
							Ödenecek Senetler	Diğer Pasifler	Pasifler Toplamı
<u>1984</u>									
Aralık	5.515.6	7.975.3	3.426.1	9.550.3	6.3	3.088.4	110.9	57.006.9	86.679.8
<u>1985</u>									
Aralık	8.289.7	9.269.7	2.160.4	16.259.9	251.7	1.018.5	93.1	77.671.8	115.006.8
<u>1986</u>		<u>M E V D U A T</u>							
Aralık	10.950.8		65.280.7		1.116.1	2.231.3	32.9	50.408.9	130.020.7
<u>1987</u>									
Aralık	17.745.3		139.438.5		1.265.4	3.687.2	807.4	56.752.8	219.696.6
<u>1988</u>									
Mart	24.381.4		152.560.7		1.840.7	2.080.5	71.1	72.321.2	253.255.6
Haziran	28.276.0		174.654.4		2.065.6	2.721.2	1.101.0	91.812.9	300.631.1
Eylül	27.619.6		210.393.8		2.353.6	3.676.0	346.0	119.996.9	364.385.9
Aralık	34.099.7		256.764.0		2.748.2	4.428.6	338.8	124.957.8	423.337.1
<u>1989</u>									
Ocak	46.451.6		245.768.5		2.841.1	4.890.9	321.6	128.475.6	428.749.3
Şubat	44.223.0		253.828.3		3.920.8	5.236.3	555.9	137.117.8	444.882.1
Mart	45.989.4		271.254.4		4.765.5	7.562.0	329.6	148.097.3	477.998.2
Nisan	46.404.4		283.402.0		5.069.7	6.828.2	1.015.2	163.678.7	506.398.2
Mayıs	47.230.8		299.389.1		4.985.8	6.693.5	1.090.0	162.271.7	521.660.9
Haziran	54.100.6		311.684.5		5.568.0	7.768.4	925.5	183.376.6	563.423.6

Not: 1- Yukarıdaki tabloya K.K.T.C. Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.

2- K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankası'nca dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir. Ocak 1989'dan itibaren ise söz konusu kısıtlı ihraç işleminin uygulanması mümkün görülmediğinden T.C. Ziraat Bankası rakamları tümüyle liste dışı bırakılmıştır.



Tablo 32

## İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL DAĞILIMI

Milyon TL

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taşocakçılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşımacılığı	Yurt içi ve Yurt dışı Ticaret	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mesleki Borçlar	İskonto Senetleri	Toplam
<b>1984</b>											
Aralık	26.191.1	3.434.9	4.5	470.7	137.9	4.285.7	660.6	95.7	2.047.6	617.3	37.924.0
<b>1985</b>											
Aralık	46.761.2	5.274.2	2.5	801.4	172.6	6.258.0	676.4	122.7	3.448.7	1.882.9	65.400.6
<b>1986</b>											
Aralık	11.107.4	6.670.5	36.4	1.971.1	250.6	14.516.3	1.011.5	185.4	4.032.2	4.217.3	43.998.7
<b>1987</b>											
Aralık	11.354.6	9.306.8	0.0	2.601.1	274.1	27.984.1	2.103.2	589.2	7.951.5	3.821.3	65.986.4
<b>1988</b>											
Mart	11.266.0	10.682.2	0.0	2.601.8	377.0	28.851.8	2.153.4	596.2	8.086.8	3.472.4	68.087.6
Haziran	10.999.0	11.129.6	0.0	2.366.7	13.5	33.019.6	2.083.1	711.4	8.440.9	4.576.0	73.339.8
Eylül	11.635.5	11.299.1	0.0	2.531.3	308.8	32.834.8	2.420.0	1.462.0	9.801.3	4.989.1	77.281.9
Aralık	11.263.8	16.251.3	0.0	3.695.2	446.6	43.425.3	2.877.4	1.751.7	12.584.1	6.058.8	98.354.2
<b>1989</b>											
Ocak	11.563.7	16.284.4	0.0	3.089.7	596.9	43.656.1	2.823.0	2.765.8	12.224.4	6.082.4	99.086.4
Şubat	10.584.7	14.785.2	0.0	3.276.6	799.7	45.184.9	2.848.8	2.791.9	12.797.8	5.634.3	98.703.9
Mart	10.784.7	16.562.2	0.0	3.723.5	1.147.8	49.454.7	3.199.1	2.220.5	13.360.3	6.062.5	106.515.3
Nisan	8.760.3	17.694.5	0.0	3.535.6	1.195.1	54.245.1	3.450.7	2.468.8	13.536.9	7.018.4	111.905.4
Mayıs	8.735.8	16.318.1	0.0	3.750.1	1.673.8	55.444.9	3.471.0	4.845.6	14.067.7	6.773.6	115.080.6
Haziran	8.011.2	20.629.2	0.0	7.229.3	1.425.8	55.268.2	3.805.8	4.850.7	16.330.3	8.323.2	125.873.7

Not: K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankası'nca dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu listede amaçları için T.C. Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 33

**İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL YÜZDE (%) DAĞILIMI**

Milyon ₺

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taşocak- cılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşımacı- lığı	Yurt içi ve Yurt dışı Ticaret	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mesleki Borçlar	İskonto Senet- leri	Toplam
<u>1984</u>											
Aralık	69.00	9.06	0.01	1.24	0.37	11.30	1.74	0.25	5.40	1.60	100.0
<u>1985</u>											
Aralık	71.50	8.07	0.00	1.23	0.26	9.57	1.03	0.19	5.27	2.88	100.0
<u>1986</u>											
Aralık	25.25	15.16	0.08	4.48	0.57	32.99	2.30	0.42	9.16	9.59	100.0
<u>1987</u>											
Aralık	17.21	14.10	0.00	3.94	0.42	42.41	3.19	0.89	12.05	5.79	100.0
<u>1988</u>											
Mart	16.55	15.69	0.00	3.82	0.55	42.37	3.16	0.88	11.88	5.10	100.0
Haziran	15.00	15.17	0.00	3.23	0.02	45.02	2.84	0.97	11.51	6.24	100.0
Eylül	15.06	14.62	0.00	3.28	0.40	42.49	3.13	1.89	12.68	6.45	100.0
Aralık	11.45	16.52	0.00	3.76	0.45	44.15	2.93	1.78	12.80	6.16	100.0
<u>1989</u>											
Ocak	11.67	16.57	0.00	3.12	0.60	44.06	2.85	2.79	12.34	6.14	100.0
Şubat	10.72	14.98	0.00	3.32	0.81	45.78	2.89	2.83	12.96	5.71	100.0
Mart	10.13	15.55	0.00	3.50	1.08	46.43	3.00	2.08	12.54	5.69	100.0
Nisan	7.83	15.81	0.00	3.16	1.07	48.47	3.08	2.21	12.10	6.27	100.0
Mayıs	7.59	14.18	0.00	3.26	1.45	48.18	3.02	4.21	12.22	5.89	100.0
Haziran	6.37	16.39	0.00	5.74	1.13	43.91	3.02	3.86	12.97	6.61	100.0

Not: K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankası'nca dış kaynak niteliğinde ve Kamu Kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası Bilânçosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 34

## BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ NİTELİĞİNE GÖRE ANALİZİ

Tarih	Resmi Mevduat	Ticari Mevduat	Tasarruf Mevduatı	Toplam Mevduat
<u>1984</u>				
Aralık	12.202.6	1.866.7	12.379.5	26.448.8
<u>1985</u>				
Aralık	21.815.4	3.023.6	16.079.2	40.918.2
<u>1986</u>				
Aralık	27.565.7	8.169.3	26.936.3	62.671.3
<u>1987</u>				
Aralık	49.057.3	9.812.0	52.580.8	111.450.1
<u>1988</u>				
Mart	53.818.0	10.694.8	59.098.1	123.610.9
Haziran	56.481.0	13.197.3	69.085.6	138.763.9
Eylül	68.169.6	15.671.4	77.518.3	161.359.3
Aralık	73.369.4	16.044.4	81.564.3	170.978.1
<u>1989</u>				
Ocak	74.655.5	16.713.6	81.342.3	172.711.4
Şubat	73.763.8	18.154.3	84.124.6	176.042.7
Mart	72.849.0	19.831.4	87.243.0	179.923.4
Nisan	71.463.6	19.914.4	95.015.1	186.393.1
Mayıs	68.693.1	21.692.1	102.851.2	193.236.4
Haziran	73.220.7	24.636.4	113.259.1	211.116.2

Tablo 35-

## BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ VADELERİNE GÖRE ANALİZİ

Tarih	Vadesiz Mevduat	İhbarlı Mevduat	Milyon ₺				Toplam Mevduat
			Vadeli Mevduat				
<u>1984</u>							
Aralık	16.774.5	168.7	9.505.6				26.448.8
<u>1985</u>							
Aralık	24.666.3	9.2	16.242.7				40.918.2
<u>Vadeli Mevduat</u>							
<u>1986</u>							
Aralık	37.135.5	-	2.430.2	1.270.1	21.835.5	62.671.3	
<u>1987</u>							
Aralık	55.372.9	1.895.3	6.687.6	3.464.0	44.030.3	111.450.1	
<u>1988</u>							
Mart	60.616.3	303.7	9.418.7	3.980.2	49.292.0	123.610.9	
Haziran	63.473.7	78.0	12.227.0	5.413.2	57.572.0	138.763.9	
Eylül	76.680.0	15.9	13.518.0	6.099.1	65.046.1	161.359.3	
Aralık	77.742.9	30.8	15.623.5	5.903.2	71.677.7	170.978.1	
<u>1989</u>							
Ocak	77.072.5	10.2	16.960.8	6.427.1	72.240.8	172.711.4	
Şubat	76.881.5	1.9	18.575.1	6.753.8	73.830.4	176.042.7	
Mart	77.496.5	6.1	19.121.5	7.124.1	76.175.2	179.923.4	
Nisan	76.975.4	6.1	20.828.4	7.688.3	80.894.9	186.393.1	
Mayıs	75.979.9	-	21.887.3	7.953.4	87.415.8	193.236.4	
Haziran	83.817.3	-	24.130.7	7.826.7	95.341.5	211.116.2	

**V. Bölüm**

**BANKACILIK KESİMİNİN ÖZEL İLĞİ  
DUYACAĞI MEVZUAT**

**Fasıl 262 Poliçeler Yasası**  
**(29/1989 sayılı Yasa ile değiştirilmiş şekliyle)**

**I. KISIM**

**BAŞLANGIÇ KURALLARI**

Kısa İsim  
Tefsir

1. Bu Yasa Poliçeler Yasası olarak isimlendirilir.
2. Bu Yasada:-
  - "Banka" tüzel kişiliği olsun veya olmasın bankacılık mesleğini icra eden kuruluşları anlatır;
  - "Bedel" tam karşılığı anlatır;
  - "Ciro" teslim yolu ile tamamlanan bir ciroyu anlatır;
  - "Dava" karşı dava ile karşı iddiayı içerir;
  - "İbraz eden" hamiline ödenen bir poliçeyi veya emre yazılı senedi tasarrufunda bulunduran kişiyi anlatır;
  - "Hamil" bir poliçe veya emre yazılı senedi tasarrufunda bulunduran veya bir poliçe veya emre yazılı senedin hamili olan ve kendisine ödeme yapılacak olan veya lehine ciro edilen kimseyi anlatır;
  - "Kabul" teslim veya tebliğ yolu ile tamamlanan bir kabulü anlatır;
  - "Keşide etme" bir poliçe emre yazılı senet veya çeki şeklen tamamlanmış olarak bir kişiye ilk kez teslimi ve o kişinin de ibraz edecek kişi olarak onu almasını anlatır;
  - "Kişi" tüzel kişiliği olan veya olmayan kuruluşları da içerir;
  - "Müflis" iflasa ilişkin yürürlükteki yasa uyarınca aktifleri bir iflas idaresi veya iflas memurunun emrine verilmiş herhangi bir kişiyi içerir;
  - "Poliçe" kambiyo senetlerini ve "senet"de emre yazılı senetleri anlatır;
  - "Teslim" tasarrufun fiilen veya zımnen bir kişiden başka bir kişiye devredilmesini anlatır;
  - "Yazılı" basılıyı da içerir ve "yazı" baskıyı da içerir.

**II. KISIM**

**POLİÇELER**  
**ŞEKİL VE TEFSİR**

Poliçenin  
tarifi

3. (1) Bir kişi tarafından başka bir kişiye hitap edilmiş ve hitap eden kişi tarafından imzalanmış ve muhatabın talep üzerine veya saptanmış veya saptanabilen ilerideki bir tarihte, kesin bir miktarın para olarak, belirlenmiş bir kişiye veya onun emrine veya hamiline ödenmesini gerektiren kayıtsız ve şartsız yazılı bir emirdir.
- (2) Bu şartlara uymayan veya para ödenmesine ek olarak herhangi bir iş yapılmasını emreden bir senet poliçe değildir.
- (3) Belirli bir fondan ödeme yapılmasına ilişkin bir emir bu madde anlamı kapsamında kayıtsız ve şartsız değildir;

Ancak, (a) muhatabın parasını geri alacağı belirli bir fonla veya miktarla borçlandırılacak belirli bir hesap gösterilmesi veya (b) poliçenin doğmasına yol açan muamele ile ilgili bir beyanname ile birlikte bir şartsız ödeme emri, kayıtsız ve şartsız sayılır.

(4) Poliçeler aşağıdaki sebeplerden dolayı geçersiz değildir:-

- (a) Tarihlendirilmiş olmaması
- (b) Verilen bedeli veya herhangi bir bedel verilir verilmeyeceğini belirlememesi;
- (c) Nerede keşide edildiğini veya nerede ödeneceğini belirlememesi.

Kıbrıs'ta ve yabancı ülkelerde ödenecek poliçeler

4. (1) (a) Hem Kıbrıs'ta keşide edilen ve hem de ödenecek olan; veya  
(b) Kıbrıs'ta ikamet eden bir kimse üzerine Kıbrıs içinde keşide edilen veya görünüşte hem Kıbrıs'ta keşide edildiği ve hem de ödendiği veya Kıbrıs'ta ikamet eden bir kimse üzerine Kıbrıs içinde keşide edildiğini gösteren poliçeler Kıbrıs'ta ödenecek poliçe sayılır.  
Başka herhangi bir poliçe yabancı ülkelerde ödenecek poliçe sayılır.

(2) Poliçenin görünüşünde aksine bir şey görülmedikçe, poliçenin hamili poliçeyi Kıbrıs'ta ödenecek bir poliçe olarak muameleye tabi tutabilir.

Poliçelere taraf olan farklı tarafların aynı kişi olduğu durumlar

5. (1) Bir poliçe keşidecinin emrine veya kendisine ödenmek şartıyla keşide edilebilir; veya muhatabın emrine veya muhataba ödenmek şartıyla keşide edilebilir.  
(2) Bir poliçede keşideci ile muhatabın aynı kişi veya muhatabın hayali bir kimse veya sözleşme yapma yeteneğine sahip olmayan bir kimse olduğu durumlarda, hamil, senedi, kendi tercihinine göre gerek poliçe gerek emre yazılı sened sayabilir.

Muhataba hitap

6. (1) Muhataba poliçede, makûl bir kesinlikle bildirilmeli veya başka şekilde gösterilmelidir.  
(2) Poliçe, ortak olsun veya olmasın iki veya daha çok muhataba hitap edebilir ancak alternatifli olarak iki muhataba veya sıra ile iki veya daha çok muhataba hitap eden bir ödeme emri poliçe değildir.

Ödeme yapılacak kimse için kesinlik gerekir

7. (1) Bir poliçe ibraz edene ödenmeyeceği durumlarda, ödeme yapılacak kimsenin adı poliçede makûl bir kesinlikle verilmeli veya başka şekilde gösterilmelidir.  
(2) Poliçe, ortaklaşa iki veya daha çok kimseye ödenmek için tanzim edilebilir veya alternatifli olarak bir veya iki kişiye veya bir çok ödeme yapılacak kimselerden biri veya daha çoğuna ödenecek şekilde tanzim edilebilir. Poliçe ayrıca o zamanda bir mevki işgal edene ödenmek üzere de tanzim edilebilir.  
(3) Ödemenin yapılacağı kimse, hayali veya varolmayan bir kimse olduğunda poliçe ibraz edene ödenen bir poliçe sayılabilir.

Hangi poliçeler ciro edilebilir

8. (1) Bir poliçe, devredilmesini yasaklayan veya devredilmeyeceğine dair bir niyet ifade eden kelimeler içerdiğinde sadece o poliçeye taraf teşkil edenler arasında geçerlidir ve ciro edilemez.
- (2) Ciro edilebilen bir poliçe emre veya ibraz edene ödenebilir.
- (3) Bir poliçe, sadece ibraz edene ödenebileceği ifade ettiğinde veya üzerindeki tek veya son ciro, beyaz ciro olduğunda, ibraz edene ödenir.
- (4) Bir poliçe sadece bir kişinin emrine ödenebileceğini ifade ettiğinde veya belirli bir kişiye ödenebileceğini ifade ettiğinde ve devredilmesini yasaklayan veya devredilmeyeceğine dair bir niyet ifade eden kelimeler içermediğinde, emrine ödenir.
- (5) Bir poliçe, gerek aslından gerek ciro yolu ile, belirli bir kişinin kendine veya emrine değil de sadece emrine ödenebileceğini ifade ettiğinde, ona rağmen, kendi opsiyonuna göre kendine veya emrine ödenebilir.

Ödenecek miktar

9. (1) Aşağıdaki şartlara bağlı olarak ödenmesinin gerekli olmasına rağmen, poliçe yolu ile ödenecek miktar bu Yasa anlamı çerçevesinde kesin bir miktardır:-
- (a) Faizi ile birlikte;
- (b) Belirlenmiş taksitlerle;
- (c) Herhangi bir taksidin ödenmesinde kusur işlenmesi halinde poliçenin tüm miktarının ödenme vadesinin dolmuş olacağına dair bir şarta bağlı olarak belirlenmiş taksitlerle;
- (d) Belirli bir döviz kuruna veya poliçede emredildiği biçimde saptanacak bir döviz kuruna göre.
- (2) Ödenecek olan miktar kelimelerle ve ayrıca sayılarla ifade edildiğinde ve ikisi arasında bir noksanlık bulunduğu, kelimelerle gösterilen miktar ödenir.
- (3) Poliçe, faizle birlikte ödeneceğini ifade ettiğinde, poliçe başka bir tarih öngörmedikçe, faiz poliçe tarihinden itibaren ve poliçe tarihsiz ise, çıkarıldığı tarihten itibaren başlar.

İlk talepte ödenecek poliçeler

10. (1) (a) İlk talepte veya görüldüğünde veya ibraz edilmesi üzerine ödenmesi ifade edilen; veya
- (b) Üzerinde ödeme tarihi bulunmayan bir poliçe ilk talep üzerine ödenir.
- (2) Bir poliçe vadesi geçtikten sonra kabul veya ciro edildiğinde, bu şekilde kabul eden kişi veya bu şekilde ciro eden kişi ile ilgili olarak ilk talepte ödenecek bir poliçe sayılır.

İlerideki bir tarihte ödenecek poliçeler

11. (a) Tarihinden veya ibrazından sonraki saptanmış bir sürede;
- (b) Yer alma, zamanı kesin olmayabilmesine rağmen yer alması kesin olan belli bir olayın yer alması üzerine veya yer almasından sonraki saptanmış bir sürede ödeneceği ifade edilen bir poliçe bu Yasa anlamı çerçevesinde, tayini mümkün olan ilerideki bir zamanda ödenir.
- Bir olayın, yer alması şartına bağlı olarak ödenebileceği ifade edilen bir senet, poliçe değildir ve olayın yer alması bu eksikliğe çare teşkil etmez.



- Tarihinden sonra ödenecek poliçelerde tarih eksikliği
12. Tarihinden sornaki saptanmış bir sürede ödeneceği ifade edilen bir poliçe, tarihsiz olarak çıkarıldığı veya ibrazından sonraki saptanmış bir sürede ödenen bir poliçenin kabulü tarihsiz olduğu durumlarda, poliçenin hamili poliçenin çıkarıldığı veya kabul edildiği doğru tarihi poliçenin üzerine yazabilir ve poliçe usulüne uygun olarak ödenir:  
Ancak:-  
(a) Hamil iyi niyetle ve yanlışlıkla yanlış bir tarih yazar, ve  
(b) Yanlış bir tarih yazıldığı her durumda poliçe, ileride bir ibraz edenin eline müteakiben gelirse, poliçe o nedenle iptal edilmez ve geçerli olarak, yazılan tarih doğru tarihmiş gibi ödenir.
- Eski ve geç tarih koyma
13. (1) Bir poliçe veya bir poliçe üzerindeki kabul veya ciro tarihlendirilmiş olduğunda, aksi ispatlanmadıkça, o tarih duruma göre keşide, kabul veya cironun doğru tarihi sayılır.  
(2) Bir poliçe sırf eski veya geç tarihli olması veya pazar gününe düşen bir tarih taşıması nedeniyle geçersiz olmaz.
- Ödeme zamanının hesaplanması
14. İlk talepte ödenmesi gerekli olmayan bir poliçenin hangi tarihte ödeneceği aşağıdaki şekilde kararlaştırılır:-  
(a) Poliçenin vadesi üzerinde saptanmış bulunan ödeme tarihinde sona erer ve poliçe o tarihte ödenir: Ancak o tarih mesai günü olmayan bir güne isabet ederse, poliçenin vadesi müteakip mesai gününde sona erer ve poliçe müteakip mesai gününde ödenir;  
(b) Bir poliçe, tarihinden, ibrazından veya belirli bir olayın yer almasından sonraki saptanmış bir sürede ödeneceğinde ödeme tarihi, tarihin sayılmaya başlayacağı günü dışta bırakmak ve ödeme gününü dahil etmekle kararlaştırılır;  
(c) Bir poliçe ibrazından sonraki saptanmış bir sürede ödeneceğinde, tarih, poliçe kabul edilirse kabul tarihinden ve poliçe kabul edilmeme veya teslim edilmeme için tevsik ve protesto edilirse tevsik ve protesto tarihinden geçmeye başlar.
- Bir poliçedeki "ay" deyimi, takvim ayını anlatır.
- Gereksinme halinde kefil gösterilmesi
15. Bir poliçeyi keşide ve ciro eden herhangi bir kişi, hamilin gereksinme halinde, yani poliçenin kabul edilmemesi veya ödenmemesi nedeniyle protestosu halinde başvurabileceği bir kişinin adını poliçeye yazabilir. Adı yazılan kişiden "gereksinme halinde kefil" olarak söz edilir. Gereksinme halinde kefile başvurmak veya vurmamak hamilin uygun göreceği şekilde kendi opsiyonuna bağlıdır.
- Keşide veya ciro edenin tercih şartı
16. Bir poliçeyi keşide veya ciro eden kimse poliçeye aşağıdaki konularda açık bir şart koyabilir:-  
(a) Hamile karşı olan kendi mükellefiyetini kaldırır veya sınırlandırır;  
(b) Hamilin görevlerinden bazıları veya tümünü kendisi ile ilgili olarak terkeder.
- Kabulün tarifi ve gerekleri
17. (1) Bir poliçenin kabulü, muhatabın, keşidecinin emrine riza göstermesinin ifadesidir.  
(2) Aşağıdaki şartlara uymayan bir kabul geçersizdir:-  
(a) Poliçe üzerine yazılmalı ve muhatap tarafından imzalanmalıdır. Muhatabın ek kelimeler olmadan sadece imzası yeterlidir.

(b) Muhatabın, paranın ödenmesi dışında başka herhangi bir yoldan vaadini yerine getireceğini ifade etmemelidir.

Kabul  
vakti

18. Poliçeler aşağıdaki vakitlerde kabul edilebilirler:-

- (a) Keşideci tarafından imzalanmadan önce veya başka şekilde tamamlanmış olmadığı bir sırada;
- (b) Vadesi gelmiş olduğunda veya önceki bir ademi kabul veya ademi tediye ile protesto edildikten sonra;
- (c) İbrazı üzerine ödenen bir poliçe ademi kabul nedeniyle protesto edildiğinde ve muhatap müteakiben poliçeyi kabul ettiğinde, poliçenin hamili, farklı bir anlaşma yapılmış bulunmaması halinde, poliçeyi kabul için muhataba ilk ibraz tarihindeki gibi kabul ettirme hakkına sahiptir.

Genel ve  
şartlı kabul

19. (1) Kabul, gerek (a) genel gerek (b) şartlı olur.

(2) Genel kabulde şartsız olarak keşidecinin emrine riza gösterilir. Açık şartlara bağlı bir şartlı kabulde ise poliçenin keşide edilmiş olduğu şekildeki etkisi değiştirilir.

Özellikle aşağıdaki bir şekilde olan kabuller şartlıdır:-

- (a) Şartlı olan yani, kabul eden tarafından ödemeyi poliçede sözü edilen bir şartın yerine getirilmesine bağlayan;
- (b) Kısmen olan yani, poliçenin keşide edildiği miktarın sadece bir kısmının ödenmesi için kabul;
- (c) Yerel olan yani, sadece belirlenmiş özel bir yerde ödenmesi için kabul;

Belli bir yerde ödemeyi kabul etmek genel bir kabuldür ancak poliçenin başka bir yerde değil sadece bir yerde ödeneceği açıkça belirtilirse şartlı kabuldür;

- (d) Zamanla ilgili olarak şarta bağlı olan;
- (e) Muhatapların tümünün değil bir veya birkaçının kabulü.

Noksan  
belgeler

20. (1) Poliçeye çevirmek için imza eden tarafından boş ve pullandırılma bir kâğıt üzerinde sadece bir imza verildiğinde, bu imza keşideci veya kabul eden veya bir ciro edenin imzası olarak kullanılmak yolu ile kâğıdı, pulun yeterli olacağı herhangi bir miktar için tam bir poliçe olarak doldurmak amacıyla ilk bakışta bir yetki olarak geçerli olur; ve aynı şekilde bir poliçe esasa ilişkin bir konuda kusurlu olduğunda o poliçeyi tasarrufunda bulunduran kişi, eksikliği uygun göreceği herhangi bir şekilde tamamlamak için ilk bakışta yetki sahibidir.

(2) Böyle bir belgenin tamamlanmasından önce ona taraf olan herhangi bir kişiye karşı tamamlanması üzerine icra edilebilmesi için makûl bir süre içinde ve verilen yetkiye tam uygun olarak doldurulmalıdır. Makûl bir süre, bu amaç için olgularla ilgili bir konudur:

Ancak, böyle bir belge tamamlandıktan sonra ileride bir hamile ciro edilirse, elindeki tüm amaçlar için geçerli ve etkili olur ve makûl bir süre içinde ve verilen yetkiye tam uygun olarak doldurulmuş gibi ciro eden tarafından icra edilebilir.

Teslim

21. (1) Keşideci, kabul eden veya ciro edenin poliçe üzerindeki her akidi, belge icra edilmek üzere teslim edilene kadar eksiktir ve iptal edilebilir:  
Ancak poliçe üzerine bir kabul yazılı bulunduğu ve muhatap poliçeyi kabul ettiğine dair poliçenin hak sahibine veya haksahibinin talimatı uyarınca bildirimde bulunursa, o zaman kabul tam olur ve iptal edilmez.
- (2) Birinci taraflar arasında ve gerçek bir hamil dışındaki uzak bir tarafla ilgili olarak teslimin:-  
(a) Geçerli olabilmesi için duruma göre gerek keşide eden kabul eden veya ciro eden tarafca gerek onun yetkisi ile yapılması gerekmektedir;  
(b) Teslim, poliçenin mülkiyetinin devri amacı için değil sadece özel bir amaç için veya şartlı olarak yapılmış gösterilebilir.  
Ancak poliçe gerçek bir hamilin eline geçerse, poliçenin hamilinden önceki tüm tarafların hamile karşı bir mükellefiyet altına girdikleri yolunda tüm taraflarca geçerli olarak teslim edildiği için kesin karine sayılır.
- (3) Bir poliçe artık onu keşide veya kabul veya ciro olarak imzalayan bir tarafın elinde bulunmadığında, aksi ispat edilinceye kadar, keşide kabul veya ciro edenin poliçeyi geçerli ve şartsız olarak teslim ettiği farz olunur.

#### TARAFLARIN GÜÇ VE YETKİLERİ

Tarafların gücü

22. (1) Poliçeye taraf olan bir kimsenin akid yapma gücü ile birlikte mükellefiyet altına girme gücü de vardır:  
Ancak bu maddenin içerdiği kurallar, bir tüzel kişi şirketlere ilişkin yürürlükteki yasa uyarınca bir poliçenin keşidecisi, kabul edeni veya ciro edeni olarak kendini mükellefiyet yüklenmesini mümkün kılmaz.
- (2) Poliçe ile mükellefiyet üstlenme gücü veya yetkisi olmayan bir çocuk, ergin olmamış kişi veya şirket tarafından bir poliçe keşide veya ciro edildiğinde, keşide veya ciro etme, hamile, poliçeyi ödenme ve poliçeye taraf olan başka herhangi bir kişiye uygulama hakkı verir.

Mükellefiyet için imza şarttır

23. Bir poliçeyi keşideci, ciro veya kabul eden olarak imzalamayan hiçbir kimse, keşideci, ciro veya kabule den olarak mükellefiyet üstlenemez:  
Ancak:-  
(a) Bir kişi bir poliçeyi meslek adı veya alınmış bir adı ile imzalarsa, poliçeyi kendi adıyla imzalanmış gibi poliçe ile mükellefiyet üstlenmiş olur;  
(b) Bir firmanın adının imza olarak konulması, bu şekilde imzalayan kişi tarafından, o firmada ortak olarak sorumlu olan tüm kişilerin adlarının imza olarak konmasına eşittir.

Sahte veya yetkisiz imza

24. Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla bir poliçe üzerindeki imza sahte ise veya poliçeye imzası olduğunu gösterdiği kişinin yetkisi olmadan konmuşsa, sahte veya yetkisiz imza tamamen geçersizdir ve poliçe hangi tarafın aleyhine elde bulundurulmak veya ödenmesinin yapılması istenmekte ise o tarafın sahtekârlıklığı gerçekleştirmesi veya yetki eksikliği önlenmedikçe o imza ile veya o imza uyarınca poliçeye taraf teşkil eden herhangi bir kişiye karşı poliçeyi elde bulundurma veya aklama veya ödeme hakkı elde edilmez:

Ancak, bu maddenin içerdiği hiçbir kural, sahtekârlık sayılmayan yetkisiz bir imzanın tasdikini etkilemez.

Vekâleten  
imzalar

25. Vekâleten imzalamalar vekilin imza etmek için sınırlı bir yetkiye sahip olduğunu ve bu şekilde imza eden vekilin, yetkisinin fiili sınırları içinde hareket ettiği takdirde, temsil olunan o imza ile bağlandığını bildirir şeklinde geçerli olurlar.

Vekil veya  
temsilci  
sıfatı ile  
imzalayan  
kişiler

26. (1) Bir kişi bir poliçeyi keşideci, ciro eden veya kabul eden olarak imzaladığında ve imzasına, bir temsil edilen için veya adına veya temsilci sıfatıyla imza ettiğini gösteren kelimeler eklediğinde, poliçeden şahsen sorumlu değildir; ancak imzasına, kendisini vekil olarak tanımlayan veya temsilci sıfatı taşıdığını gösteren bazı kelimelerin sadece eklenmesi kendisini şahsi sorumluluktan muaf tutmaz.
- (2) Bir poliçedeki imzanın, temsil edilene veya eliyle yazılan vekile ait olup olmadığının kararlaştırılmasında belgenin geçerliliğine en uygun olan anlamı dikkate alınır.

#### POLİÇENİN KARŞILIĞI

Bedel ve  
bedele hak  
sahibi

27. (1) Bir poliçenin tam karşılığı şunlardan oluşabilir:-
- (a) Bir akidi desteklemeye yeterli olan herhangi bir karşılık;
- (b) Önceki bir borç veya mükellefiyet poliçenin ilk talepte veya ilerideki bir tarihte ödenip ödenmediğine bakılmaksızın böyle bir borç veya mükellefiyet tam karşılık sayılır.
- (2) Bir poliçeye herhangi bir zaman bedel verildiğinde poliçenin hamili kabul edeni ve o zamandan önce poliçeye taraf olan tüm taraflarla ilgili olarak bedele hak sahibi sayılır.
- (3) Bir poliçenin hamili gerek bir sözleşmeden gerek yasanın öngörmesinden dolayı poliçede ihtiyati haczi bulunduğu durumlarda ihtiyati haciz koyduğu miktar oranında bedel için haksahibi sayılır.

Hatır senedi  
veya böyle bir  
sened tanzim  
veya ciro  
eden kimse

28. (1) Hatır senedi tanzim veya ciro eden kimse, bir senedi, karşılığını almaksızın ve adını başka bir kişiye ödünç vermek amacıyla keşideci, kabul eden veya ciro eden olarak imzalanmış olan kimseyi anlatır.
- (2) Hatır senedi tanzim veya ciro eden kimse, bedele hak sahibine poliçe ile sorumlu olur ve böyle bir haksahibinin poliçeyi aldığı anda o kimsenin hatır senedi tanzim veya ciro eden bir kimse olduğunu bilip bilmemesi önemsizdir.

Gerçek  
hamil

29. (1) Gerçek hamil, bir poliçeyi görünüşte tamamlanmış ve düzenli olarak aşağıdaki şartlar altında alan bir kimseyi anlatır:
- (a) Poliçenin vadesi gelmeden önce ve olgular öyle ise idi, daha önce kabul veya tediyesinin reddedildiğini bilmeden hamili olmalıdır;
- (b) Poliçeyi iyi niyetle ve bir bedel karşılığı almış olmalı ve poliçe kendine ciro edildiğinde, ciro eden kimsenin tasarruf hakkında bir eksiklik olduğundan bilgisi olmalıdır.

(2) Özellikle bir poliçeyi ciro eden kimse poliçeyi sahte rlık, baskı, zorlama ve korkutma yolu ile veya başka yasa dışı yollardan veya yasa dışı bir karşılıkla elde eder veya kabulünü sağlarsa veya sözünü tutmayarak veya sahte rlık sayılan başka koşullar altında ciro ederse, o kimsenin tasarruf hakkı bu Yasa anlamı çerçevesinde eksiktir.

(3) Bir poliçeye olan tasarruf hakkı gerçek hamillikten doğan ve kendisi, poliçeyi etkileyen herhangi bir sahtekârlık veya kanunsuzluğa taraf olmayan bir hamil (bedel için ösun veya olmasın), o poliçenin kendisinden önceki kabul edeni ve tüm tarafları ile ilgili olarak o gerçek hamilin sahip olduğu tüm haklara sahiptir.

Bedelin tahmin edilmesi ve iyi niyet

30. (1) Poliçede adı bulunan her taraf, poliçeye aksi sabit oluncaya kadar, bedel için taraf olmuş sayılır.

(2) Poliçenin her hamili aksi sabit oluncaya kadar, gerçek hamil sayılır; ancak poliçe ile ilgili bir davada poliçenin kabul ihraç veya müteakip cirosunun sahtekârlık, baskı veya zorlama veya korkutma veya kanunsuzluk ile yapıldığı itiraf edilir veya sabit olursa hamil, iddia edilen sahtekârlık veya kanunsuzluğa müteakip poliçenin bedelinin iyi niyetle ödendiğini ispatlanmadıkça ve ispatlayana kadar ispat külfeti karşı tarafa geçer.

#### POLİÇELERİN CİROSU

Poliçelerin cirosu

31. (1) Bir poliçe, devralanı poliçenin hamili yapacak bir şekilde bir kişiden başka bir kişiye devredildiğinde ciro edilmiş sayılır.

(2) Hamiline ödenen bir poliçe teslim yolu ile devredilir.

(3) Emre ödenen bir poliçe, hamilin ciro etmesi ve teslimle tamamlanması yolu ile tedavüle çıkarılır.

(4) Emre ödenen bir poliçe hamili ciro etmeden poliçeyi bedel karşılığı devrederse, devir, devralana, devredeninin poliçede olan tasarruf hakkını verir ve devralan buna ek olarak devredeninin ciro etmesi hakkını da almış olur.

(5) Bir kimse bir poliçeyi, vekil sıfatıyla ciro etme mükellefiyeti altında olduğunda, poliçeyi şahsi sorumluluk yüklenmeyecek kayıt ve şartlarabağlı olarak ciro edebilir.

Geçerli bir cironun gerekleri

32. Cironun başkasına devir olarak işleme için aşağıdaki şartlara uygun olması gerekmektedir:-

(a) Ciro poliçenin kendinin üstüne yazılmalı ve ciranta tarafından imzalanmalıdır. Cirantanın ek kelimeler olmaksızın poliçe üzerine koyacağı sadece imzası yeterlidir.

Alonj üzerine veya "poliçe kopyalarının" kabul edildiği bir ülkede ihraç veya ciro edilmiş bir poliçe "kopyası" üzerine yazılmış bir ciro poliçenin kendinin üzerine yazılmış sayılır;

(b) Poliçenin tümünü ciro etmiş olmalıdır. Kısmi bir ciro yani ödenecek miktarın sadece bir kısmını ciro edilene devretmeyi veya poliçeyi münferiden, iki veya daha çok ciro edilene devretmeyi amaçlayan bir ciro poliçenin devri olarak işlemez;

- (c) Bir poliçe ortak olmayan iki veya daha çok lehdar veya ciro edilenin emrine ödeneceğinde tümünün de ciro etmesi gereklidir meğer ki, ciro eden tek bir kişi ötekiler için de ciro etme yetkisine sahip olsun;
- (d) Emre ödenen bir poliçede lehdar veya ciro edilen kimse yanlış gösterildiğinde veya adı yanlış okunduğunda, uygun görürse doğru imzasını ekleyerek poliçeyi orada tarif edilen şekilde ciro edebilir;
- (e) Bir poliçeye iki veya daha çok ciro bulunduğunda aksi ispatlanıncaya kadar, her ciro poliçe üzerindeki sırasına göre yapılmış sayılır;
- (f) Ciro, beyaz veya özel yapılabilir. Ayrıca ciroyu kısıtlı yapan koşullar da içerebilir.

Şartlı  
ciro

33. Bir poliçe şartlı olarak ciro edildiği anlamını taşıdığı poliçeyi ödeyen kimse şartı dikkate almayabilir ve şartı yerine getirip getirmediğine bakılmaksızın ciro edilene yapılan ödeme geçerlidir.

Beyaz ve  
hamiline  
ciro

34. (1) Beyaz ciroda, ciro edilen belirlenmez ve bu şekilde ciro edilmiş bir poliçe ibraz edene ödenir.  
(2) Özel ciroda poliçenin kime veya kimin emrine ödeneceği belirlenmektedir.  
(3) Bu Yasanın lehdar ile ilgili kuralları, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra, özel cirolarda ciro edilen kimselere de uygulanır.  
(4) Bir poliçe beyaz olarak ciro edildiğinde, herhangi bir hamil, ciro edenin imzasının üst tarafına poliçeyi kendisine veya kendi emrine veya başka bir kişiye veya başka bir kişinin emrine ödenmesi için talimat yazmak yoluyla özel bir ciroya çevirebilir.

Menedici  
ciro

35. (1) Bir poliçenin başka havale veya cirosunu yasaklayan veya tasarruf hakkını devretmek için değil üzerinde emredildiği şekilde muamele görmesi için sadece bir yetki teşkil ettiğini ifade eden bir ciro menedici cirodur; örneğin; bir poliçenin "yalnız A'ya ödeyiniz" veya "B'nin hesabı için A'ya ödeyiniz" veya "tahsilat için B'ye veya emrine ödeyiniz" şeklinde ciro edilmesi gibi.  
(2) Menedici ciro, ciro edilene poliçeyi ödeme ve cirantasının dava edebileceği herhangi bir tarafı dava etme hakkı verir, ancak ciro edilen olarak haklarını devretme yetkisi vermez meğer ki kendisine haklarını devretmek için açık olarak yetki versin;  
(3) Menedici ciro başka devretmeler için yetki verdiğinde tüm müteakip ciro edilen kimseler poliçeyi menedici ciro altındaki ilk ciro edilen gibi aynı haklarla ve aynı mükellefiyetlere tabi olarak alırlar.

Vadesi geçmiş  
veya kabul ve-  
ya tediyesi  
reddedilen  
poliçelerin  
havale ve  
cirosu

36. (1) Bir poliçe aslında ciro edilebildiğinde:-  
(a) Ciro su menedilene; veya  
(b) Ödeme yolu ile veya başka şekilde icra edilene kadar ciro edilebilir olmaya devam eder.  
(2) Vadesi geçmiş bir poliçe, ciro edildiğinde, sadece vadesinde onu etkileyen herhangi bir tasarruf hakkı eksikliğine tabi olarak ciro edilebilir ve ondan sorna da poliçeyi devralan hiçbir kimse, poliçeyi kendisinden devraldığı kimsenin sahip olduğu tasarruf hakkından daha çok bir hak alamaz veya veremez.

- (3) İlk talepte ödenen bir poliçe ilk bakışta makûl sayılmayacak kadar uzun bir süre için tedavülde kaldığını gösterdiğinde, bu madde anlamı çerçevesinde ve amaçları için vadesi geçmiş sayılır. Bu amaç için "makûl sayılmayacak kadar uzun bir sürenin" ne olduğu bir olgu meselesidir.
- (4) Bir cironun, poliçenin vadesinin sona ermesinden sonraki bir tarih taşıması dışında, her ciro, aksi sabit oluncaya kadar, poliçenin vadesi gelmeden önce yapılmış sayılır.
- (5) Vadesi gelmemiş olan bir poliçenin kabul veya ödenmesi reddedildiğinde, poliçeyi kabul veya ödenmesinin reddedilmiş olduğunu bilerek alacak olan herhangi bir kimse, ademi kabul veya ademi tediye zamanında, poliçede bulunan herhangi bir tasarruf hakkı eksikliğine tabi olarak alır ancak, bu maddedeki hiçbir kural bir gerçek hamilin haklarını etkilemez.

Halen poliçe ile mükellefiyet yüklenmiş bir tarafa poliçenin cirosu

37. Bir poliçe geri keşideciye veya önceki bir cırantaya veya kabul edene havale veya ciro edildiğinde, bu gibi taraf bu Yasa kullarına bağlı kalınması koşuluyla poliçeyi tekrar çıkarabilir ve havale veya ciro edebilir ancak daha önce mükellefiyet altında olduğu müdahil bir tarafın poliçeyi ödemesini isteme hakkına sahip değildir.

Hamilin hakları

38. Hamilin poliçedeki hak ve yetkileri aşağıdakilerdir:-
  - (a) Poliçe ile ilgili olarak kendi adına dava açabilir;
  - (b) Gerçek hamil olduğunda poliçeyi önceki tarafların herhangi bir tasarruf noksanlığından ve ayrıca önceki tarafların kendi aralarında mevcut olan sadece şahsi savunmalarından serbest olarak elinde bulundurur ve poliçe üzerinde sorumlu olan tüm tarafları poliçeyi ödemeye zorlayabilir;
  - (c) Tasarruf hakkında noksanlık bulunduğunda,
    - (i) Poliçeyi bir gerçek hamile havale veya ciro ederse, gerçek hamil poliçede iyi ve tam bir tasarruf hakkı elde eder; ve
    - (ii) Poliçenin karşılığını ödenirse, ileride kendini ödeyen kişi poliçe için geçerli bir ödeme yapmış olur.

#### HAMİLİN GENEL GÖREVLERİ

Kabul için ibraz ne zaman gereklidir

39. (1) Bir poliçe görülmesi üzerine ödenebildiğinde, vadesinin ne zamanda sona erdiğini saptamak amacıyla kabul için ibraz gereklidir.
- (2) Poliçe kabul için ibraz edilmesi gerektiği şartına bağlı olduğunu açıkça ifade ettiğinde veya poliçe muhatabın ikamet veya işyerinden başka bir yere ödenmek üzere keşide edildiğinde ödeme için ibraz edilmeden önce kabul için ibraz edilmelidir.
- (3) Poliçeye taraf teşkil edenleri sorumlu tutmak amacıyla kabul için ibraz başka hiçbir durumda gerekli değildir.
- (4) Muhatabın iş veya ikamet yeri dışındaki başka bir yerde ödenmek üzere keşide edilmiş bir poliçenin hamili, poliçeyi vadesi geldiği tarihte ödenmek için ibraz etmeden önce ve

kabul için ibraz etmeye, gerekli dikkati göstermesine rağmen vakit bulamadığında, poliçeyi ödemek için ibraz etmeden önce kabul amacıyla ibraz nedeniyle meydana gelen gecikme mazur görülür ve keşideci ile cirantaları aklamaz.

İbrarın  
zerine öde-  
yen poliçeyi  
ibraz zamanı

40. (1) Bu yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla, görünmesi üzerine ödenen bir poliçe havale veya ciro edildiğinde hamili poliçeyi gerek kabul için ibraz etmeleri gerek makûl bir süre içinde havale veya ciro etmelidir.
- (2) Hamili bunu yapmazsa, keşideci ve o hamilden önceki tüm cirantalar aklanır.
- (3) "Makûl sürenin" bu madde anlamı çerçevesinde ne olduğunu kararlaştırmakta, poliçenin niteliği, benzeri poliçelerle ilgili olarak mevcut olan ticari geleneklerle her özel meselenin olguları dikkate alınır.

İbrar için  
ibraz ve  
ibraz etmeme-  
nin mazaret-  
lerine ilişkin  
yöntemler.

41. (1) Aşağıdaki yöntemler uyarınca ibraz edilen poliçeler, kabul için usulüne uygun olarak ibraz edilmiş olurlar:-
- (a) İbrar, bir mesai gününde uygun bir saatte ve poliçenin vadesi gelmeden önce hamil tarafından veya hamil adına muhataba veya muhatap adına kabul etmeye veya kabulü reddetmeye yetkili başka bir kimseye yapılmamıştır;
- (b) Bir poliçe, ortak olmayan iki veya daha çok muhatabın adına yazıldığında ibraz tümüne de yapılmalıdır meğer ki, birinin, tümü için kabul yetkisi olsun; böyle bir durumda ibraz sadece kabul yetkisi olana yapılabilir;
- (c) Muhatabın ölmesi halinde ibraz, mirasçılara veya şahsi temsilcisine yapılabilir;
- (d) Muhatabın müflis olduğu durumlarda ibraz kendisine veya iflâs idare memuruna yapılabilir;
- (e) Anlaşma veya geleneklerin yetki verdiği durumlarda posta dairesi aracılığı ile yapılan bir ibraz yeterlidir.
- (2) Aşağıdaki hallerde bu yöntemler uyarınca ibraz mazur görülür ve poliçe ademi kabul yoluyla reddedilmiş muamelesine tabi tutulabilir:-
- (a) Muhatap ölü veya müflis olduğunda veya hayali bir kişi veya poliçe ile sözleşme yapma yeteneğine sahip olmadığında;
- (b) Gerekli çaba gösterildikten sonra böyle bir ibraz yapılmadığında;
- (c) İbrarın düzensiz olmasına rağmen, kabulün başka bir nedenle reddedildiği durumlarda.
- (3) Hamilin, poliçenin ibrazı halinde kabul veya tediye edilme-yeceğine inanması için sebebi bulunması gerçeği, ibrazın yapılmaması için mazaret teşkil etmez.

Ademi  
kabul

42. Bir poliçe kabul için usulüne uygun olarak ibraz edildiğinde ve adet olan zaman içinde kabul edilmediğinde, poliçeyi ibraz eden kimse poliçeyi ademi kabul yolu ile reddedilmiş muamelesine tabi tutulmalıdır. Bunu yapmazsa, alacağını talep için hamil keşideci ve cirantaları aleyhine, başvurma hakkını kaybeder.



Ademi kabul yolu ile red ve sonuçları

43. (1) (a) Bir poliçe kabul için usulüne uygun olarak ibraz edildiğinde ve bu Yasanın saptadığı kabul reddedildiğinde veya onaylanmadığında; veya  
(b) Kabul için ibraz mazur görüldüğünde ve poliçe kabul edilmediğinde poliçe ademi kabul yolu ile reddedilmiş sayılır.

(2) Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması şartıyla, bir poliçe ademi kabul yolu ile reddedildiğinde, hamiline keşideci ve cırantalar aleyhine başvurmak için derhal hak doğar ve ödeme için ibraz gerekli olmaz.

Şartlı kabullerle ilgili görevler

44. (1) Poliçe hamili şartlı olarak kabul etmeyi reddedebilir ve şartsız bir kabul elde etmezse poliçeyi ademi kabul yolu ile reddedilmiş muamelesine tabi tutabilir.

(2) Şartlı bir kabul yer aldığı anda, keşideci veya bir cıranta, hamili poliçeyi şartlı olarak kabul etmeye açıktan veya kapalı olarak yetkilendirilmemişse, veya müteakiben buna rıza göstermemişse ilgili keşideci veya cıranta poliçedeki mükellefiyetinden ibra edilir.

Bu fıkra kuralları, gerekli ihbarın yapıldığı kısmi bir kabule uygulanmaz. Bir yabancı poliçe kısmen kabul edildiğinde, bakiyesi protesto edilmelidir.

- (3) Poliçenin keşidecisi veya cırantası şartlı bir kabul için ihbar aldığı anda hamile bunu kabul etmediğini makûl bir süre içinde ifade etmezse şartlı kabule rıza göstermiş sayılır.

Ödeme için ibrazda izlenecek usul

45. Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla, poliçeler ödeme için usulüne uygun olarak ibraz edilmelidirler. Usulüne uygun olarak ibraz edilmezlerse keşideci ile cırantalar ibra edilirler. Aşağıdaki usul uyarınca ibraz edilen poliçeler ödeme için usulüne uygun olarak ibraz edilmiş olurlar:-

(a) Poliçe ilk talepte ödenecek bir poliçe değilse, vadesi geldiği tarihte ibraz edilmelidir;

(b) Poliçe ilk talepte ödeneğinde, bu Yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla, keşidecinin sorumlu tutulması için keşidesinden sonra makûl bir süre içinde ve cırantanın sorumlu tutulması için de ciro tarihinden sonra makûl bir süre içinde ibraz edilmelidir.

Makûl sürenin ne kadar olduğunun kararlaştırılmasında, poliçenin, niteliği, benzeri poliçelerle ilgili ticari örf ve ilgili meselenin olguları dikkate alınır;

(c) Poliçe, hamili veya hamil adına ödenmeye yetkili bir kişi tarafından mesai günlerindeki uygun bir saatte aşağıda tarif edilen uygun yerde, gerek üzerinde, muhatap olarak gösterilen kişiye gerek onun namına ödemeye veya ödemeyi reddetmeye yetkilendirilmiş ancak gerekli çabanın harcanması ile orada bulunabilecek olan başka bir kişiye ibraz edilmelidir;

(d) Poliçe, aşağıdaki yerlerde ibraz edildiğinde uygun yerde ibraz edilmiş olur:-

(i) Ödeme yeri poliçede belirlendiğinde, belirlenmiş yerde ibraz edildiğinde;

(ii) Ödeme yeri belirlenmediğinde ve muhatabın veya kabul edenin adresi poliçede gösterildiğinde, poliçe o adreste ibraz edildiğinde;

- (iii) Ödeme yeri belirlenmediğinde veya adres verilmediğinde poliçe, bilinmesi halinde, muhatabın veya kabul edenin iş yerinde veya iş yerinin bilinmemesi halinde mutad ikamet yerine (bilinmesi halinde) ibraz edildiğinde;
- (iv) Başka herhangi bir durumda, muhatap veya kabul edene bulunabileceği herhangi bir yerde veya bilinen son iş veya ikamet yerinde ibraz edildiğinde;
- (e) Poliçe uygun yerde ibraz edildiğinde, gerekli çaba harcadıktan sonra orada ödemeye veya ödemeyi reddetmeye yetkili kişi bulunmazsa, muhatap veya kabul edene başka ibraz gerekli değildir;
- (f) Bir poliçe, ortak olmayan iki veya daha çok kişi tarafından keşide veya kabul edildiğinde ve ödeme yeri belirlenmediğinde, poliçe tümüne de ibraz edilmelidir;
- (g) Bir poliçenin muhatap veya kabul edeni öldüğünde ve ödeme yeri belirlenmiş olmadığında poliçe, mirasçılarna veya varsa ve gerekli çaba harcadıktan sonra bulunabilirse, şahsi temsilcisine ibraz edilmelidir;
- (h) Sözleşme veya örf yolu ile yetkilendirildiğinde, posta ile ibraz da yeterlidir.

Ödeme için ibrazda gecikme veya ibraz etmemenin özürleri

46. (1) Ödeme için ibrazda yapılan gecikmeler, hamilin elinde olmayan ve kusuru, kötü davranışı veya ihmalden doğmayan şartlardan ileri geldiklerinde affedilirler. Gecikme sebebi ortadan kalktığında, poliçe gerekli çaba harcanarak ibraz edilmelidir.
- (2) Aşağıdaki durumlarda, poliçenin ödeme için ibrazından vazgeçilir:-
- (a) Makûl çaba harcadıktan sonra poliçenin bu Yasanın öngördüğü şekilde ibraz yapılmadığında; Hamilin, poliçe ibraz edildiğinde reddedileceğine inanması için sebebi bulunması ibraz gereğini ortadan kaldırmaz;
  - (b) Muhatabın hayali bir kişi olduğu durumlarda;
  - (c) Keşideci ile ilgili olarak, muhatabın veya kabul edenin, kendisi ile keşideci arasında, poliçeyi kabule veya ödemeye mecbur olmadığında ve keşidecinin poliçenin ibraz edilmesi halinde ödeneceğine inanması için sebebi bulunmadığında;
  - (d) Bir cıranta ile ilgili olarak, poliçe kabul edildiğinde veya o cırantanın hatırı için yapıldığında ve poliçenin ibraz edilmesi halinde cırantanın, ödeneceğini ümit etmesi için sebebi bulunmadığında;
  - (e) Açıkca veya kapalı olarak ibrazdan feragat edildiğinde.

Ademi tediye yolu ile red

47. (1) (a) Bir poliçe ödeme için usulüne uygun olarak ibraz edildiğinde ve ödenmesi reddedildiğinde veya ödenmesi sağlanmadığında; veya
- (b) İbraz için özür bulunduğu ve poliçenin vadesi geçtiğinde ve ödenmemiş kaldığında o poliçe ademi tediye yolu ile reddedilmiş olur.
- (2) Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla, bir poliçe ademi tediye yolu ile reddedildiğinde, hamil derhal, keşideci ve cırantalar aleyhine rücu hakkı kazanır.

Red ihbarı  
ve ihbarda  
bulunulmama-  
sının etkileri

48. Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması şartıyla bir poliçe ademi kabul veya ademi tediyeye yolu ile reddedilmiş olduğunda keşideci ile her cırantaya ihbarda bulunulmalıdır; kendisine ihbarda bulunulmayan herhangi bir keşideci veya cırantaya ibra edilir:  
Ancak;

- (a) Bir poliçe, ademi kabul yolu ile reddedildiğinde ve red ihbarında bulunulmadığında, bir gerçek hamilin ihmalden sonraki hakları ihmali nedeniyle zarara uğramaz;
- (b) Bir poliçe ademi kabul yolu ile reddedildiğinde ve gerekli red ihbarında bulunulduğunda, poliçe o arada kabul edilmiş olmadıkça, ademi tediyeye yolu ile müteakip bir red için ihbarda bulunma gerekli olmaz.

Red ihbarı  
ile ilgili  
olarak iz-  
lenecek usul

49. Red ihbarının geçerli ve etkili olabilmesi için aşağıdaki usul uyarınca verilmesi gerekmektedir:-

- (a) İhbar, verildiği zamanda poliçede bizzat kendisi sorumlu olan hamil tarafından veya hamil namına veya bir cırantaya tarafından veya cırantaya namına verilmelidir;
- (b) Red ihbarı bir temsilci tarafından gerek kendi namına gerek müvekkili olup olmadığına bakılmaksızın ihbar verme hakkına sahip olan başka herhangi bir taraf namına verilebilir;
- (c) İhbar, hamil tarafından veya hamil namına verildiğinde verildiği taraf aleyhine rücu hakkına sahip olan sonraki tüm hamillerin ve önceki tüm cırantaların yararı için geçerli olur;
- (d) Yukarıda öngörüldüğü şekilde, ihbar verme hakkına sahip olan bir cırantaya tarafından veya cırantaya namına ihbar verildiğinde, hamilin ve ihbar verilen taraftan sonraki tüm cırantaların yararı için geçerli olur.
- (e) İhbar yazılı olarak veya şahsen ve poliçeyi yeterli olarak teşhis eden ve ademi kabul veya ademi tediyeye yolu ile reddedildiğini bildiren herhangi bir şekilde verilebilir;
- (f) Reddedilmiş bir poliçenin keşideciye veya bir cırantaya iadesi, şekil bakımından yeterli bir red ihbarı sayılır.
- (g) Yazılı ihbarın imzalı olması şart değildir ve yeterli olmayan yazılı bir ihbar sözlü haberleşme ile tamamlanabilir ve geçerli kılınabilir. Poliçenin hatalı olarak tarifi, ihbarı geçersiz yapmaz meğer ki, ihbarın verildiği taraf, ihbar sonucu yanlış yola sevkedilsin;
- (h) Herhangi bir kişiye red ihbarı verilmesi gerektiğinde, tarafın bizzat kendisine veya o husustaki temsilcisine verilebilir;
- (i) Keşideci veya cırantaya öldüğünde ve ihbar verecek taraf da bunu bildiğinde, ihbar varsa ve gerekli çaba harcandıktan sonra bulunabilirse, şahsi temsilcisine verilmelidir;
- (j) Keşideci veya cırantaya müflis olduğunda, tarafın bizzat kendisine veya vasiyle ihbar verilebilir;
- (k) Ortak olmayan iki veya daha çok keşideci veya cırantaya olduğunda, her ikisine de ihbar verilmelidir meğer ki, aralarından biri başkaları namına böyle bir ihbar almaya yetkili olsun;
- (l) İhbar, poliçe reddedilir edilmez verilebilir ve reddedilmesinden sonraki makul bir süre içinde verilmelidir.

Özel bir durum olmaması halinde aşağıdakiler yerine getirilmedikçe ihbar makul bir süre içinde verilmiş sayılmaz:-

İhbar vermeme ve ihbar vermede gecikmelerle ilgili özürlü

- (i) İhbarı verecek ve ihbarı alacak olan kişi aynı yerde ikamet ettiklerinde, ihbar poliçenin reddedildiği günün ertesi günü ihbarı alacak kişiye varacak şekilde zamanında verilmeli ve gönderilmelidir.
  - (ii) İhbarı verecek ve ihbarı alacak olan kişi farklı yerlerde ikamet ettiklerinde, poliçenin reddedildiği günün ertesi günü uygun bir saatte posta varsa poliçe o ertesi gün ve o ertesi günde böyle bir posta yoksa, ondan sonraki posta ile gönderilmelidir.
  - (m) Reddedilen bir poliçe bir temsilcinin elinde bulunduğu, kendisi gerek poliçede sorumlu olan taraflara gerek müvekkiline ihbarda bulunabilir. Müvekkiline ihbar verirse, hamilmiş gibi aynı süre içinde ihbar verilmelidir; müvekkil ihbarı alması üzerine, temsilci bağımsız bir hamilmiş gibi ihbar vermek için kendisinin de aynı zamanı vardır;
  - (n) Poliçeye taraf olan biri red için usulü uyarınca ihbar aldığı anda, ihbarı aldıktan sonra, önceki taraflara ihbar vermek için, hamile reddetme sonra tanınan sürenin aynisi ona da tanınır;
  - (o) Bir red ihbarı, usulüne uygun olarak adres yazıldıktan sonra taahhütlü mektupla postalandığında ihbarı gönderen, mektubun postada kaybolmasına bakılmaksızın red ihbarını usulünce vermiş sayılır.
50. (1) Red ihbarı verilmesinde yapılan gecikmeler, ihbar verecek olan tarafında olmayan ve kusuru, kötü davranış veya ihmalden doğmayan şartlardan ileri geldiklerinde affedilirler. Gecikme sebebi ortadan kalktığında, ihbar gerekli çaba harcanarak verilmelidir.
- (2) Aşağıdaki durumlarda red ihbarı verilmesinden vazgeçilir:-
- (a) Makul çaba harlandıktan sonra bu Yasanın gerektirdiği şekilde ihbar verilmediğinde veya ihbarın itham edilmemesi istenen keşideci veya cırantaya varmadığında;
  - (b) Açıkça veya kapalı olarak feragat eden tarafından ihbar verme saati gelmeden önce veya gerekli ihbarın verilmesinde kusur işlendikten sonra red ihbarı verilmesinden vazgeçilebilir;
  - (c) Keşideci ile ilgili olarak aşağıdaki durumlarda:-
    - (i) Keşideci ile muhatap aynı kişi olduğunda;
    - (ii) Muhatap hayali bir kişi olduğunda veya sözleşme yapma yeteneği bulunmayan bir kişi olduğunda;
    - (iii) Keşideci poliçenin ödenmesi için ibraz edildiği kişi olduğunda;
    - (iv) Muhatap veya kabul edenin kendisi ile keşideci arasında poliçeyi kabul etme veya ödeme mükellefiyeti altında olmadığı;
    - (v) Keşideci ödemeyi iptal ettiğinde;
  - (d) Cırantaya ile ilgili olarak aşağıdaki durumlarda:-
    - (i) Muhatapın hayali bir kişi veya sözleşme yapma yeteneği bulunmayan bir kişi olduğunda ve cırantaya poliçeyi ciro ettiği vakit bu durumu bildiğinde,
    - (ii) Cırantaya, poliçenin ödeme için ibraz edildiği kişi olduğunda,
    - (iii) Poliçenin, cırantanın karşılıksız kabulü için kabul edildiği veya tanzim edildiği durumlarda.

51. (1) Bir dahili poliçe reddedildiğinde, hamili uygun görürse, duruma göre, ademi kabul veya ademi tediye için protesto edilebilir; ancak keşideci veya cıranta aleyhine rücu hakkını korumak için böyle bir poliçeyi protesto etmek gerekli olmaz.
- (2) İlk görünüşte yabancı olduğu görülen bir poliçe, ademi kabul ile reddedildiğinde, ademi kabul için usulüne uygun olarak protesto edilmelidir ve ademi kabul yolu ile önceden reddedilmemiş olan bir poliçenin ademi tediye yolu ile reddedildiği durumlarda, ademi tediye için usulüne uygun olarak protesto edilmelidir. Bu şekilde protesto edilmezse keşideci ile cırantalar ibra edilir. Bir poliçenin ilk görünüşte yabancı olduğu görülmezse, red halinde protesto edilmesi gerekli değildir.
- (3) Ademi kabul için protesto edilmiş olan bir poliçe daha sonra, ademi tediye için protesto edilebilir.
- (4) Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla bir poliçe protesto edildiğinde, red tarihinde protesto edilebilir ve izleyen ertesi iş gününden geç olmamak üzere de protesto edilmelidir.
- (5) Bir poliçeyi kabul eden iflâs eder veya borçlarını ödemekten aciz kalırsa, veya poliçenin vadesi gelmeden önce ödemeyi durdurursa, hamil, keşideci ile cırantalara karşı daha iyi bir teminat için poliçeyi protesto ettirebilir.
- (6) Poliçeler reddedildikleri yerin Kaza Mahkemesinde protesto edilmelidirler:  
Ancak:-  
(a) Bir poliçe posta yolu ile ibraz edildiğinde ve reddedilmiş olarak posta ile iade edildiğinde, iade edildiği yerin Kaza Mahkemesinde protesto edilebilir;  
(b) Muhataptan başka bir kişinin iş veya ikamet yerinde ödenmek üzere keşide edilen bir poliçe ademi kabul yolu ile reddedilmiş olduğunda, ödenmesi ifade edilen yerin Kaza Mahkemesinde ademi tediye için protesto edilmelidir ve ödenme için muhataba başka ibraz muhataptan başka talep gerekli değildir.
- (7) (a) Poliçeler bu Yasanın Birinci Cetvelinde saptanan şekilde protesto edilirler;  
(b) Bu Yasanın İkinci Cetvelinde gösterilen formlar, meselenin koşullarının gerektirebileceği değişiklikler yapıldıktan sonra bu madde uyarınca protesto yapmak için kullanılabilirler.
- (8) Bir poliçe kaybedildiği veya tahrip edildiği veya poliçeyi tasarrufunda bulundurma hakkına sahip olan kişiden sebep-siz olarak iktisap edildiğinde, sureti veya yazılı ayrıntıları üzerine de protesto edilebilir.
- (9) Red ihbarı verilmesinden vazgeçilebilecek herhangi bir koşul ile protesto edilmesinden de vazgeçilebilir. Protesto etmekte yapılan gecikmeler, hamilin elinde olmayan ve kusuru kötü davranışı veya ihmalden doğmayan şartlardan ileri geldiklerinde affedilirler. Gecikme sebebi ortadan kalktığında, protesto gerekli çaba harcanarak yapılmalıdır.

Hamilin muhatap veya kabul edene karşı görevleri

52. (1) Bir poliçe kabul edildiğinde, kabul edeni sorumlu kılmak için genellikle ödemeye ibraz gerekli değildir.
- (2) Şartlı bir kabulün şartları ödeme için ibrazı gerektirdiğinde, kabul eden ilgili hususta açık bir şart bulunmadığında, poliçeyi vadesi sona erdiği tarihte ödeme için ibrazda işlediği bir kusurdan ibra edilmez.
- (3) Poliçeyi kabul edeni sorumlu tutmak için poliçeyi protesto etmek veya kabul edene red ihbarı göndermek gerekli değildir.
- (4) Poliçe hamili, poliçeyi ödenmeye ibraz ettiğinde, poliçeyi ödemesini talep ettiği kişiye gösterir ve poliçe ödendiğinde, hamili poliçeyi ödeyen tarafa derhal teslim eder.

#### TARAFLARIN SORUMLULUKLARI

Muhatabın elinde para bulunması

53. Bir poliçe, kendiliğinden, muhatabın elinde o poliçeyi ödemek için para bulunduğu şekilde işlemez ve bir poliçenin, muhatapı bu Yasanın gerektirdiği şekilde o poliçeyi kabul etmezse, poliçe için herhangi bir sorumluluk taşımaz.

Kabul edenin sorumluluğu

54. Bir poliçeyi kabul eden kişi poliçeyi kabul etmekle:-
- (a) Kabul ettiği süre içinde poliçeyi ödemeyi üstlenir;
- (b) İleride hamile karşı aşağıdakileri inkâr etmekten men edilir:-
- (i) Muhatabın mevcudiyeti, imzasının doğruluğu ve poliçeyi keşide etme niteliği ve yetkisine sahip olduğunu;
- (ii) Keşide edenin emrine ödenen bir poliçe halinde, keşidecinin o zamanki ciro etme niteliği ancak cirosunun doğruluk veya geçerliliğini kapsamaz.
- (iii) Üçüncü bir kişinin emrine ödenen bir poliçe halinde, muhatabın mevcudiyeti ve o zamanki ciro etme niteliği ancak cirosunun doğruluk veya geçerliliğini kapsamaz.

Keşideci veya cırantanın sorumluluğu

55. (1) Bir poliçenin keşidecisi poliçeyi keşide etmekle:-
- (a) İleride usulüne uygun olarak ibraz edildiğinde, süresine göre kabul edileceği ve ödeneceğini ve reddedilmesi halinde, red üzerine gerekli işlemlerin usulüne uygun olarak alınması şartıyla, poliçeyi ödemeye mecbur edilen hamil veya cırantayı tazmin edeceğini üstlenir;
- (b) Gerçek bir hamile karşı muhatabın mevcudiyetini ve o zamanki ciro etme niteliğine sahip olduğunu inkârdan men edilir.
- (2) Bir poliçenin cırantası poliçeyi ciro etmekle:-
- (a) İleride usulüne uygun olarak ibraz edildiğinde, süresine göre kabul edileceği ve ödeneceğini ve reddedilmesi halinde, red üzerine gerekli işlemlerin usulüne uygun olarak alınması şartıyla, poliçeyi ödemeye mecbur edilen hamil veya müteakip cırantayı tazmin edeceğini üstlenir.
- (b) Gerçek bir hamile karşı keşidecinin imzası ile tüm önceki ciroların her yönden gerçeklik ve doğruluğunu inkâr etmekten men edilir;
- (c) Poliçeyi ciro ettiği zaman poliçenin geçerli ve mevcut bir poliçe olduğunu ve kendisinin poliçenin gerçek sahibi olduğunu ilk ve müteakip cırantaya karşı inkâr etmekten men edilir.

Poliçeyi imzalayan yabancı da cıranta gibi sorumludur.

Reddedilen poliçeye taraf teşkil edenlere karşı zarar ziyan ödeme tedbiri

Teslim yolu ile devreden ve devralan

Vadenin sona ermesi üzerine ödeme

56. Bir kişinin, keşideci veya kabul eden kişiden başka bir şekilde bir poliçeyi imzalaması halinde o imza ile gerçek bir hamile karşı bir cırantanın sorumlulukları altına girer.
57. Bir poliçe reddedildiğinde kesin sayılacak olan zarar ziyan için alınacak zarar ziyan tedbirleri, aşağıda gösterilen şekilde olur:-
- (a) Hamil, poliçe üzerinde sorumlu olan herhangi bir taraftan veya poliçeyi ödemeye mecbur edilen keşideci kabul eden ve poliçeyi ödemeye mecbur edilen bir cırantada kabul eden veya keşideci veya önceki bir cırantadan aşağıdaki kileri geri alabilirler:-
- (i) Poliçenin tutarını;
- (ii) Poliçe ilk talepte ödenen bir poliçe ise ibraz edildiği tarihten ve başka herhangi bir durumda da vadezinin sona erdiği tarihten itibaren tutarı üzerinden faiz;
- (iii) Protesto gerekli olduğunda, protesto masrafları.
- (b) Dış ülkelerde reddedilmiş olan bir poliçe halinde hamil, zarar ziyan yerine, keşideci veya bir cırantadan ve poliçeyi ödemeye mecbur edilen keşideci veya cırantada kendisine karşı sorumlu olan herhangi bir taraftan rayiç farkı miktarı ile ödeme zamanına kadar o miktar üzerinden faizi geri alabilir;
- (c) Bu Yasanın faizin istirdat edilebileceğini öngördüğü durumlarda, bu faiz, adalet kuralları gerektirirse, tamamen veya kısmen verilmeyebilir ve bir poliçenin belirli bir oranda faizle ödendiği ifade edildiğinde, zarar ziyan olarak faiz, normal faiz gibi aynı oranda yerilebilir veya verilmeyebilir.
58. (1) Hamiline ödenen bir poliçeyi elinde bulunduran bir kişi, poliçeyi ciro etmeden teslim yolu ile başkasına devrederse "teslim yolu ile devreden" olarak adlandırılır.
- (2) Teslim yolu ile devreden poliçeden sorumlu değildir.
- (3) Teslim yolu ile devreden bir kişi poliçeyi bu şekilde devretmekle, bedelini almak için hamil olan ilk devrettiği kişiye, poliçenin taşıdığı anlamı ne ise o olduğu, poliçeyi devretme hakkına sahip olduğu ve devir vaktinde poliçeyi değersiz yapan herhangi bir olgudan haberi olmadığına dair teminat vermiş olur.

#### POLİÇENİN İBRASI

59. (1) Bir poliçe muhatap veya kabul eden tarafından veya onlar namına ödenmekle ibra edilir.
- "vadenin sona ermesi üzerine ödeme" poliçenin hamiline, poliçenin vadesinin gelmesi üzerine veya gelmesinden sonra iyi niyetle ve poliçedeki mülkiyet hakkında eksiklik olduğunu görmeden yapılan ödemeyi anlatır.
- (2) Bu fıkranın içerdiği kurallara bağlı kalınması koşuluyla bir poliçe keşideci veya bir cırantada tarafından ödendiğinde ibra edilmez; ancak:-
- (a) Üçüncü bir tarafa veya üçüncü bir tarafın emrine ödenecek bir poliçe, keşideci tarafından ödendiğinde keşideci poliçenin kabul eden tarafından ödenmesini zorlayabilir ancak, poliçeyi tekrar keşide edemez;

(b) Bir poliçe bir cırantı tarafından ödendiğinde veya keşidecinin emrine ödenecek bir poliçe, keşideci tarafından ödendiğinde, poliçeyi ödeyen taraf, kabul eden veya önceki taraflarla ilgili olarak eski haklarını elde eder ve, uygun görürse kendi cirosu ile müteakip cırantıları silebilir ve poliçeyi tekrar tedavüle koyabilir.

(3) Karşılıksız bir poliçe hatır edilen tarafça vadesinde veya daha sonra ödendiğinde, poliçe ibra edilmiş olur.

Üzerinde  
sahte ciro  
bulunan po-  
liçeyi talep  
üzerine öde-  
yen banka

60. Talep üzerine emre ödenen bir poliçe bir banka üzerine çekildiğinde, üzerine çekilen banka poliçeyi işin normal seyri sırasında iyi niyetle öderse, ödeme yapılacak kişinin cirosu veya müteakip herhangi bir cironun, kimin olduğunu gösterdiği kişi tarafından veya onun yetkisi ile yapıldığını göstermek görevi bankaya düşmez ve böyle bir cironun sahte olması veya yetki olmadan yapılmasına rağmen banka poliçeyi vadesinin sona ermesi üzerine ödemiş sayılır.

Kabul eden  
vade hitamı  
tarihinde  
hamil olur

61. Bir poliçeyi kabul eden kişi, poliçenin vadesinin sona ermesi üzerine veya daha sonra kendi hakkı ile poliçenin hamili ise veya hamili olursa, poliçe ibra edilir.

Açıkça  
feragat

62. (1) Poliçenin hamili poliçenin vadesinin sona ermesi üzerine veya daha sonra kabul edene karşı haklarından tamamen ve şartsız olarak feragat ederse, poliçe ibra edilir.  
Poliçe kabul edene teslim edilmezse feragat yazılı olmalıdır.

(2) Herhangi bir tarafın bir poliçedeki mükellefiyetlerinden, vadesinin sona ermesi üzerine veya sona ermesinden sonra hamil tarafından aynı şekilde vazgeçilebilir. Ancak, bu maddenin içerdiği hiçbir kural, vazgeçme ihbarı verilmeksizin gerçek bir hamilin haklarını etkilemez.

İptal

63. (1) Bir poliçe, hamili veya temsilcisi tarafından isteyerek iptal edildiğinde ve iptal edildiği poliçenin üzerinde aşikâr olduğunda, poliçe ibra edilir.

(2) Aynı şekilde, bir poliçede sorumlu olan herhangi bir taraf hamil veya temsilcisi tarafından imzasının isteyerek iptali ile ibra edilebilir. Böyle bir durumda, imzası iptal edilen taraf aleyhine rücu hakkı olacak herhangi bir cırantı ibra edilir.

(3) İstemeyerek veya yanlışlıkla veya hamilin yetkisi olmadan yapılan iptaller geçersizdir; ancak bir poliçe veya üzerindeki herhangi bir imzanın iptal edildiğinin görüldüğü durumlarda, ispat külfeti iptalin istemeyerek veya yanlışlıkla veya yetkisiz olarak yapıldığını iddia eden tarafa aittir.

Poliçede  
değişiklik

64. (1) Bir poliçe veya kabul poliçe üzerinde sorumlu olan tüm tarafların rızası olmadan esasa ilişkin bir şekilde değişikliğe uğradığında poliçe, değişikliği kendisi yapan veya değişikliğe kendisi yetki veren veya rıza gösteren taraf ile müteakip cırantılar dışında başkaları için feshedilir.

Ancak:-

Bir poliçeye esasa ilişkin değişiklikler yapıldığında ve yapılan değişiklikler aşikâr olmadığında ve poliçe gerçek



bir hamilin elinde bulunduğunda, böyle bir hamil, poliçede değişiklik yapılmalı gibi poliçeden yararlanabilir ve esas vadesine göre ödenmesini zorlayabilir.

- (2) Özellikle aşağıdaki değişiklikler esasa ilişkindir: tarihte, ödenecek miktarda, ödeme tarihinde, ödeme yerinde yapılan herhangi bir değişiklik ve poliçe şartsız olarak kabul edildiğinde, kabul edenin rızası alınmadan bir ödeme yerinin eklenmesi.

#### KABUL VE TAVASSUTSUZ ÖDEME

Tavassuten kabul ve protesto ettikten sonra kabul

65. (1) Bir poliçe ademi kabul yolu ile red için protesto edildiğinde veya daha iyi bir teminat için protesto edildiğinde ve vadesi geçmediğinde, poliçede halen sorumlu olmayan herhangi bir kişi, hamilin rızası ile müdahale ederek poliçeyi protesto ettikten sonra poliçe üzerinde sorumlu olan herhangi bir tarafın itibarı veya poliçe kimin hesabına çekilmişse o kişinin itibarı için tavassuten kabul edilebilir.
- (2) Bir poliçe çekilmiş olduğu miktarın sadece bir kısmı ile ilgili olarak tavassuten kabul edilebilir.
- (3) Protesto ettikten sonra tavassuten kabulün geçerli olması için:-
- (a) Poliçe üzerine yazılması ve tavassuten kabul edildiğini göstermesi gerekmektedir;
- (b) Tavassuten kabul eden tarafından imzalanmalıdır.
- (4) Tavassuten kabul, kimin hatırı için yapıldığını açıkça göstermediğinden, keşidecinin hatırı için kabul edildiği sayılır.
- (5) İtirazda ödenen bir poliçe tavassuten kabul edildiğinde vadesinin sona ermesi, tavassuten kabul edildiği tarihten itibaren değil ademi kabul için protesto edildiği tarihten itibaren hesaplanır.

Tavassuten kabul edenin sorumluluğu

66. (1) Bir poliçeyi tavassuten kabul eden kişi poliçeyi kabul etmekle poliçenin muhatap tarafından ödenmesi halinde, kabul vadesi uyarınca poliçeyi, usulüne uygun olarak ibraz halinde, ödemeyi tekeffül etmiş olur; ancak, poliçe ödeme için usulünce ibraz edilmeli ve ademi tediye için protesto edilmiş olmalı ve bu olgular tavassuten kabul eden kişinin bilgisine sunulmuş olmalıdır.
- (2) Tavassuten kabul eden kişi, hamil ile hatırı için kabul ettiği taraftan sonra poliçeye taraf olanların tümüne karşı sorumludur.

Tavassuten kabul edene itiraz

67. (1) Reddedilmiş bir poliçenin protesto edildikten sonra tavassuten kabul edildiği veya poliçeyi gereği halinde kabul veya ödemek üzere poliçenin bir kimseyi gösterdiği durumlarda, poliçe tavassuten kabul edene veya ödemeyi kabul eden kimseye ödemek için ibraz edilmeden önce ademi tediye nedeniyle protesto edilmelidir.

Tavassuten  
ödeme ve  
protesto  
ettikten  
sonra kabul

- (2) Tavassuten kabul edenin adresi, poliçenin ademi tediye nedeniyle protesto edildiği aynı yerde olduğunda poliçe, vadesinin sona erdiği tarihi izleyen günden geç olmamak üzere tavassuten kabul edene ibraz edilmelidir; ve tavassuten kabul edenin adresi poliçenin ademi tediye için protesto edildiği yerden başka bir yerde olduğunda poliçe, vadesinin sona erdiği tarihi izleyen günden geç olmamak üzere tavassuten kabul edene ibraz edilmek üzere gönderilmelidir.
  - (3) İbraz etmekte veya ibraz etmemekteki gecikmeler, ödemek için ibraz etmek veya ödemek için ibraz etmemekteki gecikmeleri mazur gören herhangi bir şartla mazur görülür.
  - (4) Bir poliçe, tavassuten kabul eden tarafından reddedildiğinde, ademi tediye için onun tarafından protesto edilmelidir.
68. (1) Bir poliçenin ademi tediye nedeniyle protesto edildiği durumlarda, herhangi bir kişi müdahale ederek poliçe üzerinde sorumlu olan herhangi bir tarafın itibarı veya poliçe kimin hesabına çekilmişse o kişinin itibarı için, poliçeyi protesto ettikten sonra ödeyebilir.
- (2) İki veya daha çok kişi farklı tarafların itibarı için poliçeyi ödemeyi teklif ettiğinde, poliçedeki en çok tarafı ibra edecek olan kişinin ödemesi tercih edilir.
  - (3) Protesto ettikten sonra tavassuten ödemenin basit bir gönüllü ödeme olarak değil protesto ettikten sonra tavassuten ödeme olarak geçerli olması için, poliçenin protesto edildiği Kaza Mahkemesi Mukayyidinin bir şerhi ile tasdik edilmelidir. Mukayyidin şerhi, protestoya eklenebilir veya protestonun ilâvesi olabilir.
  - (4) Tavassuten ödeyen veya o husustaki temsilcisi, poliçeyi tavassuten ödeme niyetini ve kişinin hatırı için ödeyeceğini deklâre etmelidir.
  - (5) Bir poliçe tavassuten ödendiğinde, hangi tarafın hatırı için ödenmişse, o taraftan sonra gelen tüm taraflar ibra edilir ancak tavassuten ödeyen hangi tarafın hatırı için ödemişse o taraf ve o tarafa mükellefiyeti olan tüm taraflarla ilgili olarak hamilin yerini alır ve hamilin gerek hakları gerek görevleri açısından halefi olur.
  - (6) Tavassuten ödeyen kimse, poliçe tutarı ile poliçenin red-dine ilişkin masrafları hamile ödemesi üzerine, poliçenin kendisini ve protestoyu almak hakkına sahiptir. Hamil kendinden istenmesi üzerine bunları teslim etmezse tavassuten ödeyen kimseye zarar ziyan ödemeye mecburdur.
  - (7) Poliçe hamili, poliçe protesto edildikten sonra ödemeyi kabul etmezse, böyle bir ödeme sonucu ibra edilecek olan bir taraf aleyhine rücu hakkını kaybeder.

#### KAYIP POLİÇELER

Hamilin ka-  
yıp poliçenin  
süretini alma  
hakkı

69. Bir poliçe vadesi gelmeden önce kaybedildiğinde poliçenin hamili olan kimse, kendisine aynı vadede sona eren başka bir poliçe vermesi için keşideciye başvurabilir ve bu arada, ve gerekmesi halinde, kaybedildiği iddia edilen poliçenin tekrar bulunması halinde, kim olursa olsun herkese karşı keşideciyi tazmin etmek için keşideciye teminat verir.

Keşideci yukarıda sözü edildiği şekilde istenmesi üzerine poliçenin böyle bir süretini vermeyi reddederse, süreti vermeye zorlanabilir.

Kayıp  
poliçe ile  
ilgili dava

70. Mahkeme veya yargıç, bir poliçe ile ilgili herhangi bir dava veya yargı işleminde, başka herhangi bir kişinin ilgili poliçe üzerindeki taleplerine karşı Mahkeme veya yargıçı ikna edecek kadar bir kefalet verilmesi şartıyla, poliçenin kaybının ileri sürülmemesini emredebilir.

#### EKLERİ OLAN POLİÇELER

Ekleri olan  
poliçelerle  
ilgili  
kurallar

71. (1) Bir poliçe kısımları bulunan bir set olarak keşide edildiği ve kısımların her biri sayılandırıldığı ve öteki kısımlara atıfta bulunduğu durumlarda kısımların tümü bir poliçe teşkil eder.
- (2) Kısımları olan bir poliçe hamili, iki veya daha çok kısmı farklı kişilere ciro ederse, bu gibi her kısımdan sorumlu olur ve onu izleyen her cıvranta da ilgili kısımlar ayrı poliçelermiş gibi, kendisinin ciro ettiği kısımdan sorumludur.
- (3) Bir poliçe setinin iki veya daha çok kısmı farklı gerçek hamillere ciro edildiğinde, mülkiyeti ilk tahakkuk eden hamil, bu gibi hamiller arasında poliçenin gerçek sahibi sayılır; ancak bu fıkranın içerdiği hiçbir kural ilk olarak kendisine ibraz edilen kısımlarında kabul eden veya ödeyen kişinin haklarını etkilemez.
- (4) Kabul herhangi bir kısma yazılabilir ve sadece bir kısım üzerine yazılmalıdır. Poliçeyi ödeyecek kimse, bir kısımdan fazla kısım kabul ederse ve bu şekilde kabul edilmiş kısımlar ilerde farklı hamillerin eline geçerse, her kısım ayrı bir poliçe imiş gibi poliçeyi ödeyecek kimse, bu tür her kısımdan sorumlu olur.
- (5) Kısımlı olarak keşide edilen bir poliçeyi kabul eden kimse, kabul beyanını taşıyan kısmın kendisine teslim edilmesini istemeden poliçeyi öderse ve o kısım vadesi geldiğinde ödenmemiş olarak gerçek bir hamilin elinde durursa, o poliçenin hamiline karşı sorumludur.
- (6) Yukarıdaki kuralların tümüne bağlı kalınması koşuluyla, kısımlı olarak keşide edilen bir poliçenin herhangi bir kısmı ödeme yolu ile veya başka şekilde ibra edildiğinde, tüm poliçe ibra edilmiş olur.

#### YASALAR ARASINDA ÇELİŞKİ

Yasalar  
arasında  
çelişki  
halinde  
yugulanacak  
kurallar

72. (1) Bir ülkede keşide edilen bir poliçe başka bir ülkede ciro edildiğinde, kabul edildiğinde veya ödenebildiğinde poliçeye taraf teşkil edenlerin hak, görev ve sorumlulukları aşağıdaki şekilde kararlaştırılır:-
- (a) Poliçenin şekil açısından gerekleri ile ilgili geçerliliği, keşide yerinin yasaları uyarınca kararlaştırılır; ve

(b) Kabul veya ciro veya protestodan sonra kabul gibi takip eden sözleşmeler şeklindeki gereklerle ilgili geçeri-  
liliği, sözleşmenin yapıldığı yerin yasaları uyarınca ka-  
rarlaştırılır:-

Ancak,

(i) Bir poliçe Kıbrıs dışında keşide edildiğinde keşide yerinin yasaları uyarınca pulları konmamış olması nedeniyle geçersiz olmaz;

(ii) Kıbrıs dışında keşide edilen bir poliçe, şekil açısından gerekleri ile ilgili olarak Kıbrıs yasalarına uyarsa, ödenmesini sağlamak amacıyla Kıbrıs'ta ciro eden, hamili olmak veya ona taraf teşkil eden tüm kişiler arasında olduğu gibi geçerli olarak muamele görür.

(2) Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla, bir poliçenin keşidesi, cirosu, kabulü veya protestodan sonra kabulünün tefsiri, bu gibi sözleşmelerin yapıldığı ülkenin yasaları uyarınca yapılır:

Ancak dahili bir poliçe Kıbrıs dışında ciro edildiğinde ödeyecek kimse ile ilgili ciro, Kıbrıs Yasaları uyarınca tefsir edilir.

(3) Hamilin kabul veya ödeme için ibraz etme veya başka işlemlerle ilgili görevleri ve protesto veya red ihbarının gerekli veya yeterli olup olmaması, fiilin işlendiği veya poliçenin reddedildiği ülkelerin yasaları uyarınca kararlaştırılır.

(4) Bir poliçe Kıbrıs dışında keşide edildiğinde ancak Kıbrıs'ta ödenebildiğinde ve ödenen miktar Kıbrıs parası olarak ifade edilmediğinde, açıkça bir şart bulunmaması halinde ilgili miktar, poliçenin ödeneceği tarihte ödeme yerinde talep üzerine ödenen poliçeler için geçerli döviz kuru üzerinden hesaplanır.

(5) Bir poliçe bir ülkede keşide edildiğinde ve başka bir ülkede ödeneceğinde vadesinin sona erdiği tarihi ödeneceği ülkenin Yasalarına göre kararlaştırılır.

## II. KISIM

### BANKALARIN ÖDEDİĞİ ÇEKLER

Çekler ve  
Bankaların  
çeklerle  
ilgili  
yükümlülükleri

73. (1) Çek bir banka üzerine çekilmiş ilk talepte ödenen bir poliçedir.

(2) Bankalar, çekle işleyecek hesap açarken, çek karnesi verirken ve bu Yasa ile kendilerine verilen görev ve yükümlülükleri yerine getirirken, bu işlemlerin gerektirdiği dikkat ve özeni göstermek zorundadırlar.

(3) Bankalar, çek karnelerinin her yaprağına çekle işleyen hesabın bulunduğu şubenin adını ve keşidecinin tam ismini ve hesap numarasını yazmak zorundadır. Bankalar, çek karnelerinin yapraklarına, bunlar dışında, keşideci ile ilgili ek bilgileri de yazabilirler.

(4) Bir bankanın müşterisi tarafından o banka üzerine çekilen çeki ödeme görevi ve yetkisi aşağıda görülen nedenlerden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda sona erer:

- (a) Çekin kaybolduğunun veya çalındığının veya müşteri veya vekili tarafından imza edilmediğinin ve bu konuda polise şikâyet yapıldığının ve şikâyetin polise yapıldığının polisce belgelendirildiğinin bankaya bildirilmesi ve polisin verdiği belgenin bankaya verilmesi; veya
- (b) Müşterinin öldüğünün bankaya bildirilmesi.

Bankanın  
çeki ödeme  
görevi

74. Çekle işleyen hesabın bulunduğu banka şubesi, ibraz edildiği anda karşılığı bulunan çeki ödemek zorundadır. Çekin, muhatap bankanın çek hesabı açılmış olan şubesi dışındaki herhangi bir şubesine ibraz edilmesi halinde, karşılığı o şube tarafından provizyon (karşılık) istenmek suretiyle ödenir.

Bu fıkra amaçları bakımından "muhatap banka" çekle işleyen hesabın açıldığı bankayı anlatır."

Çekin  
ödeneme-  
yeceği hal

74A. İbrâz edildiğinde karşılığı olmadığı nedeniyle çekin üzerine yazılı tutarın ödenmeyeceğinin saptanması halinde, ibraz tarihi ile ödenmeme sebebi çekin üzerine yazılmak suretiyle hamiline geri verilir.

Hesap sa-  
hibinin çeki-  
nin ödenme-  
mesi halle-  
rinde muha-  
tap Banka-  
nın sorum-  
lulukları

74B. (1) Karşılığı olmadığı için çeki ödemeyen muhatap banka, hesap sahibinin kendisinin veya vekil veya temsilcilerinin elinde bulunan o bankanın bütün çek karnelerini geri vermesini bu maddenin (2)'nci fıkrası gereğince düzeltme işlemlerini yerine getirmeden bir yıl süre ile çek keşide edemeyeceğini ve aksine davranışların cezai müeyyideler gerektireceğini, ibraz tarihini izleyen beş iş günü içinde, iadeli taahhütlü mektupla hesap sahibine bildirir. Mektubun bir sureti aynı gün Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına gönderilir.

(2) Hesap sahibi ihtar mektubunu aldığı veya 74D maddesine göre almış sayıldığı tarihten başlayarak on iş günü içinde çek tutarını, yüzde on tazminat ve gecikme faizi ile birlikte hamil adına muhatap bankaya yatırdığı takdirde, çek keşide etme hakkını yeniden kazanır. Muhatap banka bu durumu bu maddenin (1)'inci fıkrasına uygun olarak gönderilen mektup tarihinden başlayarak yirmi bir iş günü içinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına bildirir.

Bu madde amaçları bakımından "gecikme faizi", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınca saptanmış Resmi Gazete'de ilân edilen azami yasal genel kredi faizini anlatır .

Muhatap  
Banka,  
Merkez  
Bankası ve  
diğer banka-  
ların sorum-  
lulukları

74C. Muhatap banka, karşılığı olmadığı için çekin ödenmediğini ve hesap sahibi hakkında gereken bilgileri, 74B maddesinin (1)'inci fıkrasına uygun olarak yapılan tebligat tarihinden başlayarak yirmibir işgünü içinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına bildirir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası durumu en fazla on iş günü içinde bankalara duyurur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının duyurusunun bankalar tarafından öğrenildiği günden ve herhalde duyuru tarihini izleyen onbeş'inci günün bitiminden başlayarak, bir yıl süre ile hesap sahibine veya vekil ve temsilciliklerine çek karnesi verilmez ve çekle işleyecek hesap açılmaz ve açılmış mevcut hesaplar kapatılır.

Merkez Ban-  
kasının du-  
yurusu

74Ç. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası, Şirketler Mu-  
kayyitliğince kendisine bildirilen iflâs etmiş şirketlerin yüzde  
onbeş ve daha fazla hisseye sahip hissedarlarına ve çek hesabı  
açmaktan ve kullanmaktan yasaklananlara ait duyuruları, ekli  
cetveldeki örneğe uygun olarak ilgili durumlarda, ilgili bilgi-  
leri bir defaya mahsus olmak üzere yayınlamalıdır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası bu tür bil-  
gileri en az ayda bir defa yayınlamak zorundadır.

74D. Bu Yasa uyarınca yapılacak ihbarlar herhangi bir adres deği-  
şikliği bildiriminde bulunulmadığı müddetçe çek hesabı sahibi-  
nin hesabı açtırırken bildirdiği adrese yapılmakla geçerli olur.

İadeli taahhütlü mektubu ilgili kişi her ne sebeble olursa  
olsun, vermek isteyen postacıdan ve/veya postahaneden teslim  
almaması halinde, postahänenin böyle bir taahhütlü mektubun  
varlığı hakkında ilgili kişinin adresine ihbar veya bildiri verdiği  
gün, iadeli taahhütlü mektubun tebliğ edilmiş olduğu addolunur.

Suç ve  
Cezalar

75. (1) Bu Yasanın 74B maddesinin (1)'inci fıkrası uyarınca banka  
tarafından yapılan ihbarı aldığı veya almış sayıldığı tarih-  
ten başlayarak on iş günü içinde düzeltme işlemlerini yeri-  
ne getirmeyenler veya geçerli sebebe dayanmaksızın  
çek karnelerini geri vermeyenler, bir suç işlemiş olurlar ve  
mahkûmiyetleri halinde üç yıla kadar hapis veya üç milyon  
Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya bir-  
den çarptırılabilirler.

Bu Yasanın 74B maddesinin (2)'inci fıkrasında belirt-  
len düzeltme işlemi yapılmadığı halde 74(c) maddesindeki  
bir yıllık süre içinde veya bu maddenin (4)'üncü fıkrası  
gereğince hükmolunan süre içinde çek keşide edenler,  
fiillerinin başka bir suç sayılıp sayılmadığına bakılmaksızın,  
bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde üç yıla  
kadar hapis veya üç milyon Türk Lirasına kadar para ceza-  
zasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(2) Bu Yasanın 74, 74A, 74B ve 74C maddelerinde yazılı yü-  
kümlülükleri yerine getirmeyen veya geciktiren banka bir  
suç işlemiş olur ve mahkumiyeti halinde on milyon Türk  
Lirasına kadar ağır para cezasına çarptırılabilir.

(3) Bir çek kaybolmadığı veya çalınmadığı veya imza edildiği  
halde çekin kaybolduğu veya çalındığı veya imza edilmedi-  
ğini polise veya bankaya bildiren kişi bir suç işlemiş olur  
ve mahkûmiyeti halinde üç yıla kadar hapis veya üç mil-  
yon Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya  
birden çarptırılabilir.

- (4) İbraz edildiğinde, karşılığı bulunmaması sebebiyle ödenmeyen çek keşide eden kişiler bir suç işlemiş olurlar ve mahkûmiyetleri halinde üç yıla kadar hapis veya üç milyon Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler. Mahkeme ayrıca işlenen suçun niteliğine göre üç yıla kadar bankalarda çek hesabı açmasının ve çek keşide etmesinin yasaklanmasına karar verebilir. Yasaklama kararı bütün bankalara duyurulmak üzere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına bildirilir.
- (5) İbraz edildiğinde karşılığı bulunmaması sebebiyle ödenmeyen çek keşide eden kişilerin yurt dışına çıkışları çek hamilinin şikâyeti üzerine bu maddenin (4)'üncü fıkrası kuralarına göre Mahkemece hüküm verilene veya fiili işleyenin 74B maddesinin(2)'inci fıkrasına göre düzeltme hakkını kullanmak suretiyle hamilin zararını karşılayıncaya veya sözkonusu maddede belirtilen süre içinde çek bedelini, yüzde on tazminatı ve gecikme faiziyle birlikte muhatap bankaya veya herhangi bir şubesine yatırıncaya kadar Mahkemece engellenebilir.
- (6) Bu fiillerden dolayı takibatın başlatılması çek hamilinin şikâyetine bağlıdır. Ancak; fiili işleyenin 74B maddesinin (2)'inci fıkrasına göre düzeltme hakkını kullanmak suretiyle hamilin zararını karşılamış olması veya sözkonusu maddede belirtilen süre içinde çek bedelini yüzde on tazminatı ve gecikme faiziyle birlikte muhatap bankaya veya herhangi bir şubesine yatırmış bulunması halinde şikâyet hakkı doğmaz.

#### ÇİZGİLİ ÇEKLER

Umumi ve  
hususî  
çizmenin  
tarifi

76. (1) Bir çekin iç yüzünde aşağıdaki ilâve bulunursa bu ilâve bir çizme teşkil eder ve çek umumi olarak çizilmiş olur:-  
(a) İki paralel çapraz çizgi arasında "ciro edilmez" kelimeleri ile birlikte olsun veya olmasın "and company" kelimeleri veya "and company" kelimelerinin kısaltılmış herhangi bir şekli; veya  
(b) "Ciro edilmez" kelimeleri ile birlikte olsun veya olmasın iki paralel çapraz çizgi.
- (2) Bir çekin iç yüzünde "ciro edilmez" kelimeleri ile birlikte olsun veya olmasın, bir bankanın adı ilâve edildiğinde o ilâve çizme teşkil eder ve çek hususî olarak ve o bankaya çizilmiş olur.

Keşideci  
tarafından  
veya çıkarıldıktan  
sonra  
çizme

77. (1) Çekler umumi veya hususî olarak keşideci tarafından çizilebilirler.
- (2) Bir çek çizilmiş olmadığında hamili çeki umumi veya hususî olarak çizebilir.
- (3) Bir çek genel olarak çizildiğinde, hamili o çeki hususî olarak çizebilir.
- (4) Bir çek umumi veya hususî olarak çizildiğinde, hamili "ciro edilmez", kelimelerini ilâve edebilir.

(5) Bir çek hususi olarak çizildiğinde, hangi banka için çizilmişse, o banka o çeki tahsil için başka bir bankaya hususi olarak çizebilir.

(6) Çizilmemiş veya umumi olarak çizilmiş bir çek tahsil için bir bankaya gönderildiğinde banka çeki hususi olarak bizzat kendisine çizebilir.

Çizme çekin esasa ilişkin bir kısmıdır

78. Bu Yasanın yetkilendirdiği bir çizme, çekin esasa ilişkin bir kısmını teşkil eder, herhangi bir kişinin çizgiyi silme veya bu Yasanın yetkilendirdiği şekilde olması dışında, çizgiye ilâve yapması veya çizgiyi değiştirmesi yasal olmaz.

Bankanın çizgili çeklerle ilgili görevleri

79. (1) Bir çekin, banka olan bir temsilciye tahsil için çizilmesi dışında, birden fazla bankaya hususi olarak çizildiğinde, hangi banka üzerine çekilmişse o banka çeki ödemeyi reddeder.

(2) Bu şekilde çizilmiş olan bir çek hangi banka üzerine çekilmişse, o banka çizilmeye rağmen çeki öderse veya umumi olarak çizilmiş bir çeki bir bankadan başka birine veya banka olan bir temsilcisine tahsil için öderse çekin bu şekilde ödenmesi nedeniyle banka, çekin gerçek sahibine karşı uğrayacağı herhangi bir zarar ziyan için sorumludur:

Ancak bir çek ödenme için ibraz edildiğinde ve ibraz tarihinde çizilmiş olduğu veya silinmiş olan bir çizgi bulunduğu veya bu Yasanın yetkilendirdiği şekilde başka bir şekilde üzerine ilâve veya değişiklik yapıldığı görülmediğinde, çeki iyi niyetle ve herhangi bir ihmalde bulunmadan ödeyen banka, çekin çizilmiş olması veya çizginin silinmesi veya çeki bu Yasanın yetkilendirdiği şekil dışındaki başka bir şekilde ilâve veya değişiklik yapılması ve duruma göre, bir bankadan başka birine veya çekin çizildiği veya çizilmiş olduğu bankadan veya tahsil için banka olan bir temsilcisinden başka birine yapılmış olan bir ödeme nedeniyle sorumlu olmaz veya mükellefiyet altına girmez veya ödeme için soruşturma açılmaz.

Çek çizilmiş olduğunda banka ve keşidecinin korunması

80. Üzerine çizilmiş bir çek çekilen bir banka, çeki umumi olarak çizilmişse bir bankaya ve hususi olarak çizilmişse, çizilmiş olduğu bankaya veya tahsil için banka olan temsilcisine iyi niyetle veya herhangi bir ihmal olmadan ödediği durumlarda, çeki ödeyen banka ve çek muhatabın eline gelmişse, keşideci, çekin ödenmesi, çekişi gerçek sahibine yapılmış gibi; sırasıyla aynı haklara sahip olurlar ve aynı duruma getirilirler.

Hamil üzerine çizmenin etkileri

81. Bir kişi, üzerinde "ciro edilmez" kelimeleri bulunan bir çek aldığı anda, çek, onu aldığı kişinin verdiği değerden daha büyük bir değer vermez ve daha büyük bir değer sahibi olmaz.

Tahsil eden bankanın korunması

82. (1) Bir bankanın umumi olarak veya hususi olarak kendine çizilmiş ve çekle ilgili olarak bir müşterisi için iyi niyetle ve herhangi bir ihmali olmadan ödeme kabul ettiği ve müşterinin çekiye sahip olmadığı veya sahipliğinde eksiklik bulunduğu durumlarda, banka, sadece böyle bir ödemeyi kabul etmesi nedeniyle çekin gerçek sahibine karşı herhangi bir sorumluluk altına girmez.



- (2) Banka, çekin karşılığını ödemededen önce çekin karşılığını müşterisinin hesabına alacak olarak kaydetmesine rağmen, bu madde anlamı içinde çizilmiş bir çeki müşteri için ödemiş olur.

#### IV. KISIM

#### EMRE YAZILI SENETLER

Emre yazılı senedin tarifi

83. (1) Emre yazılı senet, bir kişinin başka bir kişiye yazılı olarak verdiği ve veren tarafından imza edilmiş ve verenin ilk talep üzerine veya belli veya tayini mümkün ilerideki bir tarihte belirli bir kişiye veya onun emrine veya hamiline para olarak belirlenmiş bir miktar ödemeyi taahhüt eden kayıtsız ve şartsız bir vattir.
- (2) Verenin emrine ödenecek senet şeklindeki bir belge, veren tarafından ciro edilmedikçe ve edilene kadar bu madde anlamı içinde bir senet değildir.
- (3) Bir senet, sadece satma veya elden çıkarma yetkisi ile birlikte karşılıklı teminat vaadi de içermesi nedeniyle geçersiz olmaz.
- (4) Görünüşte hem Kıbrıs'ta yapılmış ve hem de Kıbrıs'ta ödenebilen veya hem Kıbrıs'ta yapıldığı ve hem de Kıbrıs'ta ödenebileceği anlamını taşıyan bir senet, dahili bir senettir. Başka herhangi bir senet harici bir senettir.
- (5) Taşınmaz mal ipoteği ile teminat altına alınmış bir senet şeklindeki bir belge, bu madde anlamı içinde bir senet değildir.
- (6) Metinde "Bu, Fesil 262 Poliçeler Yasası anlamı içinde emre yazılı bir senet değildir kelimeleri veya benzeri kelimeler bulunan bir senet şeklindeki bir belge, bu madde anlamı içinde bir senet değildir.

Teslim gereği

84. Emre yazılı senetler, alacaklıya veya ibraz edecek olana teslim edilene kadar, eksik ve tamamlanmamış sayılırlar.

Müştereken ve müteselsilen sorumlu olunan senetler

85. (1) Emre yazılı senetler iki veya daha çok kişi tarafından verilebilirler ve senedi verenler, senedin vadesine göre senetten müştereken veya müştereken ve müteselsilen sorumlu olabilirler.
- (2) Bir senette "ödemeye söz veririm" kelimeleri bulunduğu ve o senet iki veya daha çok kişi tarafından imzalandığında, imzalayanların müşterek ve müteselsil senedi sayılır.

İlk talepte  
ödenen  
senetler

86. (1) İlk talepte ödenen bir senet ciro edildiğinde, cirodan sonraki makul bir süre içinde ödenmeye ibraz edilmelidir. Bu şekilde ibraz edilmezse, ciro eden ibra edilir.
- (2) Makul bir sürenin ne olduğunun kararlaştırılmasında senedin niteliği, mesleğin gelenekleri ile ilgili meselenin olguları dikkate alınır.
- (3) İlk talepte ödenen bir senet ciro edildiğinde, çıkarıldığı tarihten bu yana ödenmesi için ibraz edilmesinde makul bir zaman geçtiğinin görülmesi nedeniyle, hamilin haberi olmadığı mülkiyet eksiklikleri ile etkilemek amacıyla vadesi geçmiş sayılmaz.

Senedin  
ödenme için  
ibrazı

87. (1) Bir emre yazılı senet, metin açısından belirli bir yerde ödenebilecek şekilde yapıldığında, senedi vereni sorumlu tutmak için o yerde ödenmeye ibraz edilmelidir. Başka herhangi bir durumda senedi vereni sorumlu tutmak için ödemeye ibraz gerekli değildir.
- (2) Bir senedin cırantasını sorumlu tutmak için ödemeye ibraz gereklidir.
- (3) Bir senet, metin açısından belirli bir yerde ödenebilecek şekilde yapıldığında, cırantayı sorumlu tutmak için o yerde ibraz edilmesi gerekmektedir. Ancak ödeme yeri sadece bir şerh yolu ile gösterildiğinde, cırantayı sorumlu tutmak için o yerde ibraz yeterlidir, ancak senedi verene başka bir yerde ibraz da başka açılardan yeterli ise yeterli olur.

Verenin  
sorumluluğu

88. Emre yazılı senedi veren kişi, senedi yapmakla:-
- (a) Emre yazılı senedi vadesi uyarınca ödemeyi taahhüd eder;
- (b) Gerçek bir hamile, paranın ödeneceği kimsenin mevcudiyetini ve o günkü ciro etme yeteneğini inkâr etmekten engellenir.

II. Kısımın  
senetlere  
uygulanması

89. (1) Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla ve bu maddenin öngördükleri dışında, bu Yasanın poliçelere ilişkin kuralları, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra emre yazılı senetlere de uygulanırlar.
- (2) Bu kuralların uygulanmasında, bir senedi veren kişi poliçeyi kabul eden kişiye tekabül eden kişi sayılır ve senedin ilk cırantası, keşidecinin emrine ödenen kabul edilmiş bir poliçenin keşidecisine tekabül eden kişi sayılır.
- (3) Poliçelerle ilgili aşağıdaki kurallar senetlere uygulanmazlar;
- (a) Kabul için ibraz;
- (b) Kabul;
- (c) Protesto ettikten sonra kabul;
- (4) Kısımları olan poliçeler.
- (4) Yabancı bir senet reddedildiğinde, protesto edilmesi gerekli değildir.

**V. KISIM**  
**EK KURALLAR**

İyi niyet

90. Dikkatsizce yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın aslında dürüstçe yapılan herhangi bir şey, bu Yasa anlamında iyi niyetle yapılmış sayılır.

İmza

91. (1) Bu Yasanın, herhangi bir belge veya yazının bir kişi tarafından imza edilmesini gerektirdiği durumlarda imzasını kendi eliyle koyması şart değildir; onun yetkisi ile veya yetkisi uyarınca imzasının başka bir kişi tarafından belge veya yazıya yazılması da yeterlidir.

(2) Bu Yasanın herhangi bir belge veya yazısının imza edilmesini gerektirdiği tüzel kişilerle ilgili durumlarda, belge veya yazının tüzel kişinin mühürü ile mühürlenmesi yeterlidir.

Ancak, bu maddenin içerdiği hiçbir kural, bir tüzel kişiye ait poliçe veya senetlerin mühürlenmesini gerektirdiği şekilde yorumlanmaz.

Zamanın hesaplanması

92. Bu Yasanın, herhangi bir fiil veya şeyi yapmak için sınırlandırıldığı zaman süresi üç günden az olduğunda, zamanın hesaplanmasında iş günü olmayan günler hesaba alınmaz.

Fasıl 123

"İş günü olmayan gün" bu Yasa amaçları için Banka Tatilleri Yasası uyarınca veya ona binaen banka tatili olarak saptanan herhangi bir günü anlatır. Başka herhangi bir gün, iş günüdür.

Tahvil kuponları çizilebilir

93. Bu Yasanın çizilmiş çeklerle ilgili kuralları temettü ödenmesi ile ilgili kuponlara da uygulanır.

Zaman aşımı

94. Bir poliçe veya emre yazılı senedin vadesinin sona ermesinden beş yıl sonra o poliçe veya emre yazılı senet için dava açılmaz.

Koruma

95. (1) Poliçe, emre yazılı senet ve çeklerle ilgili iflâs kuralları, bu Yasanın içerdiği herhangi bir kurala rağmen poliçe, emre yazılı senet ve çeklere uygulanır.

Fasıl 328

(2) Bu Yasa veya bu Yasanın etkilediği herhangi bir kaldırılmış yasanın içerdiği hiçbir kural, aşağıdakileri ektelemesin:-

(a) Pul yasası veya Pul Yasasında değişiklik yapan Yasalar veya gelirlerle ilgili olarak zamanında yürürlükte olan herhangi bir Yasa veya mevzuat kuralları;

Fasıl 113

(b) Limited Şirketler Yasası veya Limited Şirketler Yasasında değişiklik yapan Yasalar veya şirketlerle ilgili herhangi bir yasa kuralları.

(3) Bu yasanın içerdiği kurallar, bu Yasa yürürlüğe girmeden önce çıkarılan poliçe, emre yazılı senet veya çeklere uygulanmaz.

## BİRİNCİ CEDVEL

(51. Madde)

- Poliçe ve başka senetlerin protestosu
1. Protesto edilecek olan poliçenin veya başka senedin ve protestonun yapıldığı zaman üzerinde bulunan tüm kayıt ve ciroların gerçek ve tam bir süreti poliçe veya başka senedin protesto edildiğini ve protesto nedenlerini anlatan ve böyle bir süretin alt tarafında bulunan yazılı bir beyanla birlikte (bu süret ile beyandan bundan böyle "protesto belgesi" olarak söz edilir) ilgili poliçe veya senedin, yasanın hangi ilçede protesto edilmesini gerektirmişse o ilçenin Kaza Mahkemesi Mukayyidine sunulur.
- Protestonun kaydedilmesi
2. Mukayyid, protesto belgesinin kendisine sunulması üzerine protesto belgesinin kendisine sunulduğu tarihi belgenin üzerine yazar ve yazısını imzalar ve protesto belgesini Mahkeme kaydı olarak muhafaza eder.
- Protestoların harçları
3. Her protesto belgesine yüz elli mil değerinde damga pulu yapıştırılır; pullar Bakanlar Kurulunun zaman zaman emredeceği cinsten ve gerek baskı gerek yapıştırmak yolu ile konulabilirler ve böyle bir emir bulunmaması veya verilene kadar bu paragraf amaçları için yapışkanlı damga pulu kullanılır.  
Mukayyid, üzerinde saptanmış pul bulunmayan protesto belgelerini kabul etmez.
- Süret v.s. ile ilgili harçlar
4. Herhangi bir Mahkemenin protesto belgesi süreti vermesi ve süretlerin asıllarına mutabık olduklarının tasdiki için herhangi bir davadaki yargı işlemleri dosyası suretlerinin verilmesi ve yargı işlemleri dosyası suretlerinin asıllarına mutabık olduklarının tasdiki için zaman zaman alınması emredilen harçların aynisi alınır ve bu şekilde alınan her harç, böyle bir yargı işlemi dosyasının bir sureti ile ilgili olarak alınmış gibi aynı şekilde alınır, uygulanır ve elden çıkarılır.

## İKİNCİ CEDVEL

(51. Madde)

Ademi kabul protesto formu

(Protesto edilen senedi üzerindeki tüm yazı ve cirolarla birlikte ekleyiniz.)

Yukarıda bir süreti bulunan senet, kabul için usulüne uygun olarak söz konusu A.B.'ye sunulmuştur; A.B. senedi kabul ettiğine dair imzasını koymayı reddetmiştir veya senedi kabul etmekten acizdir; bu nedenle söz konusu senet işbu dilekçe ile protesto edilir.

..... tarihinde bana sunuldu.

Pul  
150 mil

(İmza) .....  
..... Kaza Mahkemesi  
Mukayyidi.

Poliçe tutarını ödemekle sorumlu olan kişinin hazır bulunmadığında kullanılacak protesto formu.

(Protesto edilen senedi, üzerindeki tüm yazı ve cirolarla birlikte ekleyiniz.)

Yukarıda bir süreti bulunan senet ödenmesi için usulüne uygun olarak söz konusu A.B.'ye sunulmuştur; ancak A.B. hazır bulunmadığından söz konusu senet işbu dilekçe ile protesto edilir.

..... tarihinde bana sunuldu.

Pul  
150 mil

(İmza) .....  
..... Kaza Mahkemesi  
Mukayyidi.

Poliçe tutarını ödemekle sorumlu olan kişinin hazır bulunduğu anda ademi tediyeye için kullanılacak protesto formu.

(Protesto edilen senedi üzerindeki tüm yazı ve cirolarla birlikte ekleyiniz.)

Yukarıda bir süreti bulunan senet, tediyeye için usulüne uygun olarak, söz konusu A.B.'ye sunulmuştur; söz konusu A.B. hazır olduğu halde ..... nedeniyle (bilinmekte ise nedenleri yazınız) senedi tediyeye etmeyi reddettiğinden sened işbu dilekçe ile protesto edilir.

..... tarihinde bana sunuldu.

Pul  
150 mil

(İmza) .....  
..... Kaza Mahkemesi  
Mukayyidi.

POLİÇELER YASASI  
CETVEL  
MADDE 74 (Ç)

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ  
MERKEZ BANKASINDAN DUYURU

Sıra No	Çek Kullanmaktan Men Edilen kişinin Adı ve Soyadı, Adresi, Mesleği ve Diğer Bilgiler	Çek Hesabı kullanılmaktan Men edildiğinin Başladığı Tarih
---------	--	---

Yukarıda ismi/isimleri yazılı kişilere isimlerinin karşısında gösterildiği tarihten başlayarak bir yıl süreyle çek karnesi verilemez ve çekle ilgili hesap açılmaz.

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ BANKALAR YASASI**

yasa.	K.K.T.C. Sınırları içinde faaliyet gösteren bankaların denetimine ilişkin
yapar:	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki Yasayı
Kısa İsim	1. Bu Yasa Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar Yasası olarak isimlendirilir.
Kapsam	2. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde bankacılık işlemleri yapmak üzere kurulmuş ve kurulacak olan bankalar ile yabancı bankaların şubeleri bu Yasa hükümlerine bağlıdırlar. (2) Özel Yasa ile kurulmuş olan bankalara ve kooperatiflere ait Yasa hükümleri saklıdır. (3) Bu Yasa ile düzenlenmemiş olan hallerde bankalarla ilgili ve halen yürürlükte olan mevzuatın bu Yasa hükümlerine aykırı olmayan hükümleri saklıdır.
Tanımlar	3. Bu Yasanın uygulanmasında; "Bakanlık" Maliye İşleri ile görevli Bakanlık; "Bankacılık işlemi" Mevduat kabulü, her türlü kredi ve teminat verilmesi, diğer her türlü banka hizmetleri ve bunlara bağlı işlemlerin tamamen veya kısmen yapılmasını; "Banka veya Bankalar" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde faaliyette bulunan bankalar ve bunların şubelerini; "Hesap Dönemi" 1 Ocak ile 31 Aralık tarihleri arasındaki dönem kapsayan takvim yılını; "Kişi" Gerçek veya tüzel kişileri; "Merkez Bankası" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde Merkez Bankacılığı görevini yapmak üzere kurulmuş veya bu görevi yapmakla yetkili kılınmış olan bankayı; "Öz Kaynak" Bankaların bilanço dönemi sonunda fiilen ödenmiş veya tahsis olunmuş sermayeleri ile ihtiyat akçeleri toplamından mevcut ise zararların indirilmesinden sonra kalan bakiyeyi; anlatır.
Kuruluş ve Ko- şulları	4. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde banka işlemleri yapmak üzere yeni bir bankanın kurulması veya yabancı bir bankanın şubesini açabilmesi Bakanlar Kurulundan izin alınmasına bağlıdır. (2) (a) Banka veya Şube kurulması veya açılması için Maliye İşleriyle görevli Bakanlığa başvurulur ve bu Bakanlıkça Ticaret ve Sanayi Bakanlık ve Merkez Bankasının görüşleri alınır. (b) Yapılacak başvurmalarda ilgililerden istenilecek bilgiler ve belgelerin niteliği kurucuların asgari sayısı ve nitelikleri banka statüsünün kapsayacağı hususlar Maliye İşleriyle görevli Bakanlığın tebliğiyle düzenlenir. İzin tarihinden başlayarak bir yıl içinde Bankanın faaliyete geçmemesi halinde kuruluş izni iptal edilmiş sayılır.

- (c) Bankalar açacakları her şube için Maliye işleriyle görevli Bakanlıktan izin almaya ve bu şubelerini açılış tarihinden başlayarak on beş gün içinde Maliye işleriyle görevli Bakanlığa bildirmeye zorludurlar. yabancı bankaların şubeleri (1). fıkra hükümlerine bağlıdır.
- (d) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bir veya birden fazla şubesi faaliyette bulunan yabancı bankalar bu şubelerinden birisini, Genel Merkezi temsile yetkili kılmaya zorludurlar.
- (e) Bu madde uyarınca alınmış geçerli izni olmayan hiçbir gerçek veya tüzel kişi banka işlemleri yapamaz, ilân ve reklâmlarında banka kelimesini kullanamaz. Ancak, bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette olan herhangi bir banka veya şubesi bu Yasa gereğince izin almış sayılır.

En az öz kaynak miktarı ve sermaye

5. (1) Bankaların fiilen ödenmiş sermayeleri 5 milyar ₺'den az olamaz.  
Bakanlar kurulu yukarıdaki (1) inci fıkrada 5 milyar ₺ olarak öngörülen asgari sermaye miktarını 1/1/1992 tarihinden sonra luzumu halinde ve ihtiyaca uygun olarak on katına kadar artırmaya yetkilidir.

- (2) Bankalar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde açacakları her şubeye, ayrıca 200 milyon ₺'den az almamak üzere sermaye tahsis etmek ve öz kaynaklarını bu tahsisleri mümkün kılacak düzeyde tutmak zorundadırlar.

Ancak, bir ilçede bir bankanın birden fazla şube açması halinde açılacak şube sayısına bakılmaksızın o ilçedeki tüm şubeler için asgari sermaye yükümlülüğü 500 Milyon ₺ olup bankalar özkaynaklarını bu tahsisleri mümkün kılacak düzeyde tutmak zorundadırlar.

- (3) Yabancı bankalar sermaye yükümlülüklerini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde dövize çevrilebilir para (konvertibil) olarak kabul edilmiş yabancı para getirmek suretiyle yerine getirirler.

Mevduata ait özel hükümler

6. (1) Bankalar kabul ettikleri mevduatı, kayıtlarında tevdiatta bulunan gerçek ve tüzel kişiler itibariyle ve vadeli olup olmadığına göre ayrıma tabi tutmağa zorludurlar.
- (2) Mevduatların sınıflandırılmasında uyulacak esaslar Merkez Bankasının görüşü alınarak Maliye işleriyle görevli Bakanlıkça tebliğle düzenlenir.
- (3) Yürürlükteki Yasa hükümleri saklı kalmak üzere, mevduat sahiplerinin paralarını bankadan diledikleri anda geri alma hakları hiçbir surette önlenemez ve sınırlandırılmaz.
- (4) Vade ve ihbar konusunda Banka ile tevdiat sahibi arasında önceden anlaşma suretiyle kararlaştırılmış koşullar geçerlidir.
- (5) Bankaların faaliyetlerine son vermeleri veya tasfiye edilmeleri halinde tasarruf mevduatı sahipleri, bu gibi bankaların mevcutları üzerinde diğer alacaklılara göre haklarının %50'si oranında imtiyazlı alacaklı sayılırlar.
- (6) Bankalar kabul edebilecekleri mevduat, verecekleri teminatlar ve gerekli görülecek diğer taahhütleri ile öz kaynakları arasında belli edilecek oranları muhafaza etmek zorundadırlar. Bu oranlar Merkez Bankasının görüşü alınmak suretiyle Maliye işleriyle görevli Bakanlığın tebliği ile saptanır.

Hisse senetlerinin devri veya satılması

7. Bu Yasa uyarınca faaliyet gösteren bankalar tüzüklerine, hisse senetlerinin devri ve satılması konusunda herhangi bir kısıtlama koyamazlar.

Disponibiliteler ve yasal karşılıklar

\* 8. (1) Bankalar, taahhütlerine karşı en az %10 oranında dispo-  
nibilite tesis etmek zorundadırlar.

(2) Bankalar ayrıca ay sonları itibariyle düzenleyecekleri mevduat cetvellerindeki toplam mevduatlarından Bankalar arası mevduatın indirilmesinden sonra kalacak bakiye üzerinden ve %25 oranını geçmemek üzere Maliye İşleriyle görevli Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca saptanacak oranda Merkez Bankası nezdinde açılacak özel bir hesapta nakten karşılık tesis etmekle yükümlüdürler.

(3) Bu maddede sözü edilen disponibil kıymetlerin ve taahhütlerin muhtevası, yasal karşılıkların hesaplanması usulü, yatırılma süresi, mevduat azalması veya oranının düşürülmesi hallerinde özel hesaptan yapılacak iadede uygulanacak esaslar Merkez Bankasının görüşü alınarak Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça bir tebliğle düzenlenir.

(4) Kıbrıs Rum Yönetimi Merkez Bankasında bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce toplanan yasal karşılıklar, bu maddede yasal karşılıkların hesaplanmasında gözönünde bulundurulur.

(5) Merkez Bankası nezdindeki özel hesapta toplanan yasal karşılıkların en çok %50'si, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin ekonomik kalkınması amacıyla kalkınma plânlarında teşviki öngörülen yatırım faaliyetlerinin finansman ihtiyacında kullanılabilir. Bu amaçla kullanılacak yasal karşılığın miktarı, ikrazın kullandırılma koşulları, faizi, vadesi, geri ödeme zamanları Bakanlar Kurulu kararıyla saptanır.

İhtiyat

9. (1) Bankalar, muhtemel zararlarını karşılamak maksadıyla yıllık safi kârları üzerinden en az %10 oranında ihtiyat ayırmaya zorunludurlar. Bu zorunluluk ihtiyatların toplamı ödenmiş sermaye eşit oluncaya kadar devam eder.

(2) Bu madde hükümlerine göre tesis olan ihtiyatların zararlar dışında tahsis yeri, Merkez Bankasının görüşü alınmak suretiyle Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça saptanabilir.

Krediler ve yatırımlar

10. (1) Bankalarca gerçek veya tüzel bir kişiye verilebilecek her türlü krediler toplamı Banka öz kaynağının %20'sini veya mevduatlarının %5'ini (hangisi daha fazla ise) geçemez. Ancak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine veya onun garanti ettiği tüzel kişilere verilecek krediler bu limite tabi değildir.

(2) Bir Bankanın,

(a) İdare Meclisi Başkan ve üyeleri ve Murakıplarına, doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun, verebileceği her türlü krediler toplamı Banka öz kaynaklarının %8'ini veya mevduatlarının %2'sini (hangisi daha fazla ise);

(b) İdare Meclisi Başkan ve Üyeleri ve Murakıplarının hepsine birden, doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun, verebileceği her türlü kredilerin genel toplamı



Banka öz Kaynaklarının %20'sini veya mevduatlarının %5'ini (hangisi daha fazla ise) geçemez. Ancak bir Bankanın İdare Meclisi Başkanı ve üyeleri ve Murakıpların hepsine birden doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun, teminatsız olarak verebileceği her türlü kredilerin genel toplamı £25.000'yi veya £50.000'dan fazla olmamak üzere, Banka Öz Kaynaklarının %2'sini geçemez.

Merkez Bankasının görüşü alınarak, Maliye İşleriyle görevli Bakanın önerisi ve Bakanlar Kurulunun onayıyla bu maddedeki oranlar %20 oranında değiştirilebilir.

(3) Bir Bankanın İdare Meclisi Başkanı ve Üyeleri, menfaat ilişkisi ile bağlı oldukları tüzel kişiler ile ana, baba, kardeş, karı, koca ve çocuklarına taalluk eden kredi, teminat ve kefalet taleplerinin müzakeresine iştirak edemezler ve bu işler hakkında rey veremezler. Bu fıkranın uygulanmasında yasa veya statü gereğince bir tüzel kişinin yönetim veya denetiminde bulunan veya sermayesinin %10'undan fazlasına sahip olan gerçek kişi, tüzel kişiye menfaat ilişkisi ile bağlı sayılır.

(4) Bankalarca Müdür ve memurlarına verilebilecek her türlü krediler toplamı ilgili Müdür veya Memurun üç yıllık maaş tutarını geçemez.

(5) Bankaların iştiraklerine veya doğrudan doğruya kuracakları müessese ve ortaklıklarına tahsis edecekleri sermayelerin genel toplamı, öz kaynaklarının %15'inden fazla olamaz. Ancak bu oran kalkınma plânı ve yıllık programlarda öngörülen sektörlerdeki işlerde kullanılmak üzere Bakanlar kurulu kararıyla %25'e kadar çıkarılabilir.

(6) Bankaların doğrudan doğruya veya dolaylı olarak sermayelerinin %20'sine sahip buldukları iştirakleri ana banka hisse senetlerini satın alamazlar, rehin olarak kabul edemezler ve mukabilinde avans veremezler.

(7) Maliye işleriyle görevli Bakan Merkez Bankasının görüşünü alarak Bakanlar Kurulunun onayıyla:

(a) Kredi konularını ve öncelik esaslarını saptayabilir;

(b) Kredi konularında özel ve genel sınırlamalar koyabilir; istenebilecek teminatın türünü ve miktarını saptayabilir.

(c) Kredi ve yatırımların ekonominin gelişme amaçlarına göre teşviki gereken sektör ve konulara yönlendirilebilmesi için özendirici her türlü tedbirleri alabilir.

Emtia ve taşınmaz mal edinme yasağı

11. (1) Bankalar, bankacılık işlemlerinin gerekli kıldığı ihtiyaçları dışında emtia ve taşınmaz mal edinemezler.

(2) Bankacılık işlemlerinin gerektirdiği taşınır ve taşınmaz malların miktarı ve nitelikleri Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça bir tebliğle düzenlenir.

(3) Bankalar, alacaklarının tasfiyesi dolayısıyla edinmek zorunda kaldıkları taşınır emtiayı en çok bir yıl, taşınmaz malları en çok üç yıl içerisinde elden çıkarmak zorundadırlar.

Faizler

12. Her türlü mevduat kabulünde ve her türlü kredi işlemlerinde alınacak ve verilecek en yüksek faiz oranları ile temin edilecek

öteki menfaatlerin ve tahsil edilecek masrafların mahiyet ve en yüksek oranları ve mevduatta vade müddetlerini tayine ve bunların yürürlük zamanlarını saptamaya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası yetkilidir. Bu hususlar, Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun alacağı kararların Resmi Gazetede yayımlandıkları tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

Bilanço  
ve he-  
saplar

13. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan Bankalar, yetkili mercilere verecekleri hesap ve kayıtlarını Türk Lirası üzerinden de düzenleyebilirler.

(2) Bankalar her ay sonu itibariyle, mevduat ve kredi durumunu kapsayan aylık vaziyet cetvelini taalluk ettiği ayı takip eden onbeş gün içerisinde; her yıl hesap dönemi sonunda düzenleyecekleri Bilanço ve Kâr Zarar hesaplarının murakıplarca onaylanmış birer suretini İdare Meclisi ve Murakıp Raportları ile birlikte yıl sonundan başlayarak üç ay içerisinde Maliye İşleri ile görevli Bakanlığa ve Merkez Bankasına gönderirler.

(3) Bankalar, Maliye İşleri ile görevli Bakanlıkça veya bu bakanlığın yetkili kılacağı mercilerce istenilecek bilgileri vermek zorundadırlar.

(4) Müşterilerin kişisel hesapları hakkında yasalarla yetkili kılınan merciler dışında kişi veya kurumlara bilgi verilemez.

(5) Aylık mevduat ve kredi, yıllık bilanço ve Kâr zarar hesabı cetvellerinin ihtiva edeceği bilgiler ve şekli Maliye İşleriyle görevli Bakanlık ile Merkez Bankası tarafından birlikte saptanır.

Bankaları  
Denetim  
Yetkisi

14. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası aşağıdaki bentlerde öngörülen denetim, saptama ve tahlilleri yapmaya yetkilidir:

(a) Bankaların her türlü işlemlerinin bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve denetim) Yasası ve yürürlükteki Yasa gücünde kararnamelerle diğer ilgili Yasalara ve bu Yasalar uyarınca çıkarılan tüzük, yönetmelik, karar, tebliğ ve emirnamelerin kurallarına uygunluğunun denetimi; ve

(b) Bankaların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, kâr ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların saptanması ve tahlili.

(2) Bakanlık, gerekli gördüğü durumlarda, yukarıdaki (1). fıkranın (A) bendinde yer alan denetimleri, görevlendireceği Bakanlık personeli ile de yaptırabilir.

İdari  
Tedbirler

15. (1) Bankalarda yapılan denetlemeler sonucunda, bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ve ilgili diğer mevzuata aykırı olarak bankanın ve iştiraklerinin emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek nitelikte, işlemleri tesbit olunan banka mensuplarının haklarında ayrıca kanuni kovuşturma yapılması mümkün olmakla beraber, denetlemeyi yapan merciin talebi üzerine görevlerine son verilmesi zorunludur.

(2) (A) Bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ile ilgili diğer mevzuata aykırı işlemlerini verilen süre içinde düzeltmeyen ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi ve önlenmesi konusunda alınmasını istediği tedbirleri almayan Bankaların, sorumluları hakkında yapılacak yasal kovuşturma saklı olmak üzere, avans ve reeskont kredilerini durdurmaya, açılan kredileri geri almaya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası yetkilidir.

(B) Hakkında idari tedbir alınacak bankanın denetlenmesinin Bakanlıkça yapılmış olması halinde, Bakanlık (A) bendinde öngörülen idari tedbirlerin alınmasını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasından isteyebilir.

(3) Bu Yasa, Kooperatif Şirketler Yasası ve Merkez Bankası Yasası ve diğer ilgili özel yasalara göre yetkili olanlar dışında kalan gerçek veya tüzel kişilerin, mevduat kabul ettikleri veya bankacılık işlemleri yaptıkları, ticaret ünvanları ve her türlü belgeleri ile ilân ve reklâmlarında banka kelimesini ya da mevduat kabul ettikleri veya bankacılıkla uğraştıkları izlenimini veren kelime veya tabirler kullandıkları saptandığı takdirde, sorumlular hakkında yasal kovuşturmaya geçilmekle beraber, gecikmesinde sakınca görülen hallerde, Bakanlıkça bunların iş yerleri geçici olarak kapatılabileceği gibi bu Yasaya aykırı belgelerle, ilân ve reklâmları toplatılabilir.

16. (1) Denetlemeler sonucunda bir bankanın mali bünyesinin ciddi bir şekilde zayıflamakta olduğunun saptanması halinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası, uygun bir süre vererek banka yönetim kurulundan:

(A) Sermayenin artırılmasını veya sermayenin ödenmeyen kısmının tahsilini,

(B) Tahsilinde tehlike görünen alacaklar için karşılık ayrılmasını,

(C) Yeni personel alımının durdurulması veya sınırlandırılması suretiyle veya benzeri şekilde masrafların kısılmasını,

(Ç) İştirak veya sabit değerlerinin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasını,

(D) Risk doğurucu işlemlerden kaçınılmasını, plasmanların durdurulmasını veya sınırlandırılmasını,

(E) Bu Yasa, Pul Yasası, Döviz İstikrar Fonu Yasası, Para ve Kambiyo İşleri Yasası, Dış Ticaret (Düzenleme ve Denetim) Yasası ve yürürlükteki diğer ilgili mevzuata ve bu yasalar uyarınca çıkarılan Tüzüklere aykırı fiilleri saptanan personelin, bankayı temsil yetkilerinin kaldırılmasını,

(F) Mali bünyenin güçlendirilmesi için benzeri diğer tedbirlerin alınmasını

bir talimatla isteyebilir.

(2) Yönetim Kurulu, (1). fıkra uyarınca verilen talimat yönünde gerekli tedbirleri almak ve aldığı karar ve tedbirleri aylık raporlar halinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına ve Bakanlığa bildirmek zorundadır.

(3) Yönetim Kurulu, (1). fıkra'ya göre alınması istenen tedbirleri kısmen veya tamamen almadığı veya bu tedbirlerin alınmış olmasına rağmen bankanın mali bünyesindeki zayıflama devam ettiği takdirde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası aşağıdaki tedbirleri aldirtmaya yetkilidir:

(A) Likiditenin güçlendirilmesi amacıyla iştirak ve gayri menkuller gibi duran varlıklarının kısmen veya tamamen başka kurum ve kuruluşlar tarafından satın alınmasını sağlamaya,

(B) Yasal karşılık yükümlülüklerini, cezai faizlerini de kaldırmak suretiyle, ertelemeye,

(C) Mali bünyenin takviyesi için gerekli göreceği diğer tedbirleri aldirtmaya.

(4) Denetlemenin Bakanlıkça yapılması ve denetleme sonucunda bir bankanın mali bünyesinin ciddi bir şekilde zayıflamakta olduğunun saptanması halinde, Bakanlık da, bankacılık işlemlerinde bulunma yetkisinin bankanın bir kısım şubeleri veya bütün teşkilâtı için geçerli olmak üzere, geçici bir süre kaldırılmasını Bakanlar Kurulundan isteyebilir.

(5) Yukarıdaki fıkralarda öngörülen tedbirlere rağmen mali bünyenin güçlendirilmesine olanak sağlanamayan hallerde Bakanlar Kurulu, mahkemeden bankanın tasfiyesi hakkında karar verilmesini isteyebilir.

Birleşme  
veya  
Devir.

17. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan bankalardan birinin diğer bir veya birkaç banka ile birleşmesi veya bütün aktif ve pasiflerini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan diğer bir bankaya devretmesi bakanlığın iznine bağlıdır.

(2) Bakanlık, devir veya birleşmenin ilgililerin menfaatlerine aykırı düşmeyeceği sonucuna varırsa, devir veya birleşme işlemlerine izin verebilir.

(3) İzin tarihinden başlayarak üç ay içinde ilgili bankaların yetkili organlarınca karar alınarak devir veya birleşme işlemlerine geçilmediği takdirde, devir izni geçersiz olur.

(4) Devir veya birleşmenin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Resmi Gazetesinde yayımlanmasından sonra, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası, ilgili bankaların mevduat munzam karşılıkları hesaplarından, uygun göreceği miktar ve koşullarla devir veya birleşme döneminde iadeler yapabilir.

Tasfiye ve-  
ya faaliyete  
son veril-  
mesi

18. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan bankalar, faaliyetlerine son vermek ve bunları tasfiye etmek istedikleri takdirde, durumu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde basımı ve dağıtımı yapılan en az iki gazete ile ilân ve mevduat sahipleri ile alacaklılarına veya bu durumda sayılabilecek kişi ve kurumlara tebliğ ederek ellerinde bulunan aynı ve nakdi her türlü mevduat ile emanet ve cari hesap bakiyelerini, vesair borçlarını, vadeli olsalar bile vadelerini beklemeksizin iki ay içinde iadeye ve bu süre içerisinde sahibi başvurmuyan aynı ve nakdi her türlü mevduat, emanet ve alacakları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına tevdi etmeye mecburdurlar. Merkez Bankası, bu suretle verilen değerleri on yıl süre ile her yıl başında usulüne göre ilân etmek suretiyle saklar ve aranmamaları halinde bu değerler Devlete gelir kaydedilir.

(2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan bankaların faaliyetlerine son vermeleri veya tasfiye edilmeleri halinde, mevduat sahipleri bu gibi bankaların mevcutları üzerinde, diğer alacaklılara göre haklarını öncelikle alır.

Para ve  
Hapis  
Cezası

19. (1) Bu Yasanın 5. maddesine aykırı durumları saptanan bankaların işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensupları bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Ayrıca Bakanlık tarafından altı ayı geçmemek üzere verilecek bir süre içinde durumlarını düzeltmedikleri takdirde, Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu, Bankanın Bankacılık işlemleri yapma veya mevduat kabul etme iznini geçici veya sürekli olarak, kısmen veya tamamen ve tüm teşkilâtını veya gerekli görülecek şubelerini kapsayacak şekilde kaldırabilir.

(2) Bu yasanın 9. maddesinde belirtilen yükümlülüğünü yerine getirmeyen bankalar, Bakanlıkça, bir aydan az olmamak kaydıyla, bildirilecek süreler içerisinde bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde, bunların mensupları bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde, görev ve ilgilerine göre, beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(3) Bankaların, mahkemelerle resmi dairelere hitaben düzenledikleri veya yayınladıkları belgelerde, yapılan gerçeğe aykırı beyanlardan dolayı bu belgeleri veya bunların düzenlenmesine esas olan her türlü belgeleri imza edenler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre yedi yıla kadar hapis veya 20.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(4) Bu Yasanın 10., 11. ve 12. maddeleri kurallarına uymayan bankaların işlerini fiilen yöneten mensupları bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(5) Bu Yasanın 13. ve 16. maddeleri kurallarına uymayan bankaların, işlerini fiilen yöneten mensupları bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre, beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(6) Denetimle ilgili Bakanlık mensupları ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası mensuplarının görevlerini yapmalarına engel olan ya da istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen gerçek ve tüzel kişiler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Para cezası ile birlikte hapis cezası ve faaliyetten alıkoyma

20. (1) Bu Yasanın 4. maddesinde belirtilen izin olmaksızın Bankacılık işlemleri ile uğraşan veya mevduat kabul eden gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevli veya ilgili mensupları, bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde fiile katılma derecelerine göre beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

- (2) Bu Yasanın 4. maddesi kurallarına veya bu kurallara dayanarak çıkarılmış tebliğlere aykırı durumları saptanan bankalar altı ayı aşmamak üzere, Bakanlık tarafından verilecek bir süre içerisinde durumlarını düzeltmedikleri takdirde, bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile bu bankaların bankacılık işlemlerini yapma veya mevduat kabul etme izni geçici veya sürekli olarak kısmen veya tamamen ve tüm teşkilâtlarını veya gerekli görülecek şubelerini kap-sayacak şekilde kaldırılabilir.

Ayrıca 4. madde kurallarına aykırı harekette bulunan ve işleri fiilen yöneten görevli ve ilgili gerçek veya tüzel kişiler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde görevli ve ilgili gerçek kişiler beş yıla kadar hapis veya 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden tüzel kişiler ise 15.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına çarptırılabilirler.

- (3) Bu maddenin (1). (2). fıkraya kurallarına aykırı harekette bulunanlar aleyhine, Bakanlığın talebi üzerine, iş yerlerinin geçici veya sürekli olarak kapatılmasına, ilân ve reklâm-larının durdurulması veya toplatılmasına mahkemece karar verilebilir.

#### Sırların Saklanması

21. (1) Sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri, bankaya ya da müşterilerine ait sırları bu konuda yasal olarak açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayan banka mensupları ile diğer görevliler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde iki yıla kadar hapis veya 2.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

Ancak ceza davaları amacıyla yapılan soruşturmalar için verilen bilgi veya belgeler bu madde kapsamı dışında olup suç oluşturmaz.

(2) (1). fıkrada belirlenen kişiler, bu sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklarlarsa, bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde üç yıla kadar hapis veya 3.000.000.- Türk Lirasına kadar para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilirler.

(3) Bu madde kuralları, işlerinden ayrılan banka mensupları ile diğer görevliler hakkında da işten ayrıldıkları tarihten başlayarak üç yıl süreyle uygulanır.

#### Geçici Madde Daha önce kurulmuş bankaların durumu 42/1989

1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar (Değişiklik) Yasasının yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş olan ve sermayeleri bu Yasada öngörülen asgari sermaye miktarından az olan bankalar ve şubeleri, sermayelerini bu Yasanın ikinci maddesinde öngörülen asgari sermaye miktarlarına, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar (Değişiklik) yasasının yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç 31.12.1991 tarihine kadar artırmak zorundadırlar.

Ancak, özel yasa ile kurulmuş olan bankalar ve kooperatiflere bu yasa hükümleri uygulanmaz.

Yürürlüğe giriş 2. Bu Yasa, Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer ve "1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti Bankalar Kararnamesi" yürürlükten kaldırılır.

\* Bu madde 35/1987 sayılı Yasanın 58. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

VI. BÖLÜM

TABLULARIN LİSTESİ

## TABLOLARIN LİSTESİ

		Sayfa
Tablo	1 Avans ve Reeskont İşlemleri	3
"	2 Avans ve Reeskont Borç Bakiyeleri	4
"	3 Devletin Kur Hesabında Tutulan Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Dökümü	8
"	4 Bankaların, Bankalar Kurundan Tuttuğu Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Dökümü	11
"	5 Döviz Rezervlerinin Artış Hızı	14
"	6 Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının Cins ve Vadelerine Göre Dökümü	17
"	7 Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı	20
"	8 K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Nezdinde Resmi Mevduat	23
"	9 Türk Lirası Mevduat Artış Hızı ile Toplam Plasman Artış Hızının Karşılaştırması	25
"	10 İskonto Senetleri ve Banka Plasmanlarının Dökümü ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması	26
"	11 GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (cari üretici fiyatlarıyla)	30
"	12 GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (sabit üretici fiyatlarıyla)	31
"	13 Kaynaklar - Harcamalar Dengesi	33
"	14 İstihdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus	35
"	15 Hayat Pahalılığı	37
"	16 Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet Gruplarına Göre Dağılımı	38
"	17 GSMH ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi	40
"	18 Karşılaştırmalı Bütçe Özeti	41
"	19 Yıllar İtibarıyla Bütçe Açıkları	42
"	20 T.C. Ziraat Bankası'ndan Sağlanan Kredilerin (faiz hariç) yıllar itibarıyla Döküm	43
"	21 K.K.T.C.'nin Türkiye ve Diğer Ülkelerle Olan Dış Ticareti	46
"	22 Ülkeler İtibarıyla Dış Ticaret	47
"	23 Dışsatımın Yapısı	48
"	24 Mal Gruplarına Göre Dışalım	49
"	25 Dış Ticaret	50
"	26 Ödemeler Dengesi	52
"	27 Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler	53
"	28 K.K.T.C. Merkez Bankası'nın Bilânçosu	55



Tablo 29	K.K.T.C. Mekez Bankası'nın Kâr ve Zarar Hesabı	56
"	30 Bankaların Aktif Özetleri	62
"	31 Bankaların Pasif Özetleri	63
"	32 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel Dağılımı	64
"	33 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel Yüzde (%) Dağılımı	65
"	34 Bankalar Türk Parası Mevduatlarının Niteliğine Göre Analizi	66
"	35 Bankalar Türk Parası Mevduatlarının Vadelerine Göre Analizi	67